RAGIP PAŞA
2226

ترجمه

الكلمات المحملة

في

شرح التحفة المرسلة

غروش
٢٠٥

شارحی

سودلیجه درگاه شریفی پوست نشینی حصیری زاده

شیخ محمد الیف افندی

تكرار طبعی ولسان آخره ترجمه‌سی حقی محفوظدر

مطبعهٔ بحریه‌ده طبع اولنمشدر

سنه ١٣٤٢

١٩٧١

T. C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
RAGIP PAŞA KÜTÜPHANESİ
MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı: 2226

الكلمات المجملة فى شرح التحفة المرسلة

شارحى

سودليجه دركاه شريفى پوست نشينى حصيرى زاده

شيخ محمد اليف افندى

اخطار : علم حقايق ومسئلهٔ وحدت وجود بر بحث دقيق اولمغله كتابك شوراسندن بوراسندن برقاچ سطرى حتى تمام بر بحثى اوقومغله مقصد منفهم اولماز بناءً عليه مطالعين كرامدن كتابى بدايتندن نهايتنه قدر صره‌سيله اوقوملرى رجا اولونور شايد آكلاشيله‌ميان بر جهت قاليرسه اتعاب ذهن ايتميه‌رك مابعدينه دواماً كتابى ختم ايدوب تكرار باشدن مطالعه ايتمليدر . ايجاب ايدرسه تكرار تكرار مطالعه ايتملى . چونكه مباحث يكديكرينى توضيح ايده‌جكندن ايلك مطالعه‌ده منفهم اولميان بحث ايكنجى اوچنجى مطالعه‌ده توضح ايدر ومنفهم اولور .

مهر عاجزى ايله مختوم اولميان نسخه‌لر مفاددندن - دس احتماله مبنى - شيخ شارح برى‌در

تكرار طبعى ولسان آخره ترجمه‌سى حقى محفوظدر

مطبعهٔ بحريه‌ده طبع اولنمشدر

سنه ١٣٤٢

R.Y
2573

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لواجب الوجود الذی لیس معه شیٔ یدرك انه لاشیٔ معه . هوالاول والآخر والظاهر والباطن ولا موجود الا به ولا شیٔ الا و هو معه . سبحان من تقدست ذاته عن تسبیح مسبح و تعالت صفاته عن تقدیس مقدس لغناه الذاتی . ولعلو شانه فی کماله الصفاتی . والصلاة منه علی مظهره الاول الاجلی الاتم الذی هو اول قابل للوجود . و اکمل ظاهر من النور الاول القدیم فبه ظهر کل موجود . وعلی آله وعترته وصحابته التابعین المحبین لهم والمتبعین المقتدین بهم الی یوم الدین . ﴿ اما بعد ﴾ بو عبد کم بضاعه . و بیر ضعیف ناتوان قلیل الاستطاعه . دریوزه کر بارکاه فیاض رحمت بار . و ملتجیٔ باب کرم کریم ستار حصیری زاده محمد الیف بن الشیخ احمد مختار . عفی عنهما العفو الغفار . دیرکه : اقدم و اهم وظائف عبودیت اولان علم توحید باری و معرفت وحدانیت الهیه و مشاهدهٔ احدیت ذاتیهٔ واجب الوجودی طالب . و دائما آنك تحصیلنه ساعی و راغب اولمغله بو بابده استفاده ایتدیکم فوائدی اصدقای مستعدین اخوانه افادهیی اعتیاد ایتدیکمدن . بو علم جلیل القدرده اصل الاصول عدینه لایق . و بو بابده یازلمش آثار جلیلهنك

سهل المنال و کثیر النوال اولمغله جملهسنه فائق کوردیکم ﴿ التحفة المرسلة ﴾ نام رسالهٔ جلیلهیی بعض مستعدینه اولجه تقریر ایتمش ایدم . بو کره رسالهٔ شریفهٔ مذکورهیی مختصر ومفید ترکجه برشرحله پیش انظار ارباب طلبه عرضی فائدهلی بولدیغمدن ﴿ الکلمات المجملة فی شرح التحفة المرسلة ﴾ نامیله بو مختصری تحریره شروع ایتدم . ملهم الصواب اولان جناب کریم وهابدن توفیق وهدایت وتیسیر و تسهیل بویورمسنی کمال تضرعله رجا و نیاز ایلرم . علیه اعتمادی و توکلی و الیه انیب . قال المؤلف قدس الله سره و نور ضریحه و جزاه الله عنا باحسن الجزاء . ﴿ الحمد لله رب العالمین ﴾ کمال مطلق ذاتی و کمالات اسمائیه و صفاتیهٔ الهیهنك ذکر وتحدیث و مدح وثناسنه متعلقه بالجمله کلمات طیبات مطلقا مدرك وغیر مدرك کافهٔ عوالم علویه وسفلیهنك بالذات مبدع و خالق و مالك و رازق و مدبری اولان الله عظیم الشانه مخصوصدر ﴿ و العاقبة للمتحلی عن الکونین ﴾ و جناب حقه رجوع اعتباریله حسن عاقبت محضا مشاهدهٔ جمال حق و کمال وجود مطلقده استغراق ایله علایق کونیندن قلبی خالی و فارغ نفس زکیه صاحبی اولان عبد محض وبندهٔ خاصه مخصوصدر ﴿ و الصلاة و السلام علی المظهر الاتم محمد و آله و صحبه اجمعین ﴾ واتم و اکمل واجمع

اولان كافهٔ لطائف ودقايق معانئ جليلهسيله صلاة و سلام
بالاصالة حقيقت ذاتيهٔ الهيه كنديسنده جميع اسماء وصفاتيله
على اكمل وجوه الظهور ظاهر ومتجلى اولان ذات پاك محمديه
اوزرينه و بالتبع آل و اصحابنك جملهسى اوزرينه اولسون .
بوندنصوكره مقصوده شروعله بويوريور ﴿ وبعد فيقول
العبد المذنب المحتاج الى شفاعة النبى صلى الله تعالى عليه وسلم
محمد بن شيخ فضل الله ﴾ بوندنصوكره نشئهٔ اولى واخراده
هر فرد بشرى و بلكه كافهٔ خلايق ايچون لابد منها اولان
شفاعت نبى افخم و شافع ارحم صلى الله عليه وسلمه احتياج
حقيقئ نامله محتاج عبد كنهكار محمد بن شيخ فضل الله [*]
ديركه ﴿ هذه نبذة من الكلمات فى علم الحقايق ﴾ ذهنده
مستحضر اولوب شو رسالهده بيانى مقصود اولان معانئ
مفيد كلمات . علم حقايقى بيان صددنده اتيان اولونان كلماتدن
برنبذهدركه ﴿ جمعتها بمحض فضل الله تعالى و كرمه ﴾ بن

[*] « ترجمة المؤلف » صاحب رساله قدوة العارفين شيخ محمد بن
فضل الله قدس سره نك ترجمهٔ حالنه دائر برشيئه ظفرياب اولنمدى .
آنجق شراح رسالهٔ مشارالیهادن عمدة المحققين شيخ ملا ابراهيم الكردى
الشهرانى المدنى الشافعى الشهير بملا ابراهيم الكورانى (اتحاف الذكى
بشرح التحفة المرسلة الى النبى) صلى الله عليه وسلم تسميه ايتديكى شرحنده
مؤلف رسالهيى (الهندى البرهانبورى) عبارتيله نسبتلهمش ويورمشكه
مصنف رحمه الله تعالى نك ترجمهسنه واقف اولهمدم آنجق شوكا واقف
اولدمكه مشاراليه ، سيد صبغة الله بن روح الله بن جمال الله الحسينى

آنى كندى قوت وقدرت و استطاعت و بضاعتمله دكل بلكه
الله عظيم الشانك محض فضل وكرميله جمع ايتدم ﴿ وجعلت
ثوابها لروح الرسول صلى الله عليه وسلم ﴾ و بوسعى و عملك
ثوابنى بالذات هر ثواب خير و حسنك اهل ومحل وصاحبى
اولان رسول اللهك روح اقدسنه تخصيص ايتدم .

{ تنبيه } عند المحققين مجمع عليهدركه هر امتك اعمال
حسنهسى اصلاً كندى متبوعلرى اولان نبى ورسولك
حسناتيدر . فلذا امت محمديهنكده كافهٔ حسناتى حسنات
محمديهدن اولمغله ذات رسالتپناهيلرينه عائد اولهجغندن بر
كمسهنك توجيه وهبه وتخصيصنه حاجت يوقدر بلكه بر كمسه
برمال صاحبنه شو سنك مالنى سكا باغشلادم ديمك كبى
برلغودر بناء على هذا شيخ مؤلف قدس سره كبى برعارفك
[بونك ثوابنى روح رسول اللهه تخصيص ايتدم] ديمهسى

الهندى البروجى ثم المدنى قدس سره افنديمزك رفيق و طريقت قارداشيدر بوايكى شيخ جناب شيخ وجيه الدين بن القاضى نصر الله العلوى
الهندى الاحمد آبادى قدس سره حضرتلرينك تلميذلريدر . و شيخ
وجيه الدين شيخ محمد بن خطير الدين الحسينى كه غوث لقبيله معروف
و (الجواهر الخمس) ك صاحبى وطريقت (غوثيه) سلسلهسنك شيخى
قدس سره حضرتلرينك تلميذيدر . صوكره واقف اولدمكه صاحب
رساله شيخ محمد بن فضل الله بيك يكرمى طقوز سنهسنده ارتحال دار
بقا ايتمش و (التحفة المرسله) يى « ٩٩٩ » ده تأليف ايتمش . والله
اعلم . نقل عينامنه . (شارح)

ظاهر معناسی اوزرینه محمول اولمایوب آنجق بونکله روح
اقدس نبوی‌یه توسلی بیاندر . کویا (جعلت ثوابها وسیلتی
للتقرب الی روح الرسول) دیمك مراد ایدر وروح رسول
اللهه اهدا ایدیلان کافهٔ تحف امت هپ بویله‌در بوقسه مثلا
برختم قرآنك قرآن کریم کندی ذاتنه نازل وکندی آنك
مبلغ ومعلمی وبالاصاله صاحبی اولان ذات رفیع الشانه
اهدا وهبه‌سی نصل صحیح اولور ، بلکه بویوك کستاخلقدر .
انتهی ﴿ وسمیتها بالتحفة المرسلة الی النبی صلی الله علیه وسلم
واسئل الله تعالی ان یبلغ ثوابها الیه علیه الصلاة والسلام ﴾
وبوبرنبذه کلماتی مشتمله اولان رساله‌یی (التحفة المرسلة الی
النبی صلی الله علیه وسلم) تسمیه ایتدم والله تعالی حضرتلر-
ندن دیله‌رمکه آنك ثوابنی ذات رفیع الجنابنه تبلیغ بویور-
سون . یعنی شو وسیله‌می پیشکاه قبول نبوی‌یه عرض
بویورسون ﴿ انه علی کل شیء قدیر . وبالاجابة جدیر ﴾
زیرا اوکریم اولان قدیم الاحسان هرشیئه قادر . وعاجز
وکنهکار قوللرینك دعواتی محض فضل وکرمیله اجابته
لایق واحرادر . ﴿ اعلموا اخوانی اسعدکم الله تعالی وایانا ﴾
ای طریق حقده روحی اولان قارداشلرم الله تعالی سزی
وبزی عنایت الهیه‌سیله سعید وبختیار وقوطلو ایله‌سین
معلومکز اولسونکه ﴿ ان الحق سبحانه وتعالی هوالو-

جود ﴾ تحقیقا ذات حق سبحانه وتعالی همان (وجود) در .
یعنی کافهٔ قیود اسمائیه و صفاتیه و بالجمله ماهیات محسوسه
و معقوله قیدلرندن مطلق و حتی قید اطلاقدن دخی مطلق
(وجود محض) در . { استطراد } (وجود) لفظی بالجمله
مشتقات و متصرفاتیله لغة و اصطلاحاً معانیء عدیده‌ده
مستعملدر . اشهر اولانلری [ثبوت و تحقق] معناسیدر .
مثلا (وجد الشیء یوجد وجوداً فهو موجود) دینور بر شی
نفسنده ثابت ومتحقق اولمق ، وار اولمق معناسنه‌در . برده
[حصول و ادراك] افاده ایدر (وجد الرجل مطلوبه یجد
وجوداً فهو واجد) دینور مطلوبنی بولدی ویا تحصیل
ایتدی دیمکی مفید اولور . بو و امثالی معانیده « وجود »
خارجده وجودی اولمایان صرف بر معنای مصدری‌یی مفید
اولمغله وجودی هر وجهله ثابت و ظاهر اولان ذات حقه
اطلاق اولونه‌ماز . ذات حقه اطلاق اولونان کلمهٔ (وجود)
بالجمله معانیء مصدریه‌دن عاری وجود محض یعنی صرف وار
معناسنه موضوع اسمدر . ایشته بو اعتبار ایله مصنف
قدس سره [ان الحق سبحانه وتعالی هوالوجود] قولنده
ذات حقدن وجود ایله اخبار ایتدی آتیا دخی ایضاح
ایده‌جکدر ﴿ وان ذلك الوجود لیس له شکل ولا حد ولا
حصر ﴾ وبیلیکزکه تحقیقا او وجود محض یعنی ذات حق

ایچون بر شکل یوقدر . یعنی کرك محسوس کرك معقول
موجودات ممکنه‌دن بریسنه بکزر هیچ صورت وهیئت
یوقدر و اولمسی محالدر . مثلا طول وعرض وعمق کبی
اوصاف جسمیه و مثلث و مربع و مستدیر و مستطیل
و مسطح کبی اشکال هندسیه‌دن منزه و متعالیدر . زیرا
اوصاف مذکوره تجسیم و تشبیه و تحدیدی مفیددر ذات
حق و وجود مطلق نامتناهی و جمیع موجوداتی محیطدر .
و آکا بر حد یوقدر . یعنی جهاتدن هیچ بر جهتله تقدیر
و تقیید ایدیله‌جك مقدار و غایه یوقدر . و حصر یعنی زمان
و مکاندن بریله انحصار یوقدر . چونکه او وجود بحت
موجودات ممکنه کبی بر شیشه صیغماز و هیچ بر شی آنی
احاطه ایتمز حاصلی ظرف ومظروف اوله‌ماز ﴿ ومع هذا
ظهر وتجلی بالشکل والحد ﴾ وبیان اولنان منزهیتله برابر
عقل وحسه هر بر شکل وهر بر حد ایله ظهور وانکشاف
ایتدی یعنی جمیع کائنات فرداً فرداً مظاهر حقدر ﴿ ولم
یتغیر عما کان علیه من عدم الشکل وعدم الحد بل الآن کما کان
علیه ﴾ حالبوکه بو . شکل وحد ایله مقیده اولان مظاهرله
عقل وحسه ظهور و انکشافی سببیله ازلده منزه و مقدس
بولندیغی شکل وحددن ، منزهیت ذاتیه‌سی تغیر ایتمدی بلکه
الآن وابداً او منزهیت ذاتیهٔ قدیمه‌سی اوزره دائم وثابتدر .

یعنی بالجمله شکل و حد و حصرله مقیده اولان موجودات
ممکنه‌یی برای ظهور ایجاد وابداع ایدن صانع حکیم وقدیمك
وجود اشیاء مذکوره کندی وجودیله قائم اولدقلری
حیثیتله آنلرده ظاهر اولمسی شکل و حد قبولیله منزهیت
ذاتیه‌سنی تغییر ایتمدی . چونکه موجودات ممکنه مظاهر
و مرایا حکمنده اولمغله ظاهرك ذاتنده مؤثر اوله‌ماز . مثلا
بر آیینه‌نك شکل ظاهریسی مثلث یا مربع ویا مستطیل
ویا مدور اولمسی او آیینه‌یه ناظرك صفت ذاتیه‌سنی تغییر
ایده‌مز و آیینه‌ده‌کی شکل ورسم وحد وصورت آنك صانعی
طرفندن آنده احداث ایدیلان صفات مجعوله‌در صانعه تعلق
یوقدر . کذا او آیینه‌یه نظرله آنده ظاهر اولان شخصه‌ده
تأثیر ایتمز ﴿ وان الوجود واحد والالباس مختلفة ومتعددة ﴾
و بیلیکزکه ذکر اوصافنده اولدیغمز وجود محض ذاتنده
بردر « یعنی تجزی و انقسامی محالدر » حالبوکه الباس یعنی
وجود محضك لباسلر کبی بورونوب استتار ایتدیکی صور
ممکنات ، صفاتده مختلفه وذوات واشخاصده متعدده‌در . بو
اختلاف وتعدد الباسك کندیلرینه متعلق اولوب قطعا لابسه
تعلق ایتمز . مثلا مختلف رنکلر و شکللرده متعدد لباسلر
اکتسا ایدن بر کیمسه لونا وشکلا تغیر وشخصا تعدد ایتمز .
بوکا بر مثالده رنکارنك متعدد جاملردن متشکل بر فانوسده

يانان بر شمعك ضياسى هر جامدن بر كونه رنك وشكل ايله
ظاهر و متجلى اولمغله متلون و متعدد كورينورسه‌ده ذات
ضياده بركونه تغير وتعدد تصور ايديله‌مز ﴿ وان ذلك الوجود
حقيقة جميع الموجودات وباطنها ﴾ وبيليكزكه او وجود محض ،
محسوسه ومعقوله اولان جميع موجوداتك حقيقتى يعنى مستند
اليهى وكنديسيله قائم اولديغى اصلى وباطنى يعنى ايچ يوزيدركه
وجودات خارجيه‌لرى آنكله تحقق ايدر ﴿ وان جميع
الكائنات حتى الذرة لاتخلو عن ذلك الوجود ﴾ و بيلكزكه
تحقيقا ازلدن ابده‌دك جميع كائنات محسوسه ومعقوله حتى ذره
يعنى اك صغير و حقير اولان بر شيده او وجود محضك
ظهوروندن خاليه دكلدر . يعنى وجود محض حقك ، كنديلرنده
ظاهر اولمقلغندن خاليه دكلدر . چونكه او وجوددن خاليه
دكلدر ديمك اول شى وجود حقه ظرف وحق مظروف اولمغى
ايهام ايدر . تعالى الله عن ذلك علواً كبيراً ﴿ وان ذلك الوجود
ليس بمعنى التحقق والحصول لانهما من المعانى المصدرية ليسا
بموجودين فى الخارج ﴾ وبيليكزكه ذات بحت حقه اسم اوله‌رق
اطلاق اولنان لفظ { وجود } تحقق و حصول معنالرينه
دكلدر . [تحقق وحصول] معنالرينك تحقيقى مثاللريله بحثك
اولنده (ان الحق سبحانه و تعالى هو الوجود) جمله‌سى
شرحنده « استطراد » قيديله بيان اولندى . زيرا تحقق

وحصول ، معانىٔ مصدريه‌دن يعنى ذهنده موجود اولوب
ظاهرده ثابت و متحقق بر وجودى اولمديغندن ذهندن
خارجده موجود دكلدرلر ﴿ فلا يطلق الوجود بهذ المعنى
على الحق الموجود فى الخارج تعالى الله عن ذلك علواً كبيراً ﴾
بناءعليه تحقق وحصول معنالرينه اوله‌رق (وجود) خارجده
يعنى مجرد ذهنده دكل وجود حقيقى ايله موجود اولان ذات
حق اوزرينه اطلاق اولونه‌ماز . بومعنا اوزرينه وجود اطلا-
قندن الله عظيم الشانك ذات وصفاتى علو كبير ايله متعاليدر . يعنى
ذات حق مجرد اذهانده دكل خارجده وجود حقيقى ايله
موجوددركه مظاهر خارجيه‌ده نور حقله ناظر اولان بصائر
منوره آنى مشاهده ايدرلر ﴿ بل عنينا بذلك الوجود الحقيقة
المتصفة بهذه الصفات ﴾ بلكه بز يعنى معاشر موحدين ذات
حقه اطلاق اولونان وجود ايله شو آنى الذكر صفات ايله
متصفه اولان بر حقيقت ذاتيه‌نك نفسنى . ذاتى يعنى كنديني
قصد ومراد ايتدك ﴿ اعنى وجودها بذاتها ووجود سائر
الموجودات بها و انتفاء وجود غيرها فى الخارج ﴾ صفات
مذكوره ايله مراد ايديورم يعنى مرادم شودركه او حقيقت
ذاتيه‌نك وجودى كندى ذاتيله قائم و سائر موجودات
كونيه‌نك وجودلرى اونكله قائمه‌در . و وجود حقيقىٔ ذاتى
ايله خارجده آنك غيريسنك وجودينك انتفاء وامتناعيدر .

يعنى خارجده وجودى كندى ذاتيله قائم ذات حقدن غيرى
بر موجود حقيقى يوقدر جمله اشيا آنكله قائمدر ﴿ وان
ذلك الوجود من حيث الكنه لا ينكشف لاحد ﴾ وبيلمش
اولكزكه او وجود محض كنه ذاتى حيثيتيله يعنى غيب هويت
ذاتيه واطلاقى حيثيتيله هيچ بر كيمسه‌يه [ملائكهٔ مقربون
و انبيا و رسلده داخل اولديغى حالده هيچ بر كيمسه‌يه]
منكشف اولماز يعنى نه علماً ونه رؤيةً كنه ذات حق و وجود
محض بيلنه‌مز . چونكه (ليس كمثله شئ) در . بيلنه بيلان
آنجق (وهو السميع البصير) جملهٔ كريمه‌سيله اشارت
اولنديغى اوزره صفات متجليهٔ الهيه‌سيدر ﴿ ولا يدركه العقل
ولا الوهم ولا الحواس ولا يأتى فى القياس ﴾ و آنى ادله
و جميع قواسيله [عقل] ادراك ايتمز . ونفس بشريه يالكز
حقيقةً مطابق وغير مطابق بر طاقم صور معنويه احضارى
خاصه‌سنى حائز اولان [وَهم]ده ادراك ايتمز . وكرك ظاهره
وكرك باطنه حواس بشريه‌ده ادراك ايتمز . واشياء مجهوله‌نك
معرفتنه توصل ايچون استعمال اولونان قياسه‌ده كلمز [چونكه
(ليس كمثله شئ) بويورلمشدر نه ايله قياس ايديله بيلور]
﴿ لان كلهن محدثات والمحدث لا يدرك بالكنه الا المحدث ﴾
زيرا مذكورات يعنى عقل ووهم وحواس جملةً محدثلر يعنى
مسبوق بالعدم اولان مخلوق شيلردر . ومحدث ومخلوق اولان

بر شئ ، كنه وحقيقتيله وعلى اصله بيلمز آنجق كندى مثلى
اولان شئ محدثى بيلور . ﴿ تعالت ذاته وصفاته عن الحدوث
علواً كبيرا ﴾ وذات بحت حق ايسه ذات وصفاتى علو كبير
ايله حدوثدن متعاليدر ﴿ ومن اراد معرفته من هذا الوجه
وسعى فيه فقد ضيّع وقته ﴾ وهر كيم ذات حق جل و علا
حضرتلرينك بويوزدن يعنى عقل و وهم و حواس و قياس
يوزندن [ياخود معنا] كيم بويوزدن يعنى كنه ذات يوزندن
حقك معرفتنى و آنى بيلمك و ادراك ايتمكى مراد ايلدى
ايسه محقق وقتنى ضايع ايلدى . بلكه (لا تتفكروا فى ذات
الله) نهى نبويسيله بوندن منهى اولماديغى جهتله عقل
و وهمنه اويارق طريق مستقيمدن چيقوب اوديهٔ ضلالتده
هلاك اولدى . نعوذ بالله من شرور انفسنا .

بوندنصوكره شيخ مصنف قدس سره وجود محض
و وجود مطلق ايچونكه ذات بحت حقدر . تعينات و تنزلات
اعتباريله درجات ومراتب اولديغى بيانه شروعله بويوريور
﴿ و ان لذلك الوجود مراتب كثيرة ﴾ و بيلكزكه ذكر
اولونان وجود محض وذات بحت حق ايچون من حيث الذات
والتعينات والتنزلات مراتب كثيره واردر . { مراتب }
« مرتبه » نك جمعيدر { مرتبه } برشيده قائم اولديغى بر صفت
ويا حالتله حكم اولونوب اولشيئك او صفت ويا حالتله اعتبار

اولوندیغی حیثیتیدر . و شخص ویا شیء واحدده یکدیکری
منافی اولمایارق تعدد و تکثر ایدر . ایمدی وجود محض
وذات حق ایچون اعتبار اولونان مراتب چوق حتی نا متناهی
ایسەده مؤلف قدس سره اصل اعتباریله بو رسالەسنده یدی
مرتبه بیان ایتمش . وشیخ عبدالکریم جیلی قدس الله روحه
[مراتب الوجود] نام اثرنده قرق مرتبهٔ اصلیه بیان ایتمش
بونلر برر وجه واعتبار ایلەدر هیچ بریسی مراتب وجودك
حصر و بر معین عدده قصرینی اقتضا ایتمز .

قال قدس سره ﴿ المرتبة الاولى ﴾ مراتب سبعه‌ دن بو-
رەدن برنجی مرتبه ﴿ مرتبة اللاتعین والاطلاق والذات
البحت ﴾ عدم تعین و اطلاق وذات بحت یعنی ذات خالص
و ذات صرف مرتبەسیدرکه وجود محض حقدن عبارتدر .
مراد هیچ بر اسم و بر صفت وبر نعتله تعین ایتامك وجمله-
سندن اطلاق حقیقی ایله مطلق یعنی خالص و صرف ذات
مرتبەسیدرکه بو مرتبەده ذاتنه من وجه { وجود } دخی
اطلاق اولونەماز . ﴿ لا بمعنی ان قید الاطلاق ومفهوم سلب
التعین ثابتان فی تلك المرتبه ﴾ بو مرتبەنك { لاتعین واطلاق
وذات بحت } ایله تسمیه وتوصیف وتعریفی . اطلاق قیدی
وسلب تعین مفهومی بو مرتبەده وجود محض ایچون ثابتلردر
معناسنه دکلدر یعنی بو مرتبەده { ذات } لاتعین و اطلاق

وصرافت ذاتیه قید ووصف ونعتلرندن برشی ایله تقیدندن ده
منزهدر . دیمك اولور ﴿ بل بمعنی ان الوجود فی تلك المرتبة
منزه عن اضافة النعوت والصفات ﴾ بلکه بو لا تعین مرتبە-
سنده { وجود بحت } کندینه نعوت وصفات اضافتندن
منزهدر معناسنەدر ﴿ ومقدس عن کل قید حتی عن قید
الاطلاق ایضاً ﴾ و هر بر قیددن حتی اطلاق قیدندن دخی
مقدسدر معناسنەدر . زیرا « اطلاق » دخی بر وصفدر .
ذات محض حق ایچون بو مرتبەده هیچ بر صورتله تعریف
و آندن هیچ بر عبارتله تعبیر ، حتی اشارت دخی ممکن
دکلدر . بو مرتبەیه بر کونه اشارت و آنده بر کونه معرفت
﴿ من کل الوجوه محالدر . ﴾ و هذه المرتبة تسمی بالمرتبة
الاحدیة ﴾ وبو مرتبه مرتبهٔ احدیت ایله تسمیه اولنور .
مصنف قدس سره احدیتله تسمیەیی ذاته دکل مرتبەیه
تخصیص ایتمکله بو مرتبەده ذات حقده { احدیت } دخی
تصور اولنەمیەجغنی افهام ایتدی . ﴿ وهی کنه الحق سبحانه
وتعالی ﴾ وبو مرتبهٔ احدیت ذات حق سبحانه وتعالانك
کنه وحقیقتی مرتبەسیدرکه هیچ بر وجهله بیلنەمز . ذاتندن
غیریسی ایچون بونی بیلمك محالدر ﴿ ولیس فوقها مرتبة
اخری بل کل المراتب تحتها ﴾ وبو مرتبەنك فوقنده دیکر
بر مرتبه یوقدر. بلکه مراتب وجودك کلیسی بونك تحتندەدر.

بوراده [فوقيت وتحتيت] معناى لغويلرى اوزره دكلدولر اعتباريدولر . بو مرتبه‌نك بياننده سويله‌نيلن سوزلر و ايراد اولنان وصفلر وسائر عبارات مجرد بو مرتبه‌نك قدسيت ومنزهيت حقيقيه‌سنى تفهيم ايچوندر . يوقسه بو مرتبه‌ده ذاته دكل حتى مرتبه‌يه بيله هر بر كونه اشارت محالدر . چونكه بوندن لسان ، حرف ، صوت ، لفظ ، كلمه ديلان شيلر ازلاً وابداً قاصره و كليله‌در . سبحانه و تعالى عن تسبيح المسبحين وتقدس عن تقديس المقدسين .

﴿ والمرتبة الثانيه ﴾ دخى مراتب سبعهٔ مذكوره‌دن ايكنجى مرتبه ﴿ مرتبة التعين الاول ﴾ تعين اول مرتبه‌سيدر (تعين) اموردن بر امرله تقيددركه متعين انكله تميز ايدر . شويله‌كه آنده آكا ديكر بر شى مشاركت ايتمز و (تعين اول) اول رتب ذاندر . بو مرتبه‌ده حق ايچون يالكز { وجود } وصفيله ذات مراد اولنور وبوكا مرتبهٔ وحدت دينوركه بونك فوقنده (مرتبهٔ لاتعين) دن غيرى هيچ بر مرتبه يوقدركه آكا (غيب هويت . وعماء مطلق . وازل وقدم) تعبيرلريله اشارت اولنور . { تنبيه } بو بابده فوق . وتحت . و مقدم . و مؤخر . لفظلرى معناً مكان و زمان معنالرينه تعلق ايتمز . امور عقليه‌دندر . يعنى عقل بونلرله فهم وادراك ايتمك ايسته‌ديكى معانى‌يى بربرندن تميز ايچون

اعتبار ايدر ﴿ وهى عبارة عن علمه تعالى لذاته و صفاته ولجميع الموجودات ﴾ ومرتبهٔ تعين اول حقك ذاته وصفاته وحسى وعقلى جميع موجوداته علمندن عبارتدر لكن ﴿ على وجه الاجمال ﴾ اجمال وجهى اوزره يعنى ذات وصفات و جميع موجوداته من حيث الجمله علم حقدن عبارتدركه بو مرتبه‌ده { علم ، عالم ، معلوم } متحددر وبونكله كافهٔ تفرعاتى جملة واحدة جامع بر علم مراد اولنور . مثلا { واحد } ك يعنى { بر } ك ايكينك نصفى ، اوچك ثلثى ، دردك ربعى ، بشك خمسى الى آخره اولديغنى جامع بر علمله بيلمكدركه بالفعل يكديكردن تميز ايتمه‌مشدر و نصفيت و ثلثيت وربعيت وخمسيت « بر » ك ذاتنده‌كى برلكى منافى دكلدر . ومثلا برك ذاتنده نصفيت وثلثيت الى آخره هر آن يكديكره مانع اولميه‌رق ثابت اولوب برك ذاتنده تغير وتعددى ايجاب ايتمزه فلذا بيوربيور ﴿ من غير امتياز بعضها عن بعض ﴾ اشبو معلوماتك بعضينك بعضندن امتياز و تفرقى اولمقسزين . نته‌كيم آنف البيان مثالده كوسترلديكى وجهله علم حقك [« عالم ، علم ، معلوم » ك احديتيله] معلوماته غير متميز اوله‌رق تعلقى ديمك اولور . ﴿ وهذه المرتبة تسمى بالوحدة والحقيقة المحمدية ﴾ و بومرتبه { وحدت } و { حقيقت

محمديه } ايله تسميه اولونور . يعنى « مرتبهٔ وحدت » تسميه
اولونور چونكه من حيث التعين حق سبحانه وتعالى حضرتلر-
ينك كندى نفسنى ذاتنى كندى نفسى وذاتيله تعقل وادراكى
مرتبه‌سيدركه بو مرتبه‌ده حق سبحانه و تعالى كندى ذات
وصفاتى و جميع موجوداتى تميّز وتفرقسز اجمالا بيلدى .
و « حقيقت محمديه » تسميه اولنور چونكه « حقيقت محمديه »
روح اقدس محمدينك ، كندندن تحقق ووجود قبول ايتديكى
مرتبه‌دركه بالجمله حقايقك اصل و حقيقى اولمغله { حقيقة
الحقايق } وكافهٔ قابل وجود اولان اشيانى بلاتميز ولاتفرق
جامع اولمغله { النور الاحدى } ده تسميه اولوندى . بعض
اعبارات ايله ديكر اسماء ايله‌ده تسميه اولنمشدركه بو بابده‌كى
مفصلاتده كوريلور .

﴿ والمرتبة الثالثة ﴾ مراتب سبعهٔ مذكوره‌دن اوچنجى
مرتبه ﴿ مرتبة التعين الثانى ﴾ تعين ثانى مرتبه‌سيدر ﴿ وهى
عبارة عن علمه تعالى لذاته وصفاته ولجميع الموجودات على
طريق التفصيل وامتياز بعضها عن بعض ﴾ ومرتبهٔ تعين ثانى
جناب حقك كندى ذات وصفاتنه ومعقول ومحسوس جميع
موجوداته تفصيل و بعضينك بعضندن امتياز و تفرقى طريقى
اوزره علمندن عبارتدر . يعنى « تعين اول » ده‌كى اجمالك
بو ، تفصيلى ديمكدر . ﴿ وهذه المرتبة تسمى بالواحدية

و الحقيقة الانسانية ﴾ وبو مرتبهٔ تعين ثانى { واحديت } و
{ حقيقت انسانيه } اسملريله تسميه اولونور . « واحديت »
ذات حقك اسماء وصفاتنك كندندن ظهور وانتشارى
حيثيتندن اولان بر اعتباريدر . و « حقيقت انسانيه » على الا-
طلاق انسان كاملك حقيقتيدركه عامدر . نته‌كيم تعين اول
« حقيقت محمديه » ايله تسميه اولندى . آندن مراد حقيقت
انسانيهٔ اكمليه‌دركه بالخاصه ذات اقدس محمديه‌يه تخصيصله
خاصدر . بناء على ذلك بونده ديكركك مشاركتى يوقدر .

﴿ فهذه ثلاث مراتب كلها قديمة ﴾ ايمدى شو اوچ مرتبه
يعنى مراتب سبعه‌دن { احديت ، وحدت ، واحديت } مرتبه-
لرى صفات الهيه‌دن اولمغله قديمه‌در . چونكه قديمك صفتى
بلاشك قديمدر . معلوم اولەكه بو مراتب ثلثه مفصلات كتب
حقايق و آثار متفرقهٔ بعض محققينده بحسب الاعتبارات وبعض
نسب واضافات ملاحظه‌سنه بناء اسامئ عديدهٔ اخرى ايله
دخى تسميه ايدلمشدر ، مراد بردر ؛ نردده محل يوقدر
انجق اعتبارات ووجوه نسب واضافات بيلنمليدر . بو مختصر-
ده مذكور اولان اصللردر . ﴿ والتقديم والتأخير عقلى
لازمانى ﴾ مراتب مذكوره‌ده شو تقديم وتأخير عقليدر .
زمانى دكلدر . يعنى بونلرى تميز ايله فهمه تقريب ايچون عقل
بويله اعتبار ايدر وبويله ملاحظه ايدر . يوقسه بو مراتب حق

ایچون بلا تقدم ولا تأخر یکدیکری منافی اولمیه‌رق ازلاً وابداً ثابتدر (حاشا جناب حق ابتدا بویله صوکره شویله دها صوکره شویله اولدی) دیمك دکلدر . [١] تعالی ذاته و صفاته عن التبدل والتغیر والتحول علوا کبیراً .

﴿ والمرتبة الرابعة ﴾ مراتب سبعهٔ مذکوره‌دن دردنجی مرتبه ﴿ مرتبة عالم الارواح ﴾ عالم ارواح مرتبه‌سیدر { ارواح } « روح » ك جمعیدر . بوراده مراد جملةً ارواح عالیهٔ ملکیه . وابدانه تعلقندن مقدم ارواح مجردهٔ بشریه‌در . وبومرتبه ، مرتبهٔ واحدیته اقرب مراتب اولمغله { عالم ملکوت ادنی } دخی تسمیه اولونور و (کن) کلمه‌سندن عبارت اولان امر الهی ایله موجود اولدیغندن { عالم امر } ده دینور نته‌کیم (قل الروح من امر ربی) بیوریلمشدر . و « عالم » جمیع ماسوی اللهه اطلاق اولونور بر اسمدر ، صانعنك وجود

[١] مثال : بر پادشاه ایچون درت مرتبه ملاحظه اولونه‌بیلیرکه بکدیکره مانع اولمایه‌رق بر آنده مجتمع وتقدم وتأخرله مرتب بولونور. شویله‌که : پادشاه مرتبهٔ اولی‌ده جسمدر ؛ ثانیه‌ده حیوان یعنی ذی روحدر ؛ ثالثه‌ده جنس حیواندن انساندر بشردر ؛ رابعه‌ده پادشاه قومدر . معلومدرکه پادشاه پادشاه اولدیغی حالده شو مراتب اربعه‌یی بروجه ترتیب جامعدر . ومراتب مذکوره‌ده تقدم وتأخر ثابتدر لکن عقلیدر ؛ زمانی دکلدر . یعنی پادشاه اولا جسم صوکره حیوان صوکره انسان الخ صوکره‌ده پادشاه اولدی دیمك دکلدر . منه « شارح »

وقدرت وحکمتنه علامت اولمغله تسمیه اولنمشدرکه وجود ممکن‌دن عبارتدر . یعنی وجودی ذاتی اولمایوب وجود حقله قائم شیء موجوددر . و موجودات مذکوره‌نك وجودی وجود حقه نسبتله « ظل » ك وجودی کبیدرکه حقیقتده بر موجود حقیقی دکل شخصله قائمدر . و « عوالم » هر بری بر مظهر الهی اوله‌رق اسماء و صفات غیر متناهیهٔ الهیه‌نك مقتضیاتندن اولمغله اسماء وصفات الهیه کبی نامتناهی‌در . عدّ و حدّ و غایتنی اللهدن باشقه کیمسه بیلمز . و « عالم » محدود الفکر و النظر کیمسه‌لرك ظن ایتدیکی کبی یالکز بو بزم عالممز اولان دنیا وسماء دنیادن عبارت دکلدر . اکرچه بو عالم‌ده کلیتی اعتباریله عوالم لایحصایی جامعدر لکن بونك خارجنده قوهٔ باصره ایله ادراك اولونان اجرام سماویه . وباصره ایله ادراك اولونه‌مایوب تعقل و تصور اولونان . وتعقل و تصورده ایدیله‌میه‌ن [مالاعین رأت ولا اذن سمعت ولا خطر علی قلب بشر] بر طاقم عالملر واردرکه هر بری‌ده عوالم نامتناهیه‌یی جامع بر عالم کلی‌در . و آنلری (بکل شیء محیط) اولان علم الهیدن غیریسی احاطه ایتمز . (فسبحان رب السموات و رب الارض رب العالمین) . حکیم سنائی قدس سره (آسمانهاست در ولایت جان . کار فرمای آسمان جهان) . مولانا جلال الدین الرومی رضی الله عنه

(آسمانند از وراى آسمان . كه احتراق ونحس نبود اندران) .
لمحرره (سنده دلا سويلنه‌جك شئ چوق . وا اسفا دكله‌يه‌جك كيمسه يوق) . (سبحان من تحير فى صنعه العقول) . قال المصنف قدس سره ﴿ وهى عبارة عن الاشياء الكونية ﴾ و عالم ارواح كونه منسوب شيلردن عبارتدر . يعنى (انما امره اذا اراد شيئا ان يقول له كن فيكون) قول كريمى مفادنجه « كن » كلمه‌سى ايله متحدث و متكون شيلردر ﴿ المجردة ﴾ تركيب و تركبى مقتضى ماديادن عارى وخالى ﴿ البسيطة ﴾ يعنى غير مركب . يعنى مواد متعددهٔ مختلفهٔ كثيفه‌دن تركيب اولنمش دكل . خلاصه « ارواح » هر دورلو تعلقات طبيعيه‌دن عارى وخالى جواهر لطيفهٔ غير مركبه‌دن عبارت اشياءدر ﴿ التى تظهر على ذواتها وعلى امثالها ﴾ اول مجرده وبسيطه اولان ارواح‌كه كندى نفسلرى . ومجرده و بسيطه اولمقده كندى مثللرى اولان ارواح اوزرينه ظاهره و منكشفه اولورلر . يعنى اوصاف مذكوره ايله متصفه اولان ارواح مظهر اسم « باطن » اولمغله غيره ظاهر اولمايوب آنجق كندى نفسلرى و عينلرى ذاتلرينه ظاهر و منكشف اولوب كنديلرينى ادراك ايدرلر . و مجرد و بسيط اوله‌رق تكوينده كندى مثللرى اولان ارواحده ظاهره و منكشفه اولورلر . يعنى

آنلرى ينه كنديلرى كبى ارواح مجرده وبسيطه ادراك ايدر وبربرلرينى بيليرلر غير آنلرى ادراك ايده‌مز آنجق تصفى تام وكامل ايله تصفى ايده‌رك روح مجرد وبسيط مرتبه‌سنه واصل اولان انبيا وورثهٔ انبيا اولان اولياء كبى نفوس زكيه اربابى احيانا ارواح ملكيه وغيرهايى كورور وبيلير وسويله‌شيرلر . [انى آمنت بذلك حقا وصدقا] .

﴿ والمرتبة الخامسة ﴾ و مراتب سبعهٔ مذكوره‌دن بشنجى مرتبه ﴿ مرتبة عالم المثال ﴾ عالم مثال مرتبه‌سيدر . بوكا بعض اعتباراتله { عالم خيال منفصل } و { عالم خيال مطلق } ده دينور . « عالم خيال متصل » و « عالم خيال مقيد » اسملريله تسميه ايديلان « قوهٔ مخيلهٔ انسانيه » بوندن بر شعبه‌در . و { عالم مثال } . تعريفى الفاظ و عباراتله بياندن ادق و الطف اولمغله { عالم سمسمه } وانده مشهود اولان محض حقيقت اولمغله { ارض حقيقت } دخى تسميه اولندى ﴿ وهى عبارة عن الاشياء الكونية المركبة اللطيفة ﴾ و آنف البيان اسماء متعدده ايله مسمى اولان { عالم مثال } برطاقم كونى ومركب ولطيف اولان شيلردن عبارتدر . يعنى مرتبهٔ رابعه‌ده بيان اولنان عالم ارواح كبى (كن) كلمه‌سى حيطه‌سى داخلنده متكون . لكن ارواح كبى « مجرده » و « بسيطه » اولمايوب « مركبه » در فقط تركيبى اجسام

کثیفه کبی مواد وعناصر کثیفه‌دن دکلدر . ﴿ التی لاتقبل التجزی ولا التبعض [۱] ولا الحرق و الالتیام ﴾ شول اشیای کونیه و مرکبه و لطیفه‌که تجزّی قبول ایتمز یعنی جزؤ جزؤ آیریله‌ماز . کذا تبعیض‌ده قبول ایتمز یعنی تفرقله بعضی بعضندن انفصال ایتمز . وکذا لطافتی مقتضاسی حرق والتیامده یعنی اجسام کثیفه کبی یاریلق و بیتشمکده قبول ایتمز . حاصلی بو مرتبه ، بو عالم نه روحانیء صرف ، نه ده جسمانیء صرف کبیدر . بلکه هر ایکی جهته ملایم وایکی جهتکده صورتی قابل وجامع بینهماده بر برزخ وحد فاصلدر . { تنبیه } بو عالم حقنده آثار عارفینده بر چوق تفصیلات و عبارات متنوعه وشتّی ایله دقیق وجلیّ بیانات واردر . آنجق اصح ومعتمد علیه اولانلری بو عالمه بالذات وبالفعل سفرله داخل اولوب مشاهدهٔ عیانیه ایله مشاهده و معاینه ایدنلرك اقوال وبیانا . تیدر . بز بو سفر و دخوله « بالذات و بالفعل » دیدك بوندن بر سفر ودخول جسمانی آکلاشیلماسین ، روحانیدر آنده شبهه یوقدر . بزم بالذات وبالفعل‌دن مرادیمز قوای عقلیه ایله وتفکر وتخیل و تصور ورؤیا طریقیله دکل دیمکدرکه بالذات روحیله وبالفعل وبالاراده یقظةً دخول دیمکدرکه روح، اجساد مثالیه‌دن بری ایله اوعالمده تعین ایدر تفصیلی «فتوحات مکیه»ده کوریلور . بونلرك دونسنده بعض عرفاء نوماً وبعضـیلری ده

[۱] وفی بعض النسخ (ولا التبعیض) . منه

« مثال مقید » و « خیال متصل » تسمیه اولونان کندی خیاللرنده یقظةً مشاهده ایدرك بعض احوال واوصاف وخصا- یصنه مطلع اولورلر . وهربری کندی مشهوداتنی کندی حال و مرتبه‌لرینه کوره عبارات مختلفه ایله افاده وبیان ایدرلر . آنجق کرك عالم منام ، کرك قوهٔ خیالیه بعضـا خطا ایتمك وغلطه دوشـمك احتمالندن خالی دکلدر . بناءً علیه بوبابده احتیاط و اعتنا لازمدر . بوکا دائر معلومات ایچون اکمل واصح ومعتمد اولان شیء شیخ الاکبر و کبریت الاحمر ، امام العارفین و سید المشاهدین محی الدین بن العربی رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك آثارنده خصوصاً « فتوحات مکیه » نك اولنده و آیریجه فصل مخصوصنده کوریلور . بوبابده قوهٔ مخیله وتصورات و استدلالات عقلیه و رؤیا احوالیله بالمقایسه درایة سویلنیلان شیلر شایان اعتماد دکلدر (لیس الخبر کالمعاینة) بناء علی هذا مصنف قدس سره دخی همان بعض اوصاف وخصایصنی مجملا بیانله اکتفا ایتمش . والله اعلم بالصواب .

﴿ والمرتبة السادسة ﴾ و مراتب سبعه مذکوره‌دن التنجی مرتبه ﴿ مرتبة عالم الاجسام ﴾ عالم اجسام مرتبه‌سیدر . یعنی کرك اجرام علویهٔ سماویه ، کرك اشیاء سفلیهٔ ارضیه کبی صور جسمانیه عالمیدر . بو عالم اجسام هیئت عمومیه‌سیله اوچ قسمه آیریلورکه « افلاک ، ارکان ، مولدات » در .

افلاك ، متعارف ومشهور اولانى طقوزدر . اركان ، عناصر وطبايعدركه اصل اولەرق درتدر . مولدات ، عندالحكماء الرسميه اوچدرمعدن ، نبات حيوان . بونلر عندنده «انسان» حيواندن نوعدر ؛ اهل كشف شهود اولان محققين عندنده دردنجيسى انساندر وبعض عارفين عندنده بشدركه بشنجيسى « جن » دو چونكه اهل كشف وحقيقت ، انسانى علّت غائيهٔ خلقت اولەرق هيئت حاضرهٔ معلومەسى اوزره بر مخلوق مستقل اولديغى معرفتنده تحقق ايتديلر نته كيم قرآن كريم و سائر كتب منزلهٔ سالفەنك نصوصىده ماده وكيفيت خلقت آدمده متحداً بوحكمى مؤيددر . كذا احاديث نبويەده (ان الله خلق آدم على صورته) وفى رواية (على صورت الرحمن) حديث شريفيله امثالى دخى بونى موضحا مبيندر . بعض عارفينك ده « جنّ » ى بر مخلوق مستقل عديله مولدات بش اولديغنه قائل اولمسى (و خلق الجان من مارج من نار) قول كريمى و امثالى آياتله « جن » ماده وكيفيت خلقتده مواليد سائرەيه مغاير اولديغى اعتباريلەدر . { عالم جن } عالم ملائكه كبى عالم ارواحدن عد اولنمديغىده لطافتده ملك درجەسنده اولمايوب نوعاً بر كثافتى بولنديغيچوندر . مواليد حقنده اصح واقوى وعين حقيقت اولان حكمده محققينك اعتقاد ايتديكيدر چونكه ذات اقدس بارى

تعالى شانه انسان خلق ايتمك مراد ايتدكده برمايمون ياراددى . بده بونى بالتدريج تربيه ايدەرك صورتنى اصلاح ايله اكمال ايدوب انسان ايتمكدن دوغريدن دوغرى يه انسان خلق ايتمك عقل و حكمتەده اوفق و احرى اولمغله اولى بالطريقدر . بونك خلافنى قائل اولمق صوك درجەده بر حمقدر ﴿ وهى عبارة عن الاشياء الكونية المركبة الكثيفة ﴾ وبو مرتبهٔ عالم اجسام اجزاء ومواد كثيفەدن تركيب اولنمش بر طاقم كثيف شيلردن عبارتدر . ﴿ التى تقبل التجزى والتبعيض ﴾ شويله كه بر طاقم كثيف جزؤلردن مركب اولديغى ايچون تجزى وتبعيضى قبول ايدر . يعنى اجزاء وجودى جزؤ جزؤ آير. يلور و بعضى بعضندن انفصال ايدر . بناءعليه حرق والتيام قبول ايتمسى امر طبيعى اولديغندن منصف بوراده آنك قيدينه لزوم كورمەمشدر .

﴿ والمرتبة السابعة ﴾ مراتب سبعهٔ مذكورەنك خاتمەسى اولان يدنجى مرتبه ﴿ المرتبة الجامعة لجميع المراتب المذكورة ﴾ مراتب مذكورەنك جملەسنى جامعه اولان مرتبەدر . { تنبيه } بويدنجى مرتبەنك جامعه اولديغى يالكز مراتب ظهور اولان مرتبەلردر . بوقسه { مرتبة اللاتعين } كه كنه ذاتدن عبارت اولان احديت ذاتيه مرتبەسيدر بوندن خارجدر چونكه مراتب ظهوردن دكلدر . غيب هويتدر .

بوندن خارجدر . ایشته بو معنانی تبیین ایچون مصنف قدس
سره مرتبهٔ سابعه‌نك جامعه اولدیغی مراتبی تعیین ایچون
بعضی اوصافله توصیف وتقیید ایدوب بویوریور ﴿الجسمانیة
والنورانیة والوحدة والواحدیة﴾ مراتب جسمانیه ونورانیه
ومرتبهٔ وحدت وواحدیتی جامعه یعنی عالم اجسام کبی کثیفه
وعالم‌مثال کبی لطیفه اولان مرکبات . وعوالم ارواح مجرده
کبی بسیطه اولان نورانیاتله . وحدت وحقیقت محمدیه ایله‌ده
تسمیه اولونان تعین‌اول . وواحدیت وحقیقت انسانیه ایله‌ده
تسمیه اولونان تعین ثانی مرتبه‌لرینی جامعه اولان مرتبه‌در .
﴿وهی التجلی الاخیر واللباس الاخیر﴾ و او مرتبهٔ جامعه
مراتب ظهوردن صوك تجلی یعنی صوك انکشاف و حقك
کندیسیله ظاهر ومتجلی ومنکشف اولدیغی صوك لباسدر .
بوراده مظاهره لباس اطلاقی مجازیدر حقیقی دکلدر هر بر
شخصك ، وجودینی انظار ناسدن ستر ایدن لباسیله ظاهر
اولوب بیلندیکی کبی وجود حقك کندیسیله ظاهر و متجلی
ومنکشف اولوب خلقك حقه سبب معرفتی اولان مظاهره‌
ده مجازاً لباس دینلدی . زیرا وجود محضك بو مظاهر
خارجنده معرفت ومشاهده‌سی محالدر ﴿وهی الانسان﴾
واو اجمع و اکمل جمیع مظاهر اولان مرتبهٔ سابعهٔ جامعه
{ مرتبهٔ انسان } در . انسانله مراد قابل نقص و کمال

اولان جنس انساندرکه مراتب ظهور بونکله تمام اولدی .
زیرا عالم امکانده بوندن اکمل برمظهر بر مرآت تصور اولنه‌
ماز . چونکه اسماء وصفات کمالیه‌سیله حقك ظهور وانکشافی
مراتب متقدمه‌ده بونده اولدیغی قدر مکمل ومفصل دکلدر .
کمالات اسمائیه و صفاتیه‌یی مراتب خمسهٔ سابقه‌یی‌ده جامع
اولمغله مرتبهٔ انسانیه اجمع و اکمل مراتب ظهور اولور .
﴿فهذه سبع مراتب﴾ ایمدی ایشته بو یدی مرتبه‌که
﴿الاولی منها﴾ آندن برنجیسی . ﴿مرتبة اللاظهور﴾
عدم ظهور مرتبه‌سیدرکه غیب مطلق وکنه ذات حقدرکه
عقل وحسه ظهور وانکشافی محالدر ﴿والستة الباقیة منها هی
مراتب الظهور الکلیة﴾ مراتب مذکوره‌دن قالان التی مرتبه
ظهورکلی یعنی عقل وحسه علی اختلاف الدرجات والاستعدا‌
دات ظهور و انکشاف مرتبه‌لریدر . { تنبیه } معلوم اوله‌که
بو مراتب ظهور اولان التی مرتبه‌دن ایکی اولکی مرتبه یعنی
{ وحدت } و { واحدیت } مرتبه‌لری « حقیقت محمدیه »
و« حقیقت انسانیه » ایله ظاهر اولور . وعقل کامل نورانی
آنی ادراك ایدر . قالان دورت مرتبه بنفوسها ظاهره اولوب
یا آناریله یاخود بالذات آنی حس ادراك ایدر . ایراد امثله ایله
بوندن دها زیاده توضیحه لسان شرع وادب مساعد دکلدر .
بلکه بو لسان عنصری ، حرف ولفظ وصوتله آنی افاده‌دن

قاصر وعاجز وكليلدر . ﴿ والاخيرة منها اعنى الانسان ﴾ وبو مراتب ستەدن صوكنجيسى كه آنكله جنس انسانى مراد ايدييورم ﴿ اذا عرج وظهرت فيه جميع المراتب المذكورة مع انبساطها ﴾ قصد وهمت ذاتيه سيله حضيض بشريتدن صعود وارض طبيعتدن تعالى وسماء حقيقت ذاتيه سنه عروج استديكى . ومراتب ستهٔ مذكوره بلا تكلف ولا تصنع جزئياتنه قدر اولانجه انبساطيله كندنده ظاهر ومنكشف اولديغى وقتده ﴿ يقال له الانسان الكامل ﴾ آكا انسان كامل دينور . چونكه كمالات اسمائيه وصفاتيهٔ الهيه آنك مرآت وجودنده انجلاء تامله منجلى وعيان اولور . ابو الحسن الشاذلى رضى الله عنهك (لو كشف عن باطن الولى لعبد) قولى بو معنايى مفسردر . ﴿ والعروج والانبساط على الوجه الاكمل كان فى نبينا محمد صلى الله عليه وسلم . ولهذا كان خاتم النبيين ﴾ وذكر اولونان عروج وانبساط اكمل وجه اوزره پيغمبريمز افنديمز صلى الله عليه وسلم حضرتلرنده واقع اولدى . ايشته بونك ايچون ذات رسالتپناه اعظميلرى خاتم النبيين اولديلر . ختم نبوت مقام نبوتده مقام اكمليتدركه ذات پاك محمديه يه خاصدر ومقام ولايتده مذكور عروج وانبساط بر وليده ظهور ايدرسه اول ولى ختم الاولياء اولور . وختم ولايت مرتبهٔ انسان كامله مرتبهٔ اكمليتدر . آنجق ختم نبوت كبى امر

ولايتك ختامى متضمن دكلدر . الى قيام الساعة هر زمان ختم الاوليا بولنه بيلير . يعنى ختم الاولياء مرتبهٔ ولايتده صاحب مقام اكمليتدر . بو قسمه كندندن صوكره ولى كلمز ديمك دكلدر . او معنا ختم نبوته مخصوصدر [١] ﴿ وان اسماء مرتبة الالوهية لا يجوز اطلاقها على مراتب الكون والخلق ﴾ سابق (اعلموا) اوزرينه معطوفدر . مصنف قدس سره بوندن صوكره دقايق آداب توحيد وموحدينى بيانه شروع ايله بويورييوركه و بيليكزكه مرتبهٔ الوهيته يعنى { احديت ، وحدت ، واحديت } مرتبه لرينه مخصوصه اولان اسمالكه مراد اسماء حسناء الهيه در ؛ مراتب كون و خلقه اطلاقى جائز اولماز . يعنى ممكن الوجود اولان اشياء ومخلوقات

[١] معلوم اوله كه مصنفك بيانى وجهله اكمل مراتب ظهور ، مظاهر ايچنده جنس انساندر . وجنس انسانده انسان كاملدر . وانسان كامله . صاحب مرتبهٔ اكمليتدركه بونك فوقنده الوهيتدن باشقه مرتبه يوقدر . چونكه انسان ايچون احرازى ممكن اولان مراتب ومقامات كمال تمام اولمغله ترقى ، تعالى ختامه ايرمشدر . بناء عليه بوكا مقام ختميت دينور . وبو مرتبه ومقامك صاحبى بالاصاله « فرد » در تعدد ايتمز . ايشته او فردده خاتم النبيين واقرب الخلق الى الحق اولان ذات اقدس محمديه در . صلواة الله وسلامه عليه واله . آنجق بالوراثه بو مرتبه يه مع وجود الميز تقرب ايدنلر ورثه وخلفاء ونواب تسميه اولونورلركه آنلرده مقام ولايتده اصحاب مراتب ختميتدر . والله اعلم بحقايق مراتب قربه . منه (شارح) .

محسوسه‌یه اسماء مذکوره حقیقت معناسیله سویله‌نه‌مز . مثلا بر شیئك موجد ومخترعنه « خلاق » دینیله‌مز ؛ آنجق علی طریق المجاز کتاب وسنتده وقوعنه بناء { مصور ، کریم ، معطی ، مانع ، حکیم ، حلیم } کبی بعض اسمانك اطلاقی تجویز ایدلمشدر . غلات موحدینك معرفت فروشلق اولمق اوزره بر طاقم کستاخانه تعبیرات واطلاقاتی ملعونه ومردوده‌در .

﴿ وکذا لا یجوز اطلاق اسماء مراتب الکون والخلق علی مرتبة الالوهیة ﴾ وکذلك اسماء مراتب کون وخلقك مرتبهٔ الوهیت یعنی مسماه اسماء الوهیت اوزرینه اطلاقی‌ده جائز اوله‌ماز ؛ آنجق کتاب وسنتده وارده اولان { وجه ، ید ، قدم ، استواء ، نزول ، مجیء ، ضحك } وامثالی کلمات ، کتاب وسنتده اولدیغی وجهله سویله‌نیر . بونلره قیاسله توسیع ایدیله‌مز مثلا [جناب حق دیلرسه] دیه‌جك یرده [جناب حق جانی ایسترسه] دینیله‌مز چونکه آداب عبودیت وقانون شریعت وحدود سنت وملت اسلامدن خروجدرکه موجب طرد ومقتدر ﴿ وان لذلك الوجود کمالین . احدهما کمال ذاتی وثانیهما کمال اسمانی ﴾ کذا (اعلموا) اوزرینه عطفاً وبیلکزکه ذکر اولونان وجود محض ایچون ایکی کمال واردر ، آنلرك بری کمال ذاتی یعنی ذاته نسبت اولونان کمالدر . ایکنجیسی کمال اسمائی یعنی اسماء الهیه‌یه نسبت اولونان کمالدر

{ کمال } ك معناسی [١] { لایق اولان برشیئه لایق اولدیغی شیئك لایق اولدیغی اوزره حصولیدر } بو معناده ذات حقه کمال اثباتی صحیح اولاماز . چونکه حصول ایله قید بوکا مانعدر . زیرا حصولدن « سبق فقد » معناسی منفهم اولور . کمال حق ایسه ازلی وابدی وذاتیله قائم و قدیمدر . بناءعلیه مصنف قدس سره کمال الهی‌یی ذاتی و اسمائی اوله‌رق ایکی وجهله بیانه شروع ایدوب بویوریورکه ﴿ اما الکمال الذاتی فهو عبارة عن ظهوره تعالی علی نفسه بنفسه فی نفسه لنفسه بلا اعتبار الغیر والغیریة ﴾ اما کمال ذاتی حق سبحانه وتعالی حضرتلرینك کندی نفسی یعنی ذاتی اوزرینه کندی ذاتیله کندی ذاتنده کندی ذاتی ایچون غیر وغیریت اعتباری اولمقسزین ظهورندن عبارتدر . یعنی حق تعالی حضرتلری غیب هویتنده دخی کندی ذاتی اوزرینه خفی اولمامق حیثیتیله ذاتی اوزرینه زائد هیچ بر اسم و صفت اعتباریله اولمایه‌رق کندی ذاتیله وتعینات خارجیه‌دن بر تعینده اولمایه‌رق کندی ذاتنده وغیر ایچون اولمیه‌رق کندی ذاتی ایچون . وهیچ بر وجهله غیر وغیریت اعتبار اولنمقسزین کندی ذاتی اوزرینه ظهورندن عبارتدرکه ذات حقك مرتبهٔ { لاتعین } و { غیب هویت } ده هیچ براسم وصفت وقید اولمایه‌رق کندی کندینه

[١] تعریف الکمال - (الکمال) وهو حصول ماینبغی لماینبغی علی ماینبغی . ا هـ - کردی -

ظهوری دیمکدر. بو بیاندن مراد بعض مبتدعه و ارباب ضلال، بر مرتبه‌ده ذات حق دخی کندینی بیلمزدی دیدیلر. ایشته بو ذهاب باطلك رد و جرحیدر. «والغنی المطلق لازم لهذا الکمال الذاتی» وما سوی الذاتدن غنای مطلق بو کمال ذاتی ایچون ازلاً وابداً منفك اولمایه‌رق لزوم اقتضائی ایله لازمدر. بوراده غنای مطلقدن مقصود اولان معنانی بیان ایچون بویوریور «ومعنی الغناء المطلق مشاهدته تعالی فی نفسه جمیع الشئون والاعتبارات الالهیة والکیانیة» وغنای مطلقك معناسی جناب حق سبحانه و تعالی حضرتلرینك «الهیة» یعنی الوهیته منسوب. و «کیانیة» یعنی کونیه که خلقه منسوب جمیع شئون و امور و اعتباراتی کندی نفسنده یعنی ذاتنده مشاهده ایتمسیدر. «مع احکامها ولوازمها ومقتضیاتها علی وجه کلی جملی» الهیه و کیانیه اولان اعتبارات مذکوره‌نك وجه کلی جملی اوزره یعنی اجمالی اوله‌رق بالجمله احکام ولوازم ومقتضیاتی ایله مشاهده ایتمسیدر. [ایضاح کلام] امور واعتبارات الهیه‌نك احکامی: صفات و اسماء جلال، یاخود جمال، یاخود کمال اولمق. وقدیمه وازلیه و ابدیه اولمق کبی. و اعتبارات کیانیه یعنی کونیه وخلقیه‌نك احکامی: شرعا ویا عقلا ویا عادة حسنه ویا قبیحه ویا حادثه وفانیه وزائله اولمق کبی حکملردر. وکرك الهیه و کرك کیانیه اولان امور

واعتباراتك لوازمی ایسه: بونلرك یکدیکره ارتباطندن عبارتدر. مثلا خالقیت مخلوقیته، رازقیت مرزوقیته، ربوبیت مربوبیته، وغفاریت مغفوریته، قادریت مقدوریته مرتبط بولندیغی کبی بالعکس مخلوقیت خالقیته، مرزوقیت رازقیته الی اخره مرتبط اولمقدن عبارتدر. وبونلرك مقتضیاتی: امور واعتبارات الهیه‌نك کونیه وخلقیه‌ده تأثیری. وکونیه‌نك او تأثیری قبولیله تأثری کبی لازم غیر مفارق اولان امور واحوالدن عبارتدر. وبو مشاهده‌نك جملی یعنی غیر تفصیلی اولمسی «لاندراج الکل فی بطون الذات ووحدته» — بو جمله ماقبلنه علت موقعنده‌در نته‌کیم اشارت اولندی — اعتبارات مذکوره‌نك کلیسی بطون ذات حق و آنك وحدت ذاتیه‌سنده مندرج بولندیغی ایچون یعنی مشاهدهٔ مذکوره، مشهوداتك کلیسی حقك کندی ذاتنده و وحدت ذاتیه‌سنده مندرج بولندیغی ایچون کلی وجملی یعنی غیر تفصیلی اولدی دیمك اراده اولونیور. بعده شؤن و اعتباراتك بطون ذات و وحدت ذاتیه‌ده اندراجنی علی قدر الامکان فهمه تقریب ایچون بعض مثاللر ایرادینه شروع‌له بویوریور «کاندراج جمیع الاعداد فی الواحد العددی» واحد عددیده جمیع اعدادك اندراجی کبی یعنی اول اعداد اولان ایکیدن الی مالانهایه جمیع اعدادك عدده منسوب واحدده مندرج اولدیغی

کبی ، { توضیح } واحد مطلق ذاتاً عدد دکلدر . چونکه
عدد مادونیله مافوقنك عندالجمع نصفنه مساوی اولان
مقداردر . مثلا بش عددك مادونی درت ومافوقی التی ،
مجموعی اون ایدر ؛ نصفی بشدر . بو تعریف مراتب اعدادك
ایکیدن الی غیر نهایه جمله‌سنی جامعدر . ایکی عددك مادونی
واحد مطلق دکل کندینك نصفی اولان بردر . مافوقی اوچدر ،
مجموعی درت . نصفی ایکیدر . واحده کلنجه مادونی یوقدر
بناءً علیه عدد اوله‌رق تعین ایده‌مز . بو جهتله عدد دکلدر
بلکه کافهٔ اعداد هر مرتبه‌ده واحدك تکرر تعیناتندن حاصل
اولور . ایشته بو جهتله کافهٔ مراتب اعداد ، واحدك بطون
ذاتنده مندرج اولمش اولور . واعدادك ذواتی تعین ایدن
افرادندن هر بر فرد حد ذاتنده عدد اولمایان واحدك عینیدرکه
مراتب اعتباریهٔ اعدادك هر مرتبه‌سنده تجلی وانکشاف
ایتمکله رتب اعداد تعین ایدییور [فافهم هذه الاشارة وخذها
واحفظها ایها المتفطن] ﴿ وانما سمیت ﴾ ای تلك المشاهدة
﴿ غناء مطلقا لانه تعالی بهذه المشاهدة مستغنی عن ظهور العالم
علی وجه التفصیل ﴾ وبو مشاهده‌نك غناء مطلق تسمیه
اولوندیغی آنجق حق سبحانه وتعالی حضرتلرینك بو مشاهده
ایله ، عالمك علی وجه التفصیل ظهورندن مستغنی اولدیغی
ایچوندر . زیرا ﴿ لا حاجة له فی حصول المشاهدة الی العالم

ومافیه ﴾ حق سبحانه وتعالی ایچون حصول مشاهده‌ده عالم
وعالمده اولان اشیایه حاجت یوقدر . یعنی عالم وعالمده اولان
اشیانك خارجده تعین وظهورینه حاجت یوقدر . ﴿ لان
مشاهدة جمیع الموجودات حاصلة له تعالی عند اندراج الکل فی
بطونه ووحدته ﴾ زیرا جمیع موجوداتك مشاهده‌سی ، آنلرك
کلیسنك حقك بطون ذات یعنی غیب ذات و وحدت ذاتیه‌سنده
اندراجلری عندنده حاصله‌دره . یعنی جمله‌یی مجملا کندی
ذاتنده کورمکله تفصیلدن فی ذاته مستغنی اولدی دیمك اولور .
﴿ وهذه المشاهدة تکون شهودا غیبیا علمیا ﴾ وشو مشاهده
یعنی حقك جمیع شئون واعتبارات الهیه وکیانیه‌یی وجه کلی
جملی اوزرینه کندی ذاتنده مشاهده‌سی مشهودك غیر متمیز
اوله‌رق شاهدده غیبتی اعتباریله عینی ومرئی اولمایوب بر شهود
غیبیٔ علمی اولور . ﴿ کشهود المفصل فی المجمل ﴾ شیٔ مفصلك
شیٔ مجملده مشاهده‌سی کبی . مثلا حشبك وجودنده قاپو
وسریر وسقف ونردبان کبی آغاجدن یاپیله‌جق شیلرك جمله‌سنی
ومرکب حقه‌سنده‌کی مرکبده حروف وکلمات کثیره‌یی بربرندن
متمیز اولمایه‌رق کورمك کبی ﴿ والکثیر فی الواحد ﴾
وکثیری یعنی اعداد کثیره‌یی واحدك ذاتنده کورمك کبی‌که
جمیع اعدادك واحد عددینده اندراجی بیاننده تفصیل ایدلدی
﴿ والنخلة مع الاغصان وتوابعها فی النواة الواحدة ﴾ ودالری

وتوابع سائره‌سیله برابر بر خورما اغاجنی بر چکردکده
کورمك کبی . فی‌الحقیقه کافهٔ توابعیله بر خورما اغاجی بر
چکردکده غیر متمیز اوله‌رق مندرج اولدیغنی هر عاقل شهود
غیبیٔ علمی ایله هر آن مشاهده ایدر . اکر نواتك نفسنده،
ذاتنده بر عقل وادراکك وجودینی فرض ایتسك نواة دخی
آنی کندی نفسنده شهود غیبیٔ علمی ایله مجملا مشاهده
ایدر. ایشته بو تقریبله حقك جمع شئون واعتبارات الهیه وکیانیه‌یی
کندی ذاتنده مشاهده‌سی بر درجه‌یه قدر فهمه تقرب ایدر
{ ولله المثل الاعلی سبحانه وتعالی عما نقول } . وجود بحث
ایچون ایکی کمال اولوب بری ذاتی دیکری اسمائی اولدیغنی
بیانله کمال ذاتی‌یی علی التفصیل بعد البیان ایکنجیسی اولان
کمال اسمائی‌یه انتقال ایله بویوریور ﴿ واما الکمال الاسمائی ﴾
واما کمال اسمائی یعنی اسماء الهیه‌یه منسوب کمال الهی ﴿ فهو
عبارة عن ظهوره تعالی علی نفسه. وشهوده ذاته فی التعینات
الخارجیة اعنی العالم و مافیه ﴾ ایمدی او کمال اسمائی حقك
کندی ذاتی اوزرینه ظهور وانکشافندن وکندی ذاتی
تعینات خارجیه‌ده شهودندن عبارتدر . تعینات خارجیه ایله
عالم وعالمده اولان شیئی مراد ایدییورم . یعنی کمال اسمائیدن
مراد اولان معنی حق تعالی حضرتلرینك کندی ذات اقدسی
اوزرینه ظهور وانکشافندن وشئون وامور الهیه خارجنده

تعیین ایتدیکی تعینات کیانیه یعنی عالم کون وآنده اولان
مجموع اشیاء کونیه‌ده شهودندن عبارتدر . نته‌کیم کمال ذاتی
حقك کندی ذاتی اوزرینه بنفسه فی نفسه لنفسه بلا اعتبار
الغیر والغیریة ظهور وانکشافندن عبارتدی . بو ایسه کندی
ذاتی اوزرینه اشیاده ظهور وانکشافی وکندینی امور وشئون
کونیه‌ده شهودندن عبارت اولور . ﴿ وهذا الشهود یکون
شهوداً عیانیا عینیاً وجودیاً ﴾ وبو ذکر اولونان شهود ،
شهود عیانی وعینی ووجودی اولور . یعنی سالف الذکر
شهود غیبی کبی اولمایوب شهود عیانی اولور که معاینه دیمکدر .
وعینی اولور که مشهودك عینی اوزرینه واقع اولور . مراد
شهود علمی کبی اولمایوب شیئك عینی اوزرینه واقع اولان مشاهدهٔ
عیانیه کبیدر دیمك اولور . ووجودی اولور . یعنی خارجده
موجود شیئك نفسی ، ذاتی اوزرینه واقع اولور دیمکدر .
﴿ کشهود المجمل فی المفصل ﴾ مجملك مفصلده شهودی کبی .
یعنی اشیادن بر شیٔ مجملك بر شیٔ مفصلده شهودی کبی مثلا
احشابدن مصنوع اشیاده او اشیانك وجودلری کندنده اصلاً
مجملا موجود اولان ذات حشبی کورمك کبی ﴿ والواحد
فی الکثیر ﴾ وواحدی عدد کثیرده کورمك کبی‌که واحدده
کثیری کورمك مجملده مفصلی کورمك کبی اولماغله عکسی
یعنی عدد کثیرده واحدی کورمك مفصلده مجملی کورمك کبی

اولور . ﴿ والنواة فى النحلة وتوابعها ﴾ وخورما چكردكنى
خورما آغاجى واوراق واغصانى كبى توابعنده مشاهده
ايتمك مثللى اولور . چونكه چكردكده نخله مجملا مشهوددر .
نخله‌ده ايسه چكردك مفصلا وعينا وعيانا ووجوداً كورينور
وكوريلور ﴿ وهذا الكمال الاسمائى من حيث التحقق
والظهور موقوف على وجود العالم ومافيه ﴾ وبو كمال اسمائى
[كمال ذاتينك خلافنه اوله‌رق] ذات حق ايچون من حيث
التحقق يعنى ثبوت وعالم شهود وامكانده ظهور حيثيتندن عالم
وعالمده اولان اشيانك وجودى اوزرينه موقوفدر . { تنبيه }
اشيايه وجود اضافه ايدلدى . بو ، حقيقى اولمايوب نسبيدر .
يعنى حقيقتده « وجود » واحد اولمغله عالم ومافيهه اطلاق
اولونان وجودك معناسى همان آنلره وجودك نسبتندن
عبارتدر . يوقسه آنلرده وجود متصور دكلدر [١] ﴿ لان
معناه السابق لا يحصل الا بظهور العالم على وجه التفصيل ﴾
زيرا كمال اسمائينك قريبا ذكرى سبق ايدن معناسى حاصل
اولماز آنجق على وجه التفصيل عالمك ظهوريله اولور . يعنى

[١] « وجود » كون وحدوث معناسنه اوله‌رق اشيايه نسبت
ايديلور ؛ بو صورتله‌ده ماسوى اللهه وجود اضافه ايديله‌بيلير (وجد
الشئ يوجد وجوداً فهو موجود) دينور . كما سبق اول الشرح .
منه . شارح

صفات واسماء الهيه‌نك مقتضيات ومرتبطاتى على وجه التفصيل
فرداً فرداً خارجده ظهور تامله ظاهر اولمادقچه كمالات
اسمائيهٔ الهيه ظهور وانكشاف تامله ظاهر ومنكشف اولماز .
مثلا صفات الهيه‌دن {قدرت} واسماء الهيه‌دن {قادر} و {قدير}
مرتبطاتى اولان مقدوراتى مقتضى اولمغله كمال صفت قدرت
وكمال اسم قادر وقديرك ظهور وانكشافى مقدوراتك مفصلا
فرداً فردا ظهور و انكشافنه موقوفدر . كذا صفت { علم }
واسم { عليم } و { علام } معلوماتك وصفت { خلق } واسم
{ خلاق } مخلوقاتك واسم { رزاق } رزق ومرزوقلك . وبونلرك
غيرى كافهٔ صفات واسماء غيرمتناهيهٔ الهيه‌نك ظهور وانكشافى
آنلرك مقتضيات ومرتبطاتى اولان آثارك خارجده مفصلا
فردا فردا ظهور وانكشافنه موقوفدر . بناءعليه آثار
مذكوره مفصلا ظاهر اولمادقچه ذات عليهٔ الهيه ايچون كمال
اسمائينك ظهور وانكشافى ثابت ومتحقق اولماز . و آ كلاشيليوركه
كمال اسمائيده ، محلنده آنفابيان اولونان { غناء مطلق } لازم
دكلدر . قال قدس سره ﴿ وان ذلك الوجود ليس بحال
فى الموجودات ولامتحد بها ﴾ بوده سابق اعلموا اوزرينه
معطوفدر . وبيلمش اوليكزكه ايها الاخوان اووجود بحت
وجود محض يعنى ذات اقدس حق موجوداته حلول ايديجى
دكلدر وموجودات ايله متحدده دكلدر ﴿ لان الحلول والاتحاد

لابدلهما من وجودين حتى يحل احدهما فى الآخر او يتحد احد هما بالثانى ❁ زيرا حلول واتحاد ايچون لابد وناچار ايكى وجود لازمدركه آنلرك برى ديكرينه حلول ايتسون . ياخود آنلرك برى ايكنجى وجود ايله اتحاد ايلسون . « حلول » لغتده دخول و نزول معنالرينه‌در (حل بالشئ حلولا) = دخل فيه . و (حل بالمكان حلولا) = نزل فيه . ديمكدر . و « اتحاد » وحدتدن « افتعال » در كه برلشمكدر . هر ايكيسنك‌ده تحققى ايكى شيئك وجودينه محتاجدر باشقه صورتله قطعا تحقق ايتمزلر . وجود حقيقى ايسه بردر . وجود ممكنه حلول ويا آنكله اتحاد ايتمسى قطعيا محالدر . چونكه آنفابيان اولنديغى اوزره اشيايه اضافه ايديلان وجود نسبيدر حقيقى دكلدركه حلول واتحاد ممكن اوله‌بيلسون [اذا قرن الحادث بالقديم لم يبق له اثر] ❁ والوجود واحد فلا تعدد له اصلا . وانما التعدد فى الصفات على مايشهد به ذوق العارفين ووجدانهم ❁ دخى عارف بالله اولان اهل كشف وشهود وارباب حقيقتك ذوق سليم ووجدان وادراكات مستقيمه‌لرينك شهادتى اوزره { وجود } يعنى وجود محض . وجود بحتكه وجود حقيقيدر بردر . ايمدى آنك ايچون نه ذاتى ، نه‌ده صفات ذاتيه‌سى اعتباريله تعدد يوقدر . تعدد آنجق صفات اعتباريه‌ده يعنى شئون و اعتبارات الهيه و كيانيه‌ده‌در .

[بو معنايى فهم ايچون سالف الذكر « ومعنى الفناء المطلق » بحثنه ارجاع نظر اولنه .] ❁ وان العبودية والتكاليف والراحة والعذاب والآلام كلها راجعة الى التعينات ❁ سابق الذكر { واعلموا } اوزرينه عطفله . وايها الاخوان بيليكزكه تحقيقا عبوديت . يعنى قوللق [زيرا « عبوديت » اصطلاحده ربك افعالنه راضى اولمق و « عبادت » ربك راضى اوله‌جغى شيئى ايشلمكدر . بحثمزده لغت معناسى مراددركه « قوللق » در] وامر ونهى و احكام سائرۀ شرعيه‌دن تكاليف ودنيوى واخروى راحت وعذاب و آلام نفسيه وبدنيه‌نك كليسى جناب حقك تعيين ايلديكى تعيناته راجعه وعائده‌در . يعنى وجود بحته ، ذات حقه تعلق ايتمز . بوراده تعيناتدن مراد ترجمه‌ده اشارت اولنديغى اوزره شئون وامور واعتبارات كيانيه‌در . نته‌كيم اولجه‌ده ذكرى سبق ايتمشدر . ❁ وان ذلك الوجود باعتبار مرتبة الاطلاق منزه عن هذه الاشياء كلها ❁ وبيلمش اوليكزكه او وجود بحتكه ذات حقدر مرتبۀ اطلاق اعتباريله ، يعنى وحدت و واحديت اعتباريله ذات اقدسنه نسبت اولونان اعتباراتك كليسنى سالبه اولان { احديت } ذاتيه‌سى اعتباريله شو اشياء مذكوره‌نك كليسندن منزهدر . اشياء مذكوره‌دن مراد آنف البيان « عبوديت ، تكاليف ، راحت ، عذاب ، آلام » و امثاليدر ❁ وان ذلك الوجود

محيط بجميع الموجودات ﴾ وبيليكز اى اخوانكه اووجود محض جميع موجوداتى ، يعنى حس و عقل عندنده بحسب الظاهر نظرده موجوديت خارجيەلرى اعتباريله « موجودات » تسميه اولونان عوالم كونيەيى محيطدر . « احاطه » لغتده برشيئى جميع جوانبندن دائراً مادار چويرمك قوشاتمق معناسنەدر. بوندن اخذله برشيئى ظاهراً وباطناً بكماله بيلمك معناسنەده استعمال اولنمشدر . و جناب حقه نسبت اولونان احاطه عندالعلماء الشرعيه احاطۀ علميه اولمغله ، برشيئى وجود وجنس وبدايت ومقدار وصفات وخصايص وكيفيت ونهايت و وجودندن مقصود و اعدامندن مراد و غاية الغايۀ امرى نەايدوكنى على وجه الاكمليه بيلمك معناسنەدر. ايشته جناب حقه اسناد اولونان { احاطۀ علميه } بودركه بوكونه « احاطه » ماسوى الحقده تصور اولونەماز . زيرا غيرالله ايچون محالدر . لكن عندالمحققين من اهل الكشف والشهود { احاطۀ الٰهيه } احاطۀ علميەيه منحصر اولمايوب وجود وقدرت وعلمله احاطۀ كليۀ ذاتيەدركه هيچ بر شئ آنك خارجنده قالمق محالدر . چونكه آنك خارجى يوقدر اولسه عدم محض دێمكدركه محالدر . آنجق احاطۀ وجوديه وذاتيه دينلنجه اهل صورت وعوام اذهاننده اجسامده مشهود اولديغى كبى بر جسمك بر جسمى مثلا ظرفك مظروفى احاطەسى كبى بر معناى فاسد آكلاشلمق احتماله مبنى تنزيهاً احاطەيى بعض اوصافله تقييد

لازم كلمكله ﴿ كاحاطة الملزوم باللوازم ﴾ بيوردى يعنى وجود محضك وذات بحتك جميع موجوداتى بالذات احاطەسى ملزومك لوازمنى احاطەسى كبيدر . مثلا نطق وقابليت واستعداد صنعت كتابت و امثالى خصايص انسانك لوازمندن اولوب انسان بونلرك ملزومى اولمغله مذكوراتى بالذات محيطدر . وبو احاطه سببيله ذات انسانده بر كونه مادى زيادەلك حاصل اولماز . نتەكيم بولوازمدن برى ويا برقاچى اكسيك اولسەكذا ذات انسانده مادى بر اكسيكلك واقع اولماز . مثلا ابكم واخرس كيمسه نطقك عدم وجوديله انسانيتدن چيقماز . بناءً عليه جميع موجوداتى احاطۀ ذاتيەسى سببيله ذات حقده بر شئ آرتماز . و موجودات ممكنەنك بعضى ويا مجموعنك انعدامى هيچ بر كونه نقصانى مستلزم اولماز ﴿ والموصوف بالصفات ﴾ وموصوفك صفاتنى احاطەسى كبيدر . امور مسلّمەدندركه هر بر موصوف متصف اولديغى صفاتى محيطدر . وبواحاطه سببيلەده موصوفك ذاتنده مادى بر زيادەلك تحصل ايتمز . و عدم وجود ويا زوال صفات ، ذات موصوفك نقصان ويا انتفاء وجودينى موجب اولماز . بو بابده بر مثالده بحردركه كندى تطوراتى اولان مختلف الاشكال والمقادير امواج كثيرەيى بالذات محيطدر . ذات بحر ايسه قبل حدوث الامواج نه ايسه بعدالحدوث . و آنى احاطه حالنده . وامواجك

زوالی حالنده ینه اودر تغیر ایتمز و آکا احوال مذکوره‌دن
هیچ برنده بر کونه زیاده ونقصـان طاری اولماز . او ، هر
حالده کما کان بحردر . (ولله المثل الاعلی سـبحانه تعالی عما
یقول) . بوندن صوکره تنزیهاً بیوریبورکه ﴿ لا کاحاطة الظرف
بالمظروف ﴾ بحثنده اولدیغمز احاطهٔ ذاتیهٔ الٓهیه ظرفك یعنی
بر اناء و وعائك ایچنده اولان شیئی احاطه‌سی کبی دکلدر .
زیرا بوکونه احاطه‌ده وجود حقده تصوری محال اولان
ایکی کیفیت واردر . بری ظرفك احاطه ایچون برشیٔ مجوف
اولمسی لزومی ؛ بری‌ده مظروفك ظرفه دخولیله ظرفك
وجودنده کمیةً برزیاده‌لك حصولی . بونلردن باشقه‌ده مظروفك
زوال وانعدامی ویاظرفدن افتراقی حالنده ظرفك خلوّی ، بوش
قالماسی که برنقصاندر ﴿ اوالکل بالجزؤ ﴾ یاخود مذکوراحاطهٔ
ذاتیهٔ الٓهیه کلك جزؤنی احاطه‌سی کبی ده دکلدر . زیرا کلك
بعض اجزاسنك افتراقیله کلیتنه نقصان طاری اولور ؛ مجمو-
عنك بردن تفرق و انفکاکی ایسه کلك انتفـاء وجودینی
مستلزمدر . بو جمله محذوراتدن باشقه کرك ظرفك مظروفی
احاطه‌سنده ، کرك کلك جزؤنی احاطه‌سنده ایکی موجود
مستقلك موجودیتنی اعتراف و اثبـات واردرکه محالدر .
چونکه وجود حقیقی بردر . لاشریك له . برده نفی وابطال ایدیلان
ایکی کونه احاطه‌دن اولکنده برنوع حلول ، ایکنجیده برنوع

اتحاد شائبه‌سی واردر . ﴿ تعالی عن ذلك علوا کبیرا ﴾
وجود حق واحد ، مذکوراتك جمله‌سـندن ، بویوك بر
علو ایله متعالیدر . ﴿ وان ذلك الوجود کما انه باعتبار
محض اطلاقه سار فی ذوات جمیع الموجودات ﴾ ینه (اعلموا)
اوزرینه عطفله . وبیلیکز ای اخوانکه او وجود محض ،
وجود بحت جمیع قیوددن حتی قید اطلاقدن دخی اطلاق
خالصی اعتباریله بالذات جمیع موجودات ممکنهٔ خارجیه‌نك
ذواتنده ساریدر . { تنبیه } مؤلفك بوراده سریان ایله تعبیری
مجازیدر تحقیق و ایضاحی قریبا بیان اولونور . ﴿ بحیث یکون
ذلك الوجود فی تلك الذوات عین تلك الذوات ﴾ شول
حیثیتله که او وجود محض ساری سریان ایتدیکی ذوات مذکو-
ره‌ده اوذواتك عینی اولور . یعنی اوذواتك عینی اولدیغی حیثیتله
ساریدر . ﴿ کماکانت تلك الذوات قبل الظهور فی ذلك الوجود
عین ذلك الوجود ﴾ نته‌کیم اوذوات جمیع موجوداتك موجو-
دات کونیه اوله‌رق خارجده ظهورندن اول . یاخود او
وجود محضك بالتعین موجودات مذکوره ایله ظهورندن اول .
اوذوات جمیع موجودات . او وجود محضـده ، او وجود
محضـك عینی ایدی . { تنبیه } آنفا مؤلفك بوراده سریان
ایله تعبیری مجازیدر دیمش وایضاح مسئله‌یی وعد ایتمش ایدك .
مسئله شـودرکه « سریان » کلمه‌سی ایکی موجودك وجودینی

مقتضیدر تاکه بری دیکرینه سریان ایتسون . وجود ایسه
حقیقتده بردرکه حقدر . ایکی اولمق محال وباطلدر . موجودات
ممکنه ایسه اصلا عدم اولوب آنجق وجود حقله قائم اعتبارات
کیانیه‌در . بناءً علی هذا موجودات ممکنه‌نك ذواتنده وجود
محضك سریانی معنای لغوی اوزره اوله‌ماز . بلکه سریاندن
مراد . ذوات موجودات ممکنه‌نك موجودیتی سریان وجود
محضله ، وجود حقله ثابت ومتحقق اولماسیدر . شویله‌که
بو سریان اولماسه ، ذوات موجودات ممکنه موجود اوله‌مازدی .
فلذا او وجود محض ساری ، ذوات موجودات ممکنه‌ده او
ذواتك عینیدر . نته‌کیم قبل الظهور ذوات موجودات
مذکوره دخی او وجود محضده او وجود محضك عینی ایدی .
یعنی بر امر زائد ومعنای زائد دکلدی . { تمثیل } امواج
بحرك امواج اوله‌رق موجودیتی وجود بحر ایله قائمدر .
بونده بروجهله شك وترددہ محل یوقدر . وذات بحر امواج
متعیّنه‌یی بالذات محیط اولدیغی کبی ذوات امواجده‌ده بالذات
ساریدر . ذوات امواج ایسه بالذوات بر موجود مستقل
اولمایوب وجود بحر ایله قائم وظاهر بر صورت اعتباریه
اولمغله آنلرده ساری اولان ذات بحر امواج مذکوره‌نك
بلا شك ولا تردد عینیدر . نته‌کیم امواجده قبل الظهور
یعنی بحرك تموجندن اول وجود بحرده وجود بحره مباین بر

امر وبر معنای زائد اولمایوب ذات بحرك عینی ایدی . بو تمثیل
ایله ذوات موجودات ممکنه‌ده وجود محضك ، وجود حقك
سریانی ، بر موجودك دیکر بر موجودده سریانی کبی
اولمادیغی و ایکی وجودك موجودیتی اقتضا ایدن سریان
مادی اولمادیغی بر درجه فهمه تقرب ایدر . واعتراف ایدیلملی
وبیلنملیدرکه بو تمثیل بو مسئله‌یه بعض وجوهله مطابقت ایدر
یوقسه من کل الوجوه مطابقتدن البته قاصردر . (فلله المثل
الاعلی . لیس کمثله شئ وهو السمیع البصیر) . ﴿ کذلك
الصفات الکاملة لذلك الوجود باعتبار کلیتها واطلاقها ﴾
و وجود حقك ذوات موجوداتده سریانی کبی . او وجود
محض ایچون ثابته ونقایصدن منزهه اولمغله من کل الوجوه
کامله اولان صفات الهیه دخی . جزئیات اولان صفات
مخلوقاته نسبةً متحقق کلیتی وتقیدات کیانیه‌دن اطلاقی
اعتباریله ﴿ ساریة فی جمیع صفات الموجودات ﴾ موجودات
کونیه‌نك جمیع صفاتنده ساریه‌در ﴿ بحیث تکون تلك الصفات
الکاملة فی ضمن صفات الموجودات عین صفات الموجودات ﴾
شول حیثیتله‌که اوصاف کامله‌ٔ الهیه ، صفات موجودات
کونیه‌نك ضمننده ، او صفات موجودات کونیه‌نك عینی اولوره
یعنی او صفات موجودات کونیه‌نك عینی اولدیغی حیثیتله
ساریه‌در ﴿ کما کانت صفات الموجودات قبل الظهور فی تلك

﴿ الصفات الكاملة عين تلك الصفات الكاملة ﴾ نته كيم صفات مو-
جودات ممكنه قبل الظهور او صفات كاملهٔ حقده او صفات
كاملهنك عينى ايدى . { تنبيه } آنفا سريان وجود محضك
معناسنى تفهيم ايچون اتيان ايديلان ايضاحات . وبحر وامو ا-
جله ايديلان تمثيل عينيله سريان صفاتدهده مطابق وموافقدر.
شويلهكه مثلا بحرك برودت وملوحت و سائره كبى صفاتى
امواجده اولان صفات مذكورهده ساريه اولديغى كبى صفات
مذكورهٔ امواجكده عينيدر . نته كيم قبل الظهور امواجك
صفاتىده بحرده بحرك صفاتنك عينى ايدى . قال قدس سره
﴿ وان العالم بجميع اجزائه ﴾ وبيليكزكه عالم ، يعنى ابصار
و سائر حواسه ظاهره . و آنلردن خفى اولمغله من وجه
باطنه اولان كافهٔ اجزاء جسمانيه و مثاليه وروحانيهسيله
جميع موجودات ممكنه ﴿ اعراض ﴾ عرضلردر يعنى احداث
فانيهدر . « اعراض » عرضك جمعيدر . وعرض عند علماء
النظر وجودى بنفسه بذاته قائم اولهمايوب بر موضع بر محله
محتاج اولان شيدركه « جوهر » ك ضديدر . چونكه جوهر
بنفسه بذاته قائم اولوب قيام وجودنده بر آخر شيئه محتاج
اولمايان شيدر . آنجق اهل كشف و شهود وارباب حقيقت
عندنده ، علماء مشاراليهمك جوهر ديدكلرىده عرضدر .
زيرا موجودات ممكنهكه علماء و حكماء رسميهنك جوهر

ديدكلرى شیٔده آنلردن بر قسمدر . هيچ بريسى بنفسه
بذاته موجود اولمايوب قيام وجودلرى وجود حقلهدر. نته كيم
بو كتابك موضوعى و ابتداسندن برى بويديلان بحثده
بودر . بناءً عليه علوى ، سفلى ، روحانى ، جسمانى ، بسيط ،
مركب بالجمله اشياء كونيه با جمعهم بنفسه بذاته موجودات
مستقله اولمايوب وجودلرى وجود حقله ظاهر وقائم و آ كا
مفتقر بر طاقم احداث فانيه اولمغله جملة اعراضدر ﴿ والمعر-
وض هوالوجود ﴾ و بو اعراض و احداث فانيهنك امور
اعتباريه اولان وجودلرينى مقوّم قيوم بالذات همان او وجود
محض يعنى وجود حقدر (الله لا اله الاهوالحى القيوم) مؤلف
قدس سره ايشته بو معناى دقيقى تفهيم ايچون (والجوهر
هوالوجود) ديميوب (والمعروض هوالوجود) ديدىكه
مقوم وقيوم ديمكى مراد ايتدى [١] { تنبيه } بوندن وجود
حقك محل اعراض ومحل حوادث اولماسى لازم كلمزه چونكه
عندالمحققين علماء نظرك اعراض ديدكلرى موجودات كونيهكه

[١] { المعروض } ك « المقوم » و « القيوم » ايله تفسيرى اعراض
اولان جميع موجوداتك وجودوكينونتى وجود واحد حقله قائم يعنى تكون
وحدوثى . و كيفيت قبول ايدهرك تعين وظهورى ، ظهور وجود
واحد حق سببيله تحقق ايتديكندن { المعروض } ماقام به كل شیٔ معناسنه
حمل اولونهرق « المقوم و القيوم » تعبيريله تفسيرى لزومنه مبنيدر .
منه . شارح .

هیئت عمومیه‌سیله عالم تسمیه اولنور . حقیقتده حقك ظهور ایچون اعتبار ایتدیکی صفات اعتباریهٔ عدمیهٔ فانیه اولوب حق سبحانه وتعالی اطلاق وتنزه ازلیسی ایله برابر آنلرله ظهور ایتمشدر . بونلر ، (کان الله ولا شیء معه) حدیث شریفنی ایشیتدیکی آنده (الآن کما کان) نکته‌سنی درج ایدن عارف اکملك اشارتی وجهله کافهٔ مالا وجودله اولدیغندن بو بابده برکونه اعتراض وارد دکلدر . بو تنبیهدن مقصد علماء نظره قارشی مدافعه ایچون ابراز حجت دکل محضا بو علمك معتقدلرینه عارض اولمسی محتمل اولان اشکالی دفع وازاله‌در . یوقسه علماء مشارالیهم اتخاذ ایتدکلری دستور و قواعد و اصوللری موجبنجه اعتراض ایدرلر . الی ان یهدیهم الی مرتبة التحقیق . ﴿ وان للعالم ثلاث مواطن ﴾ و بیلمش اولیکزکه ایها الاخوان عالم یعنی جمیع موجودات کونیه ایچون اوچ موطن یعنی منزل ویا مشهد ویا محل ، مرتبه یاخود اعتبار واردر . مؤلف قدس سره‌نك موطن تعبیر ایتدیکی مجازدر . یعنی من حیث الاسم و من حیث التسمیه جمیع موجودات کونیه ایچون اوچ موطن واردرکه آنلرك هربرنده تعینلری اعتباریله براسمله تسمیه اولونورلر . اومواطندن ﴿ احدها التعین الاول ﴾ برنجیسی تعین اول مرتبه‌سیدر . یعنی سابق البیان مراتب سبعهٔ وجود محضدن ایکنجی

مرتبه اولان تعین اول مرتبه‌سیدرکه مرتبهٔ وحدتدر . نته‌کیم برنجی مرتبه { مرتبة اللاتعین } درکه مرتبهٔ احدیتدر . مراتب مذکوره‌نك تعریف وشرح وبیانی اول کتابده مفصلا ذکر اولندی ﴿ ویسمی فیه شئونا ﴾ دخی موطن اول اعتبار اولونان { تعین اول } مرتبه‌سنده ، عالم یعنی جمیع موجودات کونیه { شئون } تسمیه اولونور . « شئون » (شأن) ك جمعیدر « شأن » امر دیمك اولوب { شئون } امور دیمك اولور . وامور ، اعتبارات الهیه‌درکه صفت الوهیت ومعبودیت وربوبیته منسوب اولان صفات واسماء اعتباریه‌در . { اخطار } سالف الذکر { وان لذلك الوجود کمالین } بحثی تکرار مطالعه اولونه ﴿ و ثانیها التعین الثانی ﴾ ومواطن ثلاثهٔ مذکوره‌نك ایکنجیسی تعین ثانی مرتبه‌سیدرکه مرتبهٔ واحدیتدر ﴿ ویسمی فیه اعیانا ثابتة ﴾ وبوموطنده عالم یعنی جمیع موجودات کونیه { اعیان ثابته } تسمیه اولونور « اعیان ثابته » صور علمیهٔ الهیه یعنی علم الهیده ثابته اولان حقایق ممکناتدرکه معلومات الهیه‌نك صورتلریدر . « شئون » ده بویله‌در انجق بینلرنده فرق بودرکه « شئون » حقایق ممکناتك علم الهیده غیر متمیز اوله‌رق مجملا ثبوتی ، { اعیان ثابته } ایسه حقایق مذکوره‌نك یکدیکردن متمیز اوله‌رق شئونه نسبةً مفصلا ثبوتیدر . بو بحث قوای عقلیه وفکرك اعانه‌سیله درایة آکلاشیله‌جق

برمعنا دكلدر . فهمنا الله العليم اللطيف الخبير . ﴿ وثالثها التعين في الخارج ﴾ ومواطن ثلاثهٔ مذكوره‌نك اوچنجيسى خارجده تعين مرتبه‌سيدر . يعنى علم الهيده ثابته اولان حقايق جميع موجودات كونيه‌نك امر « كن » ايله خارجده يعنى عالم شهادت و مرتبهٔ حدوثده وجودات خارجيه ايله تعينيدر . ﴿ ويسمى فيه اعيانا خارجية ﴾ وبوموطن و مرتبه‌ده عالمكه جميع موجودات كونيه‌دن عبارتدر { اعيان خارجيه } تسميه اولنورلر . بوموطنده موجودات كونيه‌يه « اعيان خارجيه » تسميه‌سى وجود بحتك يعنى وجود واحد حقك عالم شهادتده صور موجودات ممكنه ايله ظهورى تجليسنده موجودات مذكوره‌نك خارجده كندى نفسلرنده تعينلريله ظهورلرى يعنى امر اعتبارى اولان كندى ذاتلرنده تكيّف وتكوّن وتحدّدلرى اعتباريله‌در . تعبير آخرله حقايق موجوداتك لباس حدوث ورسوم وصورله خارجده حواسّه ظهورى اعتباريله‌كه حقيقتده حقك صفات اعتباريهٔ كونيه ايله ظهورندن عبارتدر [اعيان خارجيه] تسميه اولنور . ﴿ وان الاعيان الثابتة ماشمت رايحة الوجود ﴾ وايها الاخوان بيليكزكه اعيان ثابته يعنى علم حقده ثابته اولان حقايق جميع موجودات ممكنه ، موطن ثانيسى اولان مرتبهٔ تعين ثانيده اصلا وجود عينى رايحه‌سنى شم ايتمدى . يعنى وجود حقك خارجنده بر وجود

عينى ايله اتصاف ايتمدى . و حتى وجه مذكور اوزره وجودك قوقوسينى بيله دويمادى . چونكه حقيقتده وجود حقيقى بردركه (حق) در جل شانه ولا شئ سواه . اعيان وحقايق ايسه موطن ثانيسى بولونان مرتبهٔ تعين ثانيده صور معلومات الهيه‌نك وجود علمى ايله علم الهيده ثبوتندن عبارتدر يعنى وجود علميلرى منفى دكلدر . زيرا علم حقدن وجودى منفى اولان عدم محضدر . وعدم محض ايسه باطل ومحالدر . بناءً عليه اعياندن نفى اولنان وجود عينىٔ خارجيدر . يعنى وجود حقدن خارج بر وجوددر ﴿ وانما الظاهر احكامها وآثارها ﴾ وهمان انجق خارجده حواسه ظاهر اولان اعيان ثابته‌نك احكام وآثاريدركه آنفاً بيان اولنديغى وجه اوزره ظهور وجود حقله خارجده بالتعين ظاهر اولمشدر . حقيقتده ظاهر آنجق وجود حقدر . وجود حقه نسبتله ظاهرده حواسله ادراك اولونان صور ممكنات بر شخصه نسبتله لباس حكمنده‌دركه بو تعبيره دائر كلام مراتب سبعهٔ وجوددن مرتبهٔ سابعه‌ده { واللباس الاخير } قولنده مرور ايتدى . واعيانه اضافه ايديلان { احكام } دن مراد : علم حقده آنلردن بعضينك بعضندن تميز ايتديكى صفات مميزه‌در . و { آثار } دن مراد : آنلر ايچون معين اولان خواص ، افعال ، اقوال ، احوال و زمان و مكاندن بونلرك لوازميدر . بونلرك جمله‌سى اعيانك

وجود حق و علم ازلده من حيث التعين احوالیدرکه علمده
مرتبهٔ تفصیلدر ﴿ وان المدرك اولا فی کل شئ هو الوجود ﴾
{ مدرك } مفعول صیغه‌سیله‌در . کذا سابق (اعلموا) اوزرینه
عطفله وبیلمش اولیکزکه ادراکی مطلوب اولان هر برشی‌ءده
اولاً حواسله ادراك اولنان همان وجوددر . یعنی وجود حقدر
لکن اسماء و صفات حیثیتیله ادراکی عند اهل الحقیقة ثابت
اولان وجود ساریٔ حقدر . یوقسه کنه ذات اقدس حیثیتیله
وجود بحتك ادراکی محالدر . تعالی عن ذلك علواً کبیراً .
بعض عارفین بو ادراك و مدرکی تفصیل ایله بویوریورکه
(اصواتدن سمعله ، مرئیاتدن بصر ایله ، روایحدن شم ایله ،
مطعوماتدن ذوقله ، کیفیاتدن لمس ایله و حتی علوم بدیهیه
ونظریه‌دن عقل ایله ادراك اولونان وجوددر .) یعنی وجود
حقدر . مشارالیهك مرادی مبحوث عنه اولان ادراکك
حسی اولدیغنی وکافهٔ اشیایه شامل بولندیغنی تفهیمدر .
﴿ وبواسطته یدرك ذلك الشئ ﴾ وادراکی مطلوب اولان
شئ اولاً ادراك اولونان وجودك ، وجود حقك ادراکی
واسطه‌سیله ادراك اولونور [١] . بومعنانی تفهیم ایچون مصنف

[١] وجود واحد حق کافهٔ موجوداتك حقیقتی وباطنی اولدیغی
جهتله آنلره ذواتندن اقربدر . بناءً علی هذا حق ، عبدمدرکه نفسندن‌ده
اقرب اولدیغی ومدرك ، مدرکدن منفصل اولمغله بینهماده مسافه بولندیغی
واو مسافه‌نك‌ده حقیقتی وباطنی وجود حق اولدیغی جهتله اولا ادراك

قدس سره مثال ایرادیله بویوریور ﴿ کالنور مثلاً بالنسبة
الی سائر الالوان والاشکال ﴾ الوان واشکال سائره‌یه نسبتله
مثلا نور کبی . یعنی شمس وچراغ وامثالی اشیاء مضیئه‌دن ،
اشیاء اوزرینه منبسط اولوبده الوان واشکال جسمیه‌یی
اظهار ایدن ضیاء حسی کبی که قوهٔ باصره برشیئی ادراك ایتدیکی
وقتده اولاً اوضیایی ، او نوری ثانیاً اوضیاء ونور حسی
واسطه‌سیله اول شیئی ادراك ایدر . چونکه بصرده فعل رؤیت
نورك ، ضیانك وجودینه متوقفدر . ظلمتده مثلا کیجه‌نك
قارانلغنده الوان و اشکالدن هیچ برشی کوریله‌مز . آنجق
ضیاء شمس یاخود چراغ وامثالی اشیاء مضیئه‌نك انتشار
وانبساط ضیاسیله کوریلور . نظر یعنی شعاع بصر اولاً
ضیاء اوزرینه واقع اولوب او واسطه ایله رؤیتی مطلوب
اولان شیئی کورور . نته‌کیم نور حسینك تعریفنده
(الظاهر بنفسه والمظهر لغیره) و (کیفیة تدرکها الباصرة
اولاً وبواسطتها سائر المبصرات) دینیلمشدر . وبو نور
حادث ومخلوق دخی وجود حقله متعین و ظاهردر بناءً علیه
ذات حق { نور النور } در ، (الله نور السموات والارض) الآیة
﴿ ولاجل دوام الظهور وشدته لا یعلم هذا الادراك الا

اولونان وجود حق اولور . مثلا رائی برشیئی کوزیله ادراك ایدر
لکن آرالرنده بر مسافه واردر واو مسافه حقدن خالی اولمدیغی ایچون
بصر ابتدا حقی واو واسطه ایله مرئیی ادراك ایدر . منه . شارح

الخواص ﴾ وظهورك دوام واستمراری و شدت و قوتندن ایچون بو ادراکی بیلمز آنجق خواص حق بیلور . یعنی هر بر متعینك حقك تعینی ایله وجود حقده تعینندن صکره او متعینك کندی نفسنده تعینی ایله اولان ظهور ، ظهور وجود حقك مستمراً دوامی وظهورك شدت و قوتی سببیله آنف البیان ادراکی آنجق خواص بزم قرب حق اولان انبیا و رسل و آنلرك ورثه‌سی اولان کمل اولیاء اللهدن غیریسی بیلمز . چونکه مشار الیهم حضراتی بساط قرب وانس اهلی اولمغله کافهٔ حجبات نفسانیه وظلمانیه و نورانیه کندیلرندن رفع اولنمش اولدیغندن حقی حقله ادراك ومشاهده‌یه کندیلری ایچون مانع ومزاحم قالمامشدر . متعنا الله ببرکاتهم ونفعنا بهممهم و انظارهم القدسیة ورضی الله عنهم . و شیخ مصنف قدس سره بو علم و ادراك وشهودك مطلقا تحصیل رضاء حقله مرتبهٔ قربه وصوله متوقف اولدیغنی اشارت ایتمش اولمغله قربك تعریف و شرح و بیانته شروع ایدوب بیوریورکه ﴿ وان القرب قربان . قرب النوافل و قرب الفرائض ﴾ وای اخوان طریقت بیلیکزکه قرب ایکیدر : بری قرب نوافل ، دیکری قرب فرائضدر . { قرب } لفظی { بعد } ك ضدیدرکه یقینلقدر . اصطلاح مشایخ صوفیه‌ده ایسه عبدك حقه قریبدرکه سعدایه خاصدر . برده قرب عام واردرکه سعید وشقی حتی علوی و سفلی کافهٔ

مخلوقاته شاملدر . کما قال تعالی شانه (نحن اقرب الیه منکم) و (نحن اقرب الیه من حبل الورید) و (و هو معکم اینما کنتم) و (و هو بکل شيءٍ محیط) الآیات . بو قرب یعنی قرب عام حقك عبده و جمیع موجودات کونیه‌یه قریبیدر . وبوندن هیچ برشی خالی قالماز . آنفا مصنف قدس سره‌نك { ان القرب قربان } قولیله بیانته شروع ایتدیکی ایکی قرب ، قرب خاصدرکه عبدك حقه قریبیدر . و عبدك حقه قربی ، حقك جمیع موجوداته شامل اولان قربنی عبدك ادراك وعیانا مشاهده‌سندن عبارتدر . وبو ادراك ومشاهده‌نك عبده حصولنك صدق و صحتنه علامت دخی عبدك ظاهراً وباطنا اخلاص تامله کتاب وسنته تمسك و وظیفهٔ عبودیت اولان طاعات و عباداته برنهج شرع مبین مواظبت ایده‌رك مقام عبودیتده اهتمام تامله قیامیدر . نته‌کیم اصطلاح مشایخ صوفیه‌ده‌ده قرب (القرب هو الاقامة علی الطاعة والعبادة فی دائم الاوقات امتثالاً لامر الله تعالی) عبارتیله تعریف اولونمشدر . آنفا بیان اولوندیغی اوزره عبدك حقه قربی عبدك کندی نفسیده داخل اولدیغی حالده حقك کافهٔ موجودات کونیه‌یه قربنی ادراك و مشاهده‌سندن عبارت اولونجه عبدك بو مشاهده‌نك ایراث ایتدیکی مهابتدن خاضع وخاشع اوله‌رق وظیفهٔ عبودیت اولان طاعات و عباداته منجذب و مجلوب

اولمسی امر طبیعیدر . چونکه شهود حضوردر ؛ حضور ایسه التزام آداب عبودیتی مستلزمدر . بناءً علی هذا عبد هیچ بر مرتبه‌ده ظاهر شرع مبین اوزره التزام وظائف عبودیتدن انفکاك ایده‌مز ووظائف عبودیتده هیچ بر وقت آندن ساقط اوله‌مز . خلافنی ادعاء « الحاد وزندقه » در . صدده کله‌لم قرب ایکیدر بویورمشدی یعنی قرب خاص ، طریق حصول ونتیجهٔ وصولی اعتباریله ایکی قسمدر . قسماندن بری { قرب النوافل } قرب نوافلدر . یعنی اعمال عبودیتدن فرائض و واجبات اوزرینه زائد اولان صوم وصلات وصدقات و انفاق فی سبیل الله وذکر و تسبیح وتهلیل وسائر حصول رضاء حقه وسیله اولان اعمال حسنهٔ اختیاریه‌یه مواظبتله حاصل اولان قربدر . نوافل مزبوره وسیلهٔ قرب اولمغله بوکا قرب نوافل دینیلدی . ایکنجی قسم { قرب الفرائض } قرب فرائضدرکه نوافلده بیان اولونان شرائط داخلنده فرائض و واجبات اعمال عبودیت وتکلیفات مقام ربوبیتی التزام و آکا مواظبتله حاصل اولور . فلذا بوکاده وسیلهٔ حصولی اعتباریله قرب فرائض تسمیه اولوندی . و خفی قالماسینکه بو ایکی قربك نتیجه اعتباریله‌ده بربرندن فرقی واردر نته‌کیم عن قریب ذکر اولونور { تنبیه } کرك نوافل ، کرك فرائض اوزرینه قیام ومواظبت ودوام .

مجرد امر حقه امتثال اولمغله بونلرك صحت و حسن نتیجه‌یی انتاجی نواهیدن اجتنابه متوقفدر . چونکه نواهیدن عدم اجتناب فرائضك بعضنی ترکدر . زیرا نهی دخی برشیئی ترکله امر اولدیغندن نواهیدن اجتناب دخی فرضدر . فرائضدن بعضنی التزام وبعضنی ترك ایسه عبودیتده تهاون وتکاسل اولمغله حبط اعماله سبب اولور . و (افتؤمنون ببعض الکتاب وتکفرون ببعض) عتاب ربانیسنه عرض نفس اولمغله مورث طرد ومقتدر . بوده نتیجه‌سی اولان قربك حصولنه مانع قوی وشدیددر . نوافلده‌ده حکم بویله‌درکه سنن سنیهٔ محمدیه‌یه تمسك ومکروهاندن توقی وتجنب الزمدر (فما آتاکم الرسول فخذوه وما نهاکم عنه فانتهوا) و (ومن یطع الرسول فقد اطاع الله) نسئل الله التوفیق والهدایة و نعوذ بالله من شرور انفسنا . مصنف قدس سره بعد الاجمال تفصیل اراده‌سیله

بویوربیور ﴿ اما النوافل فزوال صفاته البشریة ﴾ بعض نسخه‌ده { صفات البشریة } واقع اولمشدر « صفاته » اولدیغنه کوره ضمیر عبد متقربه راجعدر . اما قرب نوافل عبدك بشریت صفتلرینك زوال وفناسیدر . یاخود . اما قرب نوافل بالجمله بشریت صفتلرینك زوال و فناسیدر . صفات بشریه عبد غافلك حیات دنیاسیدرکه لعب ولهو وزینت وتفاخر واموال واولادده تکاثر وبشرك کندی نفسنده توهم ایتدیکی

قدرت وارادت ومشيّت وهميه ومع الغفله استعمال ايتديكى
سمع وبصر وكلام وعقل جزئى وعلم ظنى وامثالى صفات
واخلاق وعاداتدركه بونلر بوتون اخلاق ذميمه واعمال سيئه
وبالجمله معاصى وجنايات ظاهريه وباطنيه‌نك اسباب واصل
ومنشئيدر (كل اولئك كان عنه مسؤلا) بونلرك عبددن
زوال وفناسى ، قبول تجليات وفيوضات الهيه‌يه عبدى مهيىٔ
ومستعد قيلار ﴿ وظهور صفاته تعالى عليه ﴾ اى على العبد .
وزوال صفات بشريه‌دن صوكره عبد اوزرنده حق تعالى
وتقدس حضرتلرينك صفات كريمهٔ الهيه‌سنك ظهوريدر .
يعنى صفات فانيه وزائلهٔ بشريه‌يه عوض اوله‌رق صفت كاملهٔ
الهيه يعنى حيات ازليه وابديه . وقدرت وقوت حقيقيه .
وارادت ومشيئت قاهرهٔ نافذه وسائر صفات كماليهٔ الهيه‌نك
عبدك مرآة ومظهرنده ظهوريدر . نه ايله ظهورى ﴿ بانّ
يحيى ويميت باذنه تعالى ﴾ الله عظيم الشانك اذنيله ديريلتمك
واولدورمكله . يعنى عبد اوزرنده ظهور صفات الهيه اذن
حقه ملابس اوله‌رق عبدك احياسى مقدر اولانى احيا .
واماته‌سى مقدر اولانى اماته ايتمكله . احيا واماته‌نك وسائر
بو كبى تصرفاتك اذن الهيه تعليقى افعال مذكوره‌نك احكام
قضا وقدره توافقى شرط اولديغنى بياندر . چونكه بر نبى
ورسول وبر ولى احكام قضا وقدر خارجنده بر كونه تصرف

ايده‌مز . مثلا عيسى عليه السلامك احيا ايتديكى ميت ايچون
بعد الموت بر نبى ورسولك معجزه‌سى اوله‌رق احيا اولونمق
مقدر . وعلم ازلده اويله‌جه ثابت ايدى . بوندندركه انبيا
ورسل كرام صلوات الله عليهم قوملك هر طلب ايتدكلرى
آيات ومعجزاتى اتيان واجرا بيورمازلردى ؛ اولبابده وحيه
انتظار ايدرلردى . بو بابده قرآن كريمده آيات عديده
واردر . كرامانده اوليا دخى بويله‌در . بر ولى هر ايسته‌ديكنى
ياپاماز مكر قضا وقدره توافق ايده ﴿ و [بان] يسمع
ويبصر من جميع جسده لا من الاذن والعين فقط ﴾ يالكز
حسى وجسمانى اولان قولاق وكوز ايله دكل ؛ جميع جسد.
ندن يعنى كافهٔ اعضا وجوارحيله ايشيدوب كورمكله كه بوكا
{ اتحاد القوى والمدارك } تسميه اولونور . بو مرتبه‌ده عبد
ايچون صورى اولان عمى وصمم وسائر قواى جسمانيه‌نك
نقصانى مؤثر دكلدر . اعمى ايسه‌ده كورور وصاغر ايسه‌ده
ايشيدر الى آخر ﴿ وكذا يسمع المسموعات من بعيد ويبصر
المبصرات من بعيد . وعلى هذا القياس ﴾ بونك كبى
مسموعاتى مسافهٔ بعيده‌دن ايشتمك ومبصراتى مسافهٔ بعيده‌دن
كورمكله . بعض عارفين بونلره مدت بعيده‌يى دخى علاوه
والحاقله . مثلا يوز سنه ، بيك سنه اولكى بر كلام وندا
وخطابى بو كون ايشتمك . ونيجه سنه‌لر مقدم واقع اولمش

بر وقعه‌یی بو کون کورمکله دیمش . و سائر صفات وقوی ومدارکده‌ده قیاس بو قاعده اوزرینه‌در ﴿ و هذا معنی فناء الصفات فی صفات الله تعالی وهو ثمرة النوافل ﴾ وشو ذکر اولونان احوال ومعانی ، صفات بشریه‌نك الله تعالی و تقدس حضرتلرینك صفات کامله‌ٔ الهیه‌سنده فناسنك معناسیدر . وبوده نوافلك یعنی التزام عبادات نافله‌نك ثمره ونتیجه‌سیدر .

﴿ واما قرب الفرائض فهو فناء العبد بالکلیة عن شعور جمیع الموجودات حتی عن نفسه ایضاً ﴾ و اما قرب فرائض یعنی صوم وصلات وزکات وحج کبی عباد اوزرینه عینا ویا کفایة اداسی فرض اولان اعمال عبودیتی التزام سببیله عبد ایچون حاصل اولان قرب . عبدك بالکلیه یعنی ذات وصفات وجمیع قوای ظاهره و باطنه‌سیله ، ظاهراً و باطنا جمیع موجوات ممکنه‌نك شعور وادراکندن حتی نفسندن دخی فانی اولماسیدر ﴿ بحیث لم یبق فی نظره الا وجود الحق ﴾ شول حیثیتله فانی اولمسی که عبدك مفروض واعتباری اولان نظرنده وجود حقدن غیریسی قالمایه . عبدك مفروض و اعتباری نظری دیدك . زیرا عبدك بالکلیه فناسنده نظری‌ده فانی اولمغله عبد ایچون بر نظر فرض و اعتبار ایدلمك لازم کلورکه او مفروض و معتبر اولان نظرده وجود حقدن غیری منظور قالمایه دیمکدر ﴿ و هذا معنی فناء العبد فی الله تعالی وهو

ثمرة الفرائض ﴾ وشو ذکر اولونان حال عبدك الله تعالی‌ده فانی اولماسنك معناسیدر یعنی { فنا فی الله } تعبیرینك معناسیدر . بوده فرائض الهیه‌یی ؛ ثواب و نعیم طمعی و عذاب و عقاب و جهنم خوفیله اولمایه‌رق مجرد تقرب الی الله قصدیله و اخلاص تامله عبدك التزامی ثمره و نتیجه‌سیدر . مؤلف قدس سره‌نك سالف الذکر { القرب قربان } قولندن بو رایه قدر بیان ایتدیکی قرب نوافل و قرب فرائض که مراتب قربدن ایکی مرتبهٔ اصلیه‌در شو حدیث قدسیدن مأخوذدرکه بو بابده بو حدیث قدسی اصلدر . امام بخاری رحمه الله صحیحنده « کتاب الرقاق » ده سند متصلیله ابو هریره رضی الله عنه‌دن روایت ایتمش و بیورمشکه (ابو هریرة دیدی : قال رسول الله صلّی الله تعالی علیه وسلّم انّ الله قال من عادی لی ولیّاً فقد آذنته بالحرب . وما تقرّب الیّ عبدی بشیءٍ احبّ الیّ ممّا افترضت علیه . وما یزال عبدی یتقرّبُ الیّ بالنّوافل حتّی احبّه . فاذا احببته کنت سمعه الّذی یسمع به وبصره الّذی یبصر به ویده الّتی یبطش بها ورجله الّتی یمشی بها) الحدیث . ترجمه . (رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز بویوردیکه : تحقیقا الله تعالی وتقدس حضرتلری بویوردی . هرکیم که بنم ولیمه عداوت وخصومت ایتدی ایسه ایمدی بن اکا اعلام حرب ایتدم « یعنی آنی

هلاك ایتمکلکم محققدر » و عبدم بکا کندی اوزرینه فرض ایتدیکم وظائف عبودیتدن داها سوکیلی بر شیله تقرب ایتمدی » یعنی بکا اك سوکیلی اولان اداء فرائضی وسیلهٔ قرب اتخاذ ایتدی » و عبدم بکا نوافل طاعات ایله تقرب ایتمکدن زائل و منفك اولمادی حتی بن آنی سودم ایمدی بن آنی سودیکم وقتده آنك ایشیتدیکی قولاغی و کوردیکی کوزی و طوندیغی الی و یورودیکی آیاغی اولدم) الی آخر الحدیث . بو حدیث دیکر روایتلرله و الفاظ مختلفه ایله‌ده نقل اولنمش غایه بردر . وقال قدس سره ﴿ وان من القائلین بوحدة الوجود من یعلم ان الحق سبحانه و تعالی حقیقة جمیع الموجودات وباطنها علما یقینیا ﴾ وبیلیکزکه وحدت وجوده قائل اولانلردن شول کیمسه واردرکه حق سبحانه و تعالی حضرتلری جمیع موجودات ممکنه‌نك حقیقتی وباطنی اولدیغنی علم یقینی ایله بیلیر . یعنی وحدت وجوده قائل اولانلر اوچ قسم اولمغله آنلردن برقسمی بلا ذوق ولا شهود مجرد علم یقینی یعنی کندیلرینه یقین افاده ایدن برعلمله جمیع موجودات ممکنه‌نك حقیقت و باطنی وجود بحت حق اولدیغنی بیلیر . ﴿ ولکن لا یشاهد الحق سبحانه وتعالی فی الخلق ﴾ ولکن حقی خلقده مشاهده ایده‌مز . یعنی بوقسم وصنفدن اولانلر مرتبهٔ ذوق وشهوده واصل اولمادقلرندن وبصر وبصیرتلرندن

غطاء منکشف اولمادیغندن جمیع موجوداتك وجود حقله قائم برطاقم تقدیرات وتصورات الهیه اولدقلرینی عیانا مشاهده ایده‌مه‌مکله حقی خلقده مشاهده ایده‌مزلر . بونلر طریق حقك عوام سالکیدرلرکه هنوز مرتبهٔ «فرق» ده اولانلردر ﴿ ومنهم من یشاهد الحق فی الخلق شهوداً حالیّاً بالقلب ﴾ ووحدت وجوده قائل اولانلردن برصنفده واردرکه قلبله وجود حقی خلقده حاله منسوب برشهود ایله مشاهده ایدر . یعنی شهودی مجرد علمله دکل حالی وذوقی اوله‌رق قلبله‌در . بونده شهودك حاله نسبتی کاه کاه تحولنی بیان ایچوندر چونکه بو مرتبه برمرتبهٔ متوسطه اولمغله بعضاً صفات نفسانیه واحکام طبیعتك ظهوری حجاب اوله‌رق مانع مشاهده اولور ﴿ وهذه المرتبة اولی و اعلی من المرتبة الاولی ﴾ وبو مرتبه مرتبهٔ اولادن اعلی واولادر . چونکه مرتبهٔ اولی هرنه‌قدر یقین افاده ایتسه‌ده مجرد علمه مستند اولمغله ولوحالی وقلبی اولسه‌ده مشاهده قوتنی حائز اوله‌ماز . چونکه مرتبهٔ علم ، مرتبهٔ استدلالدر ، استدلال ایله حاصل اولان برعلم ، بر معرفت هرنه مرتبه‌سی اولورسه اولسون مرتبهٔ شهود ومعاینه‌نك دونده‌در (لیس الخبر کالمعاینه) (شنیدن کی بودماننددیدن) ﴿ و منهم من یشاهد الحق فی الخلق والخلق فی الحق ﴾ و وحدت وجوده قائل اولان صنوف ثلاثه‌دن

بر صنفده واردر که حق خلقده و خلقی حقده مشاهده ایدر . بو مرتبه اهلنك مشاهده‌سی مرتبهٔ سابقه‌ده اولدیغی کبی حاله نسبت وقلبه اسناد کبی بر قید ایله مقید اولمایوب مشاهدهٔ مطلقه‌در . وبو اطلاق مشاهده‌نك دوام واستمرارینی وکافهٔ قوی ومدارك ظاهره وباطنه ایله اولدیغنی مفیددر . ﴿ بحیث لایکون احدهما مانعاً للآخر ﴾ شول حیثیتله مشاهده ایدرکه مشاهده‌تیندن بری دیکرینه مانع اولماز . یعنی بر آن ایچنده حقی خلقده مشاهده خلقی حقده مشاهده‌یه . وخلقی حقده مشاهده حقی خلقده مشاهده‌یه مانع اولماز . چونکه بو مرتبه‌ده عبد بر آنده اسم ظاهرله اسم باطنك تجلیسنه ، جامع اوله‌رق مظهردر . بناء علیه آنك نظرنده ظاهر باطنه ، صورت معنایه ، خلق حقه حجاب اولماز . کذا باطن ظاهره ، معنی صورته ، حق خلقه حجاب ومانع دکلدر . بو مرتبه « فرق بعد الجمع » و « بقاء بعد الفناء » مرتبه‌سیدر ﴿ وهذه المرتبة اولی و اعلی من المرتبتین السابقتین ﴾ وبو مرتبه اولکی ایکی مرتبه‌دن اولی و اعلی‌در . چونکه بو مرتبه ایکی اولکی مرتبه‌نك { یعنی کافهٔ موجوداتك حقیقت وباطنی حق اولدیغنی بیلمك مرتبه‌سیله حقی خلقده بصیرتله مشاهده ایتمك } مرتبه‌سنك فوائد و معانیسنی علی وجه الاکملیة جامعه‌در ﴿ وهی مقام الانبیاء والاقطاب بمتابعتهم ﴾ وبو مرتبه انبیاء

علیهم الصلاة والسلام مقامیدر . و آنلره متابعتله یعنی انبیاء عظامه بالتبع والتطفل اقطاب کمل مقامیدر . یعنی جمیع عالمده محل نظر الهی اولمق مرتبه‌سنی احراز ایتمش کمل اولیاء اللهك مقامیدر . زیرا مشار الیهم حضراتی ورثه ونواب وخلفاء انبیا اولمغله انبیایه اکراما وتشریفا من عند الله بخش اولونان مراتب ومقامات وکرامات جلیله‌دن حظ و نصیب صاحبلریدرلر . { بمتابعتهم } قیدی بو معنایی مفیددر . یوقسه شریعت وسنن واعمال عبودیتده متابعت انبیاء لابدمنه‌در چونکه بلا متابعت احراز مرتبهٔ ولایت محالدر . وصول مرتبه ومقام قطبیت کبری واکملیت ایسه ناصل ممکن اولور . نته‌کیم مؤلف قدس سره دخی بویوریور ﴿ و من المحال ان تحصل المرتبة المتوسطة من تلك المراتب الثلاث لمن خالف الشریعة والطریقة ﴾ وظاهر احکام شریعت و آداب واعمال طریقته قولا وفعلا وظاهراً وباطنا مخالفت ایدن کیمسه ایچون ذکر اولونان مراتب ثلاثه‌دن مرتبهٔ متوسطه‌که { قلبله وبصیرتله حقی خلقده مشاهده مرتبه‌سیدر } حاصل اولمق قطعیاً وابداً محالدر ﴿ فضلا عن المرتبة الاخیرة التی اعلی مما سواها من المرتبتین السابقتین ﴾ شول مرتبهٔ اخیره‌نك حصولندن فضله‌که . اوکندینك غیری سابق الذکر ایکی مرتبه‌دن اعلی و ارفعدر . بو قیددن آکلاشیلیورکه مراتب ثلاثه‌دن

برنجیسنك یعنی جمیع موجوداتك حقیقت وباطنی وجود حق اولدیغنی علم یقینی ایله بیلمك مرتبه‌سنك اهل طریق اللهه میسر اولدیغی کبی زکا و فطانت و درایت صاحبی اولان هر بر اهل نظره دخی حصولی ممکندر . لکن مرتبهٔ ثانیه‌نك ظاهراً وباطنا وقولا وفعلا و عملا و اعتقاداً احکام شریعت و آداب و اعمال طریقته مخالف واولبابده مبالاتسز اولان کیمسه‌یه حصولی محالدر . بو ، جمله‌دن اولی و اعلی اولان مرتبهٔ ثالثه‌نك محالیتی ایسه . ممالاشك ولا شبهة فیه . در .

وقال قدس سره ﴿ وان جمیع الموجودات من حیث الوجود عین الحق سبحانه و تعالی ﴾ و بیلیکزای اخوان که کافهٔ موجودات ممکنه وجود حیثیتندن عین حقدر . یعنی وجود واحد حقك عینیدر . زیرا جمیع موجودات واعیان موجودات وجود بحتده آنجق شؤن واعتبارات حقدر . بوقاریدن بری بیان اولوندیغی وجهله بونلر ایچون مستقل وجود یوقدر . آنلر همان بر طاقم ولا تعد ولا تحصی شؤنات واعتبارات وتقدیرات وتصورات الهیه‌درکه وجود واحد حق آنلرله ظاهر و آنلر وجود واحد حقله قائم وکندی نفسلرنده متعیندرلر . بناءعلی هذا عین حقدرلر . ﴿ ومن حیث التعین غیرالحق سبحانه وتعالی ﴾ وتعین حیثیتندن . یعنی مقادیر و تصاویر و رسوم و حدود ایله خارجده

تعین و ظهور حیثیتندن حقك غیریدر . زیرا تعین حالنده یعنی کندی نفسلرنده تعین حالنده بونلری بربرندن تمییز وتفریق ایدن حد ورسم وصورت ومقدار وسائر صفات ممیزهٔ اعتباریه‌دن وجود بحت حق منزه ومقدس ومتعالیدر ﴿ والغیریة اعتباریة ﴾ حالبوکه حقیقتده غیریت اعتباریه‌در . چونکه غیریت ایکی وجودی مقتضیدرکه بینهماده تغایر تصور اولونسون وجود ایسه بردر ثانیسی محال وباطلدر . موجودات ممکنه‌نك ایسه وجودی حقیقی اولمایوب اعتباری وتقدیریدر . بو صورتده وجود حقه مغایر نه واردر ﴿ واما من حیث الحقیقة فالکل هو الحق سبحانه و تعالی ﴾ و اما حقیقت حیثیتندن کلیسیده حق یعنی وجود واحد حقدر سبحانه و تعالی . زیرا جمله موجودات کرك مرتبهٔ تعین اولده شؤنات الهیه اوله‌رق کرك مرتبهٔ تعین ثانیده اعیان ثابته اوله‌رق عین وجود بحت ، وجود واحد حق اولان امور و اعتبارات الهیه اولمغله ذوات الوجود دکللردی . خارجده بر طاقم صفات ممیزهٔ اعتباریه ایله بالتعین حواسه ظاهر اولدقلرنده دخی برر وجود مستقل اکتساب ایتمه‌مشلردر . بناءعلیه من حیث الذوات جمله‌سی وجود واحد حقله قائم شؤن وامور واعتبارات عدمیه‌درلر . (هوالاول والآخر والظاهر والباطن وهو بکل شیء علیم) مصنف قدس سره

بو معنانی بر درجه‌یه قدر فهمه تقریب ایچون مثال ایراد ایله دیبور ﴿ ومثاله الحباب والموج وكوز الثلج ﴾ و بونك مثالی یعنی موجودات ممكنه‌نك من حیث الوجود عین حق ومن حیث التعین غیر حق اولدیغنك مثالی صویك یوزنده حاصل اولوب حباب تسمیه اولونان قابارجقلر ودالغه وقاردن مصنوع دستیدر ﴿ فان كلهن من حیث الحقیقة عین الماء ومن حیث التعین غیر الماء ﴾ زیرا بونلرك كلیسی حقیقت و وجود حیثیتندن صویك عینی و حباب ودالغه وقاردن مصنوع دستی صورتنده خارجده تعین و حواسه ظهور حیثیتندن صویك غیریدر . بوندن مستبان اولویورکه بو غیریت بر امر اعتباریدر . چونكه اصل وجودلری صو و تعین ایتدیكی شكل و صورتده صو ایله قائم و تعین مذكورك زوالیله مرجع ومعادده صودر . (كل شيء هالك الا وجهه له الحكم والیه ترجعون) وقال قدس سره ﴿ وكذلك السراب من حیث الحقیقة عین الهواء ومن حیث التعین غیر الهواء ﴾ ومثال سابق كبی هواده آب صورتنده تعین ایدوب سراب تسمیه اولنان كیفیت من حیث الحقیقة والوجود عین هواء ومن حیث التعین هوانك غیری بر كیفیتدر ﴿ والسراب فی الحقیقة هواء ظهرت بصورة الماء ﴾ وسراب دینیلان شیءكه اكثری چوللرده اوزاقدن نظره صو كبی كورینور بر حالت

و كیفیت موهومهٔ غیر موجوده‌دركه صو صورتنده ظاهر اولدی حقیقتده هوادر . چونكه هواده متعین و هوا ایله ظاهر وهوا ایله قائم بر صورت بی‌وجوددر . حقیقتده ظاهر اولان هواء و كوریلان هواء و صورت سرابیه‌نك زوالنده قالان هوادر (كل من علیها فان ویبقی وجه ربك ذوالجلال والاكرام) . بوندن صوكره شیخ قدس سره وحدت وجوده دلالت ایدن ادلهٔ قرآنیه‌نك بیانته ابتدارله بویوریور ﴿ والدلائل الدالة علی وحدة الوجود كثیرة ﴾ و وحدت وجودك حق و محض حقیقت اولدیغنه دلالت ایدن دلائل منبته چوقدر . یعنی آفاق وانفسده وكتب الهیه‌ده خصوصا قرآن كریمده عد و حصردن بیروندر . لكن یالكز كتاب و سنتدن مانیسر منهك ایرادینه حصر ایله بویوریور ﴿ اما من القرآن فقوله تعالی « ولله المشرق والمغرب فاینما تولوا فثم وجه الله » ﴾ واما قرآن كریمدن ایشته حق تعالی حضرتلرینك (ولله المشرق والمغرب) الی آخره قول كریمیدر . یعنی وحدت وجودك حق و محض حقیقت اولدیغنه و وجود حقدن باشقه بر وجود مستقل اولمادیغنه دلالت ایدن ادلهٔ قرآنیه‌دن بری ذكر اولنان آیت كریمه‌در { ترجمهٔ آیت } « مشرق و مغرب اللهك ملكیدر ایمدی نره‌یه یوزوكزی دونرسكز اللهك ذاتی آنده‌در » یعنی ذات حق ایچون كافه

موجودات علویه و سفلیه‌یی محیط اولمغله بر مکان مخصوص
تصور اولونه‌ماز بلکه او هر یرده ظاهردر { تفسیر } مشرق
و آنده اولان موجودات ممکنه و مغرب و آنده اولان مو-
جودات ممکنه ایله بینهماده اولان کافهٔ اشیانك خلق و تقدیر
و تصویر و تعیینی و آنلر اوزرنده ملك و تصرف . و فرداً
فرداً آنلرك مظاهرنده کمالات اسمائیه‌سیله بالذات تجلی وظهور .
الله عظیم الشانه مخصوصدر . بناءً علیه وجه و بصرکزله ویا
قلب و بصیرتکزله . وعقل وقوای عقلیه . وروح وسرکزله
عالمده هرنه جهته توجه ایتسه‌کز ذات حق و وجود بحت
واحد مطلق آنده‌در . و کرك حسه و کرك عقله ظاهر
اولان اشیا وموجودات ممکنه جملهٔ حقك تقدیرات وتصویرات
و تعیینات و اعتباراتی اولوب من حیث الذوات عدم . و من
حیث الحقیقة والوجود . وجود واحد حقدر . آیت کریمه‌ده
(فثم) کلمه‌سیله اشارت اولونان جهتدن مراد آنلرك صور
و تعیینات و کینونتلریدرکه آنلر حق دکلدر آنجق آنلرده
ظاهر اولان حقدر دیمك اولور . { فقیر } بو آیت کریمه‌ده
خاطره لایح اولان لطائفدن بریده بودرکه (المغرب – و –
المشرق) عالمك طرفیندن کنایتدرکه وجهیندر . زیرا کافهٔ
موجودات ممکنه‌نك هربرینك ایکی وجهی واردر . بری رب
وخالق ومصورینه اولان وجهی . دیکری حدوث و کینونت

و تعیننه اولان وجهیدر . موجودات ممکنه‌نك مجموعندن
عبارت اولان عالمك دخی عینیله ایکی وجهی واردر . بری
رب وخالقنه ، دیکری حدوث وکینونتنه‌در . رب وخالقنه
اولان وجهی عالمك باطنی وحقیقتیدرکه وجود واحد حقدر .
دیکر وجهی ایسه کینونت وتعین وصورتنه اولان وجهیدرکه
کلیتیله شؤن وامور و اعتبارات الهیه وتقدیرات و تصویرات
ربانیه اولدیغیچون جملهٔ مظاهر و مرایای وجود واحد حق
اولمغله کذا حقدر . بناءً علی ذلك (فاینما تولوا فثم وجه الله)
ای ذاته تعالی شانه ولا اله غیره انتهی . و ادلهٔ قرآنیه‌دن

بریده ﴿ « و نحن اقرب الیه من حبل الورید » ﴾ قول
کریمیدر { ترجمه } دخی بز انسانه مجرای سبب حیات اولان
شاه طمارندن دها یقینز . « ورید » بوینك ایکی جانبندن
اوك طرفه قریب ایکی بیوك طمارك اسمیدرکه انسانده
وهر تام الخلقه حیوانده شاه طماری دیدیکمز مجرای حیاندر .
{ تفسیر } حق تعالی بویوریورکه . انسان ، وجودی ، بزم
وجود واحدیمزله قائم . و حیاتی ، امر ربوبیتمزدن اولان
روحی آکا بزم نفخمزله قائم اولمغله البته بز آکا او حیاتك
مجرای مادی و ظاهریسی اولان حبل وریدندن داها یقینز .
یعنی انسانك باطنی وحقیقتی بزم وجودیمز اولمغله بز آکا آنك
صورت و ناسوتندن اقربز دیمك اولور . { تنبیه } حقه

اضافت و اسناد ایدیلن قربده مسافه متصور دکلدر . زیرا
قرب و بعدله توصیفی قابل اولوب مسافه تسمیه اولونان شیء
وجود حقدن خالی دکلدرکه حقك خلقه قربی آنکله تحدید
و تقیید ایدیلسین . سبحان رب العزة عما یصفون . و ادلهٔ
مذکورهدن بریده ﴿ « وهو معکم اینما کنتم » ﴾ قول کریمیدر
{ ترجمه } سز ای عباد بر وبحردن وجهات و امکنهدن هر
زهده اولسهکز او کافهٔ عوالمی محیط اولان الله سزکلهدر
یعنی سزکله حاضردر . شویلهکه آندن تباعدله استتار وبو
صورتله انفکاك محالدر . مثلا ظلك صاحب ظلدن انفکاکی
کبیکه امر محالدر . { تفسیر } بو آیت کریمهنك تفسیرینه
دائر کلام موضحا مؤلفك (وان ذلك الوجود محیط بجمیع
الموجودات) الی آخره قولی شرحنده بسط وبیان اولونمشدی
محل مذکوره ارجاع نظر بویوریله . و ادلهٔ قرانیهدن
بریده ﴿ « ونحن اقرب الیه منکم ولکن لاتبصرون » ﴾
قول کریمیدر { ترجمه } و بز ، جانی خلقومنه کلمش حال
احتضارده بولونان انسانه ، ای آنك اقربا و اوداسی سزدن
داها یقینز لکن سز نفسکزلهو آنکله بزدن اشتغال وغفلتکز
حسبیله بزم آکا اولان قربمزی کورمیورسکز . بو آیتك
تفسیر و تحقیقیده برنجی آیتده مرور ایتدی . و ادلهٔ
مذکورهدن بریده ﴿ « ان الذین یبایعونك انما یبایعون الله

یدالله فوق ایدیهم » ﴾ قول کریمیدر { ترجمه } حق سبحانه
وتعالی حضرتلری رسول اکرم افندیمزه خطابا بویوربیورکه
ای مظهر اتم و انسان اکمل . آنلرکه شرایع واحکامنی التزام
ومحافظهسنی تعهدله دین اسلام اوزرینه ظاهرده سکا بیعت
ایدییورلر . حقیقتده آنجق اللهه بیعت ایدییورلر . زیرا اللهك
ید قدرتی آنلرك اللری اوستندهدر { تفسیر } یعنی ای خلیفهٔ
اکمل واتم حق . وی مظهر اجلای وجود واحد مطلق .
آنلرکه سنك نبوت ورسالتنه ایمانله من حیث الاشباح ظاهرده
سکا بیعت ایدییورلر حقیقتده سکا بیعت ایتمیورلر . چونکه
سن ناسونك اعتباریله مظاهر ایچنده اکمل وجوهی اوزره
تصور اولونمش بر صورت مفروضه ومقدوهسن . باطن
وحقیقتك ایسه کمالات اسمائیه وصفاتیهسیله ، ظهورناملهٔ سنده
ظاهر و متجلی اولان و جود واحد حقدر . بناءعلی هذا
حقیقتده آنلر آنجق اللهه بیعت ایدییورلر . زیرا حین بیعتده
آنلرك اللری اوزرنده اولان الکه ظاهرده سنك الکدر .
حقیقتده ، خلیفهٔ اکمل حق ومظهر اتم واکمل وجود مطلق
اولدیغك جهتله اللهك الیدر . نتهکیم (کنت سمعه الذی
یسمع به وبصره الذی یبصربه ویده التی یبطش بها) الحدیث -
القدسی . بویوربیور . { تنبیه } جناب حق جسم وجوار -
حدن منزه اولدیغیچون ذاتنه « ید » اضافهسی متشابهاتندر .

بناءعليه « قدرت » ايله تأويل اولنور . بونده خلاف بوقدر
آنجق اول قدرت که کلام کريمنده آندن « يد » ايله تعبير بويو-
ردی. ايشته يد مؤيد اقدس محمدی آنك ناسوتی حکمندهدر.
بناءعلی هذا يد اقدس و انور محمدی يد اللهدر . [آمنت
بالله و بمحمد رسوله الاکمل و بما جاء به من عنده] اللهم
ثبتنی عليه . و ادلهٔ مذکورهدن بريده ﴿ هو الاول
والآخر والظاهر والباطن وهو بکل شیء عليم ﴾ قول
کريمیدر { ترجمه } اول الله عظيم الشان ذاتی قديم و ازلی
اولمغله بلا ابتداء هر شيدن اولدرکه آندن اول بر شیء
يوقدر . وباقی وابدی اولمغله فناء کلیٔ کائناتدن صوکره بلا
انتهاء آخردر. وکافهٔ موجودات ممکنهنك مظاهرنده ظهوريله
عقول وابصار . وقلوب وبصائره وجود و وحدانيت وکمال
عظمت وکبريا سيله ظاهردرکه آندن اظهر برشیء يوقدر .
وحقيقت وجود وکنه ذاتی اعتباريله بالجمله عقول وفهوم
ومدرکات وابصار وبصائر وقلوبله ادراکی ممتنع اولمغله باطن
درکه آندن ابطن برشیء يوقدر وهرشيئی اولاً و آخراً
وظاهراً وباطناً علی وجه الاحاطه عليمدر { تفسير } بو آيت
کريمهنك تفسيرنده ابو هريره رضی الله عنهدن روايت اولونان
شو دعاء نبوی کافيدر (اللهم انت الاول فليس قبلك شیء .
وانت الآخر فليس بعدك شیء . وانت الظاهر فليس فوقك

شیء . وانت الباطن فليس دونك شیء) الحديث . بوکا دائر
بعض حقايقده احاديث نبويهدن اولان ادلهده ترمذينك
روايت ايتديکی (والذی نفس محمد بيده) حديثنده ذکر
اولونور و ادلهٔ قرآنيهدن بريده ﴿ وفی انفسکم افلا تبصرون ﴾
قول کريمدر. بو آيتك مقدمی (وفی الارض آيات للموقنين) در
{ ترجمه } ارضده ، ايمان بالغيبده يقين صاحبی اولانلر ايچون
صحت ايمانلرينه دلالت ايدر علامتلر واردر . وسزك نفسکزده
دخی واردر . آيا کورميورميسکز { تفسير } سهل بن عبدالله
التستری رضی الله عنه بويوريورکه «عارف بالله اولانلر ايچون
ارضده - يعنی آفاق عالمده - معرفتلری اوزرينه استدلال
ايدهجك علامات داله واردر . » انتهی قوله . وای وحدت
وجود واحد حق اوزرينه استدلال ايدن ارباب استبصار
سز کندی نفسکزده کورميورميسکز . يعنی وجودکز وجود
واحد حقله قائم . وصفاتکز آنك صفات کاملهسی تجليات
وظهوراتيله ظاهر اولديغی . وسزك نفوسکز همان وجود
واحد حقله آنك صفاتی ايچون مظاهر ومرايادن عبارت صور
مقدره اولديغی کورميورميسکز ديمك اولور . وادلهٔ
مذکورهدن بريده ﴿ واذا سألك عبادی عنی فانی قريب ﴾
قول کريميدر . { ترجمه } ای اکمل کل کامل فی الوجود .
قوللرم سکا بندن سؤال ايتدکلرنده سويله که بن يقينم . { تفسير }

معرفت كنه ذاتم ممتنع وكندى موهوم اولان نفسلرى بنم
كنديلرنده ظهوريمى مشاهده‌دن كنديلرينه حجاب ومانع اولدیغى
ايچون بنى كوره‌ميوب سكا بندن سؤال ايتدكلرنده سويله كه
بن آنلرك وجود مقدرنده ظاهر وذات صفاتمله آنلرى محيط
اولديغم ايچون آنلره كندى نفسلرندن دها زياده يقينم .
آنجق آنلرك وهملرنده تقرر ايدن موجوديت موهومه‌لرى
بنم آنلره قربمى مشاهده‌دن حجاب اولويور . وادلهٔ قرآنيه‌دن
برى ده ﴿ وما رميت اذ رميت ولكن الله رمى ﴾ قول كريمدر
{ ترجمه } اى خاتم انبيا رسل بدر غزوه‌سنده كفارك يوزلرينه
كوزلرينه طوپراغى آتديغنده سن آتمدك ولكن الله عظيم الشان
آتدى { تفسير } سن من حيث الصوره طوپراغى آتديغك
وقتده مقدر ومصور اولان صورت بشريه‌نك قوت وقدرتيله
آتمدك . زيراسنك صورت بشريه‌ك برصورت مقدره دركه
آنك ايچون برقوت وقدرت مؤثره يوقدر . ولكن سنده اكمل
وجوه ظهورله بكمالاته الالهيه ظاهر وبحوله وقوته وقدرته
سنك الكله قاهر اولان الله تعالى شانه آتدى . يعنى اوقوت
وقدرت وجود واحد حقكدر . نته كيم حديث قدسى سابقده
(ويده التى يبطش بها) بويورلمشدى كه مفصلا شرح ايدلدى .
وادلهٔ مذكوره‌دن برى ده ﴿ وكان الله بكل شئ محيطا ﴾
قول كريمدر { ترجمه } الله عظيم الشان هر بر شيئى يعنى عوالم

علويه وسفليه ومجموع موجودات كونيه‌يى محيط اولدى { تنبيه }
« كان » كلمه‌سى كافهٔ مشتقاتيله جناب حقه اسناد اولوندقده ،
زماندن مجرد اوله‌رق ثبوت ودوامى اخبار ايدر . و (ثبوت)
حق ايچون ازليت وابديتدن عبارتدر . بناء عليه جناب حقك
كافهٔ موجوداتى احاطه‌سى ازلاً وابداً ثابتدر ديمك اولور .
{ تفسير } بو آيت كريمه‌نك تفسيرينه دائر سويلنه‌جك سوز
(وهو معكم) آيتنده . واواسط متن رساله‌ده (وان ذلك
الوجود محيط بجميع الموجودات) قولنده اطرافليجه بيان
اولوندى . بو بابده‌كى ادلهٔ قرآنيه‌نك كثرتنه بناءً مصنف
قدس سره ﴿ الى غير ذلك من الآيات الكريمه ﴾ بويوريوركه
مرادى آيات قرآنيه‌دن بونلرك غيرى ادلهٔ كثيرهٔ قرآنيه‌نك
صوكنه قدر تتبع ايت ديمك اولور . بعدهذه احاديث
نبويه‌دن اولان ادله‌نك بيانته شروعله بويوريور ﴿ واما من
اقواله صلى الله عليه وسلم ﴾ واما وحدت وجودك حق وثابت
وعين حقيقت اولديغنه اقوال سنيهٔ نبويه‌دن اولان ادلهٔ
واضحه ومتينه‌دن برى ﴿ فقوله صلى الله عليه وسلم . اصدق
كلمة قالها العرب كلمة لبيد ﴾ رسول اكرم صلى الله
عليه وسلم افنديمزك شو حديث شريف رسالتپناهيلريدركه
بويوردى [اصدق كلمة] الى اخره { ترجمه } عربك سويله -
ديكى كلامك اك طوغريسى شاعر مشهور لبيدك سوزيدركه

مومی الیه دیدی ﴿ الا کل شیء ماخلا الله باطل ﴾ و قول مذکورك تمامی [و کل نعیم لامحالة زائل] بویله‌جه بر بیت اولوب حدیث نبویده شطر اولی ایراد بویورلمشدر { ترجمه } آگاه اول و بیل که اللهدن غیری هر بر شی باطل یعنی هالکدر. و هر کندیسیله انتفاع و تلذذ ایدیلن نعمت زائلدر . { شرح وتفسیر } نبی مکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز حقیقتده موجود آنجق وجود بحت حق اولوب سائر موجودات ممکنه‌نك فی الحقیقه عدم اولدیغنی تفهیما بویوریورلرکه : ای حقیقت توحید حقی بیلمك ایسته‌ین اهل استبصار بیلمش اولیکزکه وجود بحت حقدن غیری حواس و مدرکات ایله ادراك اولونان اشیاء موجوده‌که هیئت عمومیه‌سیله عالم تسمیه اولونور موجود حقیقی دکلدر . بلکه حقك تقدیر و تصویر ایتدیکی صور مقدرهٔ اعتباریه اولوب ذوات اعتباریله عدمدر. « باطل » لفظی « حق » ك مقابلی اولوب « حق » ایسه عند اهل الکشف والحقیقه (وجود) دن عبارت اولمغله مقابلی اولان « باطل » ، « عدم » ایله تفسیر اولونور ، تعبیر آخرله (حق) وجود مطلق و (باطل) عدم مطلقدرکه (حق) ك ضدی وندی اولمغله محالدر . چونکه عدم مطلق علم ازل سبق ایتمه‌ین یعنی علم الهیدن خارج اولان شیء ، علم ازلده ثابت اولمایان شیء دیمکدرکه بوکا شیء دیمکده صحیح اولهماز .

بناءعلیه محال و باطلدر . { تنبیه } بو ذکر اولونان ، عدم مطلق وعدم محض دینیلان شیدر . برده « عدم اضافی » واردرکه عدمیتی بعض نسبت و اضافتله‌در . مثلا ذوات و نفوسلری اعتباریله موجودات ممکنه‌یه اضافه اولونان « عدم » در . باطن و حقیقت اعتباریله عدم دکلدر . چونکه باطن و حقیقتلری وجود واحد حقدر . و آنلرك اعیانی رایحهٔ وجودی شم ایتمه‌مکله برابر علم ازلده ثابتدر . نته‌کیم بوکا دائر کلام مراتب وجودك بیاننده ذکر اولندی ﴿ و احادیث نبویه‌دن بر دلیلده ﴾ قوله صلی الله علیه و سلم ان احدکم اذا قام الی الصلاة فانما یناجی ربه فان ربه بینه وبین القبلة ﴾ قول نبوتپناهیلریدر { ترجمه } ای مؤمنلر سزك هر هانکی بریکز اولورسه اولسون نمازه دوردیغی وقتده همان آنجق ربیسیله گیزلی سویله‌شیر زیرا آنك ربیسی کندیله توجه ایتدیکی قبله بیننده‌در { شرح } ای حقیقت صلاتی طالب اولان مؤمن موقن حضور تامله نمازه شروع ایدن کیمسه بیلملیدرکه اثنای صلاتده عبد ربیسیله مناجات ایدر یعنی سراً ربیسیله سویله‌شیر لایق و لازم اولان بو حقیقتی تعقل ایتمکدر . تاکه خشوع وخضوع حقیقی تام و کامل اولسون زیرا عبادت ایتدیکی رب کندیسیله توجه ایتدیکی قبله بیننده‌در . مناجات شو وجهله‌درکه رب عبده

قبله‌سندن حق حبل وریدندن و نفسندن اقرب اولمغله عبد
وبینسنه نفسنده سویلر وربیسی‌ده آکا آنک سرندن سویلر،
بو ، حدیث‌النفس ووسوسه دکلدر . حدیث نفس و وسوسه
اودرکه عبد نفسنه ونفسی عبده سویلر بونلر خواطر وهوا.
جس نفسانیه‌در . مبطل حقیقت صلاندر چونکه بونلر
عبدی مشاهده و مناجاتدن اشغال ایله ایراث غفلت ایدر
وقرب حقی ادراکدن مانع اولور . وبك عبد ایله قبله‌بیننده
اولماسی وبك عبده شدت قربنی بیاندر . زیرا عبد ایله قبله
بیننده مسافه وار ، ربله عبد بیننده مسافه متصور دکلدر .
وجناب حق جهاتدن منزهدر (فاینما تولوا فثم وجه الله) .
آنجق من عندالله تعبداً قبله‌یه توجه ایله امر اولوندی
وامتثالده واجبدر . حقیقی نظر اعتباره الهرق ترك توجه
قبله حقه عصیاندر . مکر عبد مستغرق مشاهده وتجلی اوله
﴿ و ﴾ اقوال نبویه‌دن اولان ادله‌دن بری‌ده ﴿ قوله صلی
الله علیه وسلم عن الله تعالی لایزال عبدی یتقرب الی بالنوافل
حتی احبه فاذا احببته کنت سمعه‌الذی یسمع به وبصره‌الذی
یبصربه ویده‌التی یبطش بها ورجله‌التی یمشی بها ﴾ الحدیث .
قول رسالتپناهیلریدر . بو حدیث قدسینك ترجمه و شرح
وبیانی اقدمجه قربك تعریفنده (واماالنوافل) قولی شرحنده
مرور ایتدی محل مذکوره ارجاع نظر بویوریله ﴿ و ﴾

اقوال نبویه‌دن اولان ادله‌دن بری‌ده ﴿ قوله صلی‌الله علیه
وسلم ان الله تعالی یقول مرضت فلم تعدنی وجعت فلم تطعمنی
الی آخره ﴾ قول رسالتپناهیلریدر . بوحدیثی مسلم وترمذی
ابو هریره رضی الله عنهدن شو لفظله روایت ایدییورلر
(ان الله تعالی یقول یوم‌القیامة یاابن آدم مرضت فلم تعدنی .
قال یارب کیف اعودك و انت رب العالمین . قال اما علمت
ان عبدی فلانا مرض فلم تعده ، اما علمت انك لوعدته
لوجدتنی عنده . یاابن آدم استطعمتك فلم تطعمنی . قال یارب
وکیف اطعمك و انت رب العالمین . قال اما علمت انه
استطعمك عبدی فلان فلم تطعمه ، اما علمت انك لواطعمته
لوجدت ذلك عندی) الی آخرالحدیث { ترجمه } [تحقیقاً الله
تعالی حضرتلری یوم قیامتده بویوریرکه ای آدم اوغلی
خسته اولدم بنم خاطریمی صورمادك . عبد : یاربی بن ناصل
سنك خاطریکی صورابیلیرم . سنکه رب العالمین‌سین . یعنی
مرض و سقمدن بر شی عارض اولمقدن شانك اعلی وذات
واقدسك منزهدر دیدی ، حق تعالی بویوردی : بیلمدکمی‌که
بنم فلان قولم خسته اولدیده سن آنك خاطرینی صورمادك ،
بیلمدکمی‌که اکر آنك خاطرینی صورمش اوله ایدك بنی آنك
عندنده بولوردك . یعنی او عبدم بن آنك مظهرنده ظاهر
اولدیغیمی‌و آنك موجودیتی بنم وجودواحدمله قائم برصورت

مقدره اولدیغنی عارف اولمغله کلیتی ایله بنده فانی اولمشدی .
بناءً علیه آنك عبادتی بنم عیادتم اولوردی‌ده بنی آنك عندنده
بولور ایدك . وای آدم اوغلی سندن طعام ایسته‌دم بنی
اطعام ایتمدك بویوردی . عبد : یاربی بن سنی ناصل اطعام
ایده‌بیلیرم حالبوکه سن رب العالمین‌سین دیدی . یعنی الهی
سن اکل وشرب احتیاجندن ومن کل الوجوه غیره احتیاجدن
منزه و مقدس‌سین دیدی . حق سبحانه و تعالی بویوردی‌که :
بیلمدکمی آنی‌که فلان قولم سندن طعام ایسته‌دی‌ده سن آنی
اطعام ایتمدك . اکر آنی اطعام ایتمش اوله ایدك او طعامی
بنم عندمده بولور ایدك . یعنی مکافاتنی . چونکه او قولم بکا
نوافل عباداتله تقرب ایتدیکندن آنك مرآت و مظهرنده
بن متجلی ایدم ، آنی اطعام بنی اطعام حکمنده ایدی]
الی آخر الحدیث . بو حدیث قدسینك بو مسئله‌ده دلیل
اتخاذی ، عبد ، مجرد بر صورت مقدره اولوب حقیقتده
موجود اولمایان نفسندن فناء ایتمله فانی اولدقده آنك مظهرنده
وجود واحد حق متجلی و ظاهر اولمغله او عبده ایدیلان
خدمت حقه راجع وعائد و آنك رضاسی رضای حق اولد-
یغندندر (من یطع الرسول فقد اطاع الله) . نتیجه بوکه
صورك فناسی عندنده حقدن باشقه بر شیء قالمایور [کل شیء
هالك الا وجهه له الحکم والیه ترجعون] . ﴿ و ﴾ اقوال

نبویه‌دن اولان ادله‌دن بری . وبلکه جمله‌سندن اظهر و اوضح
اولمغله اعلی و اکمل و افصحی‌ده بودرکه ﴿ روی الترمذی
فی الحدیث الطویل ﴾ امام ترمذی بر حدیث طویلده روایت
ایتدی . یعنی سننده ابوهریره رضی الله عنهدن روایت ایتدیکی
بر حدیث طویلده روایت ایتدی‌که مؤلف قدس سره بو
رساله‌ده یالکز محل شاهد اولان قسمنی آلمشدر بناءً علیه
{ روی الترمذی فی الحدیث الطویل } دیدی . روایت ایتدیکی
بوکه . حدیث شریف مذکورك آخرنده ذات رفیع الجناب
رسالتمآب صلی الله علیه وسلم افندیمز بیوردی ﴿ والذی نفس
محمد بیده لو انکم دلیتم بحبل الی الارض السفلی لهبط علی الله
تعالی ﴾ { ترجمه } قسم ایدرم شول عظیم اولان واجب
الوجوده‌که محمدك نفسی یعنی حیاتی آنك ید قدرتنده‌در ای
موحدلر اکر سز تا ارض سفلی‌یه یعنی ارضین سبعه‌نك آخری
اولان یدنجی ارضه بر ایپ صارقیتمش اولسه‌کز البته او
ایپ الله عظیم الشانك وجود واحدیله موجود وقائم اولان
صورت مقدره اوزرینه اینردی . یعنی حقیقت وباطنی وجود
واحد حق اولان تقدیر وتصویر الهی اوزرینه اینردی‌که
حقیقتده آنك وجودی یوقدر . زیرا موجود حقیقی بردرکه
وجود بحت ، وجود واحد حقدر [ولا سواه] . حدیث
نبویده ارض سفلینك تخصیص بالذکر بویورلمسی غایت اعتبا.

ریلەدرکە مافوقی بو حکمك داخلنده قالیر . وبو حکم یالکز ارضه مختص اولمایوب سماوات و ارض وما بینهما ومافوقهما وماتحتهما وما لانتصور وجودها من العوالم . کافهٔ موجودات ممکنه بو حکمده داخلدر . { شرح } امام ترمذی بو حدیث شریفك شرحنده بویوریورکه : بو حدیثك تفسیرنده بعض اهل علم دیدیلرکه رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرتلری (لهبط علی الله) قولیله آنجق « لهبط علی علم الله و قدرته وسلطانه » معناسنی اراده بیوردیلر . زیرا اللهك علمی وقدرتی و سلطانی هر یرده موجود وذات اجل واعلاسی کتاب کریمنده وصف بیوردیغی کبی عرش اعلاسی اوزرندەدر انتهی . { فقیر } امام ترمذینك بیان ایتدیکی بو تفسیر ، قرآن کریمده وارد اولان معیت و قرب و احاطه وامثالی کلمات کریمەده علماء مفسرین و اهل نظرك اقوالی سلکنه منجر طدر . لکن حقیقت معنی بو اقوالك ضمننده مندرجدر شویلەکه کافهٔ موجودات ممکنەنك باطنی وحقیقتی وجود واحد حق اولوب جملەسی آنکله قائم وجملەسنك مظهر ومرآتنده حق ظاهر اولنجه سماوات و ارضین وکافهٔ عوالم و هانکی محل و مکان حقدن خالی قالور . اکر وجود حقدن خالی برشیٔ ذهنده فرض و تقدیر ایدیلسه او عدم محضدرکه محال وممتنع التصوردر . علم الله . و قدرة الله . وسلطان الله ایسه

صفات کریمهٔ کمالیهٔ حقدر . وصفات عندالاشعریه وعند اهل الحقیقة والکشف والشهود عین ذاتدر . وجود واحد حق اوزرینه زائد . و آندن باشقه وجودات مستقلهٔ اخری دکلدر . بناءً علی هذه الحقیقة حدیث نبویده واقع (لهبط علی الله) جملهٔ شریفەسی اطلاقی اوزره قالیر . تأویله حاجت یوقدر . والله اعلم بمراد نبیه وصفیه صلوات الله و سلامه علیه وعلی آله ﴿ ثم قرأ علیه الصلاة والسلام . هوالاول والآخر والظاهر والباطن وهو بکل شیء علیم ﴾ { ترجمه } بوندن صوکره یعنی هیچ بر جهت و مکان وجود حقدن خالی اولمادیغی بیاندن صوکره سیدالانام علیه الصلاة والسلام افندیمز (هوالاول والاخر) الی آخرالآیة قرائت بیوردی بو آیت کریمەنك تفسیرینه دائر تحقیقات آنفاً بیان اولوندی

قال المؤلف قدس سره ﴿ واما اقوال الائمة العارفین الدالة علی وحدة الوجود فاکثر کثیر بحیث لایأتی فی العد والحصر ﴾ واما وحدت وجوده دلالت ایدن ائمهٔ عارفینك کلاملری عد وحصره کلمەمك حیثیتله پك چوقدر ﴿ ولذا لم اذکرها . فان شئت فعلیك بمطالعة نسخهم تجد انشاالله تعالی ﴾ بونك ایچون بن آنلری ذکر ایتمدم . ای طالب معرفت اکر سن ایسترسك ائمهٔ مشارالیهمك کتب ورسائل مدونەلری نسخەلرینك تتبع ومطالعەسنی التزام ایله انشاالله آرادیغنی بولورسك

{ تنبيه } مؤلف قدس سره ادلهٔ وحدت وجودی يالكز آثار ائمهٔ عارفينده تحری‌يی تصريح ايلدی ومشارالیهمك آثار واقوالنی مطالعه‌يه تخصيص ايلدی . مرادی اصحاب مقامات مرتبه‌سنه واصل اولمامش اصحاب احوالدن اولان اوليانك كلمات و آثاری مقتضای احوال اولمغله معتمد عليه اولمديغنی ومشارالیهمك ، حالك كثرت تحولنه مبنی دائما تحول وتبدل و تلوندن سالم اوله‌مايان معارف و اقوالی شايان اقتدا اوله‌ميه‌جغنی تفهيمدر . مع مافيه آنلركده بلا انكار برای اعتبار مطالعه‌سنده بأس يوقدر . آنجق تقليد واقتدا واويله‌جه اعتقاد ايديله‌مز . لكن انكارده جائز دكلدر چونكه آنلركده بر شهودی وبر مرتبه‌سی و مظهر اولديغی بر تجلی واردركه آكا بناءً سويلرلر انكار واعتراض مهلكدر . سلب ايمانی موجب اولور نعوذ بالله تعالی . { تنبيه } بو بابده عوام الناسك خصوصا غلات موحدين ديني‌لان مبتدعه‌نك وهله ايماناً واعتقاداً وعملاً متشرع اولميان اهل هوا ولهو وغفلات وماديون ووجوديهٔ ضاله‌نك متابعلری اولان ارباب زيغ والحادك آثار و اقوالی هيچ بر وجهله اله آلنه‌جق شيلر دكلدر . زيرا بونلر غايه‌اعتبا. ريله ياتبعا بالهوا اباحيلك ياخود افساد احكام دين ايله خلقی فسقه تشويق وبوصورتله هوسات نفسانيه و شهوات حيوانيه. لرنی اجرايه توسل وياخود صرف ماديون ومنكر الوهيت

اولان دينسزلرك مذهبلرنی ترويجله اوفساد وانكار مطلقی تعميم ايده‌رك نوع بشری بهايم و سباع دركه‌سنه تنزيلدركه زمانمزده اهل هوا بيننده كمال كرمی ايله اعتياد ايديلن برعادت ملعونه اولدی [قاتلهم الله انی يؤفكون] .

بوندن صوكره شيخ مؤلف قدس سره بو علم ومعرفته ذوقا وشهوداً وصول ايله تحصيل كمال ايده‌رك برعارف محقق اولمق طريقنی بيانه شروعله بويوريور ﴿ ايها الطالب ﴾ ای ذوقاً وكشفاً وشهوداً علم حقيقت ومعرفة اللهه وصولی مراد ايدن طالب راغب ﴿ ان اردت الوصول الی الله تعالی فالتزم متابعة النبی صلی الله عليه وسلم اولاً قولاً وفعلاً ، ظاهراً وباطناً ﴾ اكر معرفة اللهه وصول مراد ايدرسك اولاً درحال نبی محترم و سيد ولد آدم صلی الله عليه وسلم حضرتلرينه قولاً وفعلاً وظاهراً وباطناً متابعت واقتدا واثر سعادتنه انسلاكی التزام ايله . يعنی بو يولده شرط اول متابعت رسول اللهدر . وصحت متابعت دخی من كل الوجوه قصد اتباعله اولور ، شويله‌كه : (قولاً) يعنی حقيقة وجداً هر كلامك و اعتقاد و مرامك آنك كلام و سنن وشريعتنه موافق اولمق ايله . و (فعلاً) يعنی امور دينيه و دنيويه‌ده جمله افعال وحركات وسكناتك آنك سنت وشريعتی ودعوت ودلالت ايتديكی منهج وصراط مستقيمه مطابق اولمق ايله . (ظاهراً) يعنی كتاب و سنتك

على ظاهرهما امر ونهينه انقياداً اعمال ظاهرهٔ عبوديتى بروجه
مسنون التزام ايتمكله . (باطناً) حسن نيت و صدق طويتله
اعتقاد صحيح واخلاص تامله قلباً وروحاً ايمان واطمئنان ايله
مرتبهٔ عبوديتده قائم اولمق ايله . بونك دونده اتباع يوقدر .
ومتابعت رسول ايسه طريق حقه دخولده شرط اول اولمغله
شرطك بولونماماسى مشروطككه وصول مقصوددر بولونماما-
سنى مقتضيدر . نتيجه منوال مشروح اوزره متابعت رسول
الله اولمايجه حصول و وصول معرفة الله محالدر . عكسنى
ادعا ايدن ممكور ومستدرج وضالدر . انواع كرامات وخارق
عاداتى ابراز ايتسه‌ده اعتماد و قبول ايتمك جهل وحمق و بلا-
هتدن باشقه برشئ دكلدر . ﴿ ثم افعل مراقبة وحدة الوجود
ثانياً ﴾ بوندن يعنى شرائط مذكورەنى جامع اوله‌رق متا-
بعت رسول اللهده تحققدن صوكره مرتبهٔ ثانيه‌ده وحدت
وجودى مراقبه وملاحظه ايله . لغتده (مراقبه) كوزتمك
ديمكدر معلوم . اصطلاح مشايخ طريقتده عبدك قلباً جناب
حقه توجهنك دوامندن عبارتدر . شويله‌كه هر حالده عبد ،
حق تعالى حضرتلرى كندينى كوربيور اولديغنى خاطردن
چيقارماز . و نظر حقدن استتار و اختفا محال اولديغنى
متيقن بولونور . و (مراقبه) ايچون اوچ مرتبه واردر
برى مراقبهٔ عامه و آحاد مؤمنيندركه ديناً شريعتله مأمور

و اجراسيله مكلف اولديغى اوامرى محافظه ومناهيدن
اجتنابدر . ايكنجى . مراقبهٔ مريدين وسالكان طريق حقدر
بوده جميع احوالده قلب ، حقله حاضر اولمقدركه حضور
قلب وذكر سر دائميدر . اوچنجى . مراقبهٔ واصليندر بوده
عبد دائما حقك جميع موجودات ممكنه ايله معيتنى ملاحظه‌در .
صددنده اولديغمز مراقبهٔ وحدت وجود ايشته بو اوچنجى
مرتبه‌ده‌كى مراقبه‌نك مباديسيدر . بونى ايضاح قصديله مؤلف
قدس سره بويوربيوركه ﴿ التى هى عين معنى الكلمة الطيبة ﴾
شول مراقبهٔ وحدت وجودكه او ، عين معناى كلمهٔ طيبه يعنى
كلمهٔ [لااله الاالله] در . معناى حقيقئ كلمهٔ جليلهٔ مشار اليها
(لاموجود بوجود الواجب الاالله) در يعنى وجودى ذاتيله
قائم آنجق اللهدر آنك غيرى موجودات ممكنه جمله آنك
شؤن و تعينات و اعتبارات و تقديرات و تصوراتيدركه او
وجود واجب واحدله قائمدر . ايشته على الدوام بو معنايى مراقبه
وملاحظه‌يه مراقبهٔ وحدت وجود تسميه اولنور ﴿ من غير
اشتراط الوضوء وان وجد فهو اولى ﴾ آبدستلى اولمق شرط
ايديلميه‌رك اكر آبدستلى بولونورسه او اولادر . مؤلف
قدس سره‌نك بوقيددن مرادى اولاً تسهيل ، ثانيا بلا
انقطاع مراقبه‌نك دوامى ، ثالثا وضوء كبى سائر عباداتده
معتبر اولان شرايط صحت مراقبهٔ وحدت وجود ايچون شرط

اولمادیغنی تفهیم ایتمکدر . یوقسـه وضوءك عدم لزومنه قائل اولمق دکلدر . بونده بلکه ضمنا وضوءسز دورمامق لزومنی تنبیه واردر . چونکه مراقبه‌نك دوام واسـتمراری لزومی ووجود وضوءك اولوتی دائما وضوء اوزره بولنمنی مستلزمدر وضوء شرط اولمادیغنی بیان ایتمـی تجدید وضـوءك لزومی اثناده مراقبه‌دن فارغ اولمامق ایچون بر اخطاردر . کذلك ﴿ وتخصیص وقت دون وقت ﴾ ومراقبهٔ وحـدت وجود ایچون بر وقتك دوننده بر دیکر وقت تخصیصی شرط ایدیلمیه‌رك . یعنی نمـاز کبی موقت اولمیه‌رق و اهل طریقت وظائفندن اولان صباح اقشام وردلری واحزاب مرتبه کبی بر وقته تخصیص ایدیلمیه‌رك کافهٔ اوقات و احوالده مراقبه‌یه دوام دیمکدر ﴿ ومن غیر ملاحظة النفس دخولاً وخروجا فی المراقبة ﴾ ومراقبه اثناسنده دخولا و خروجا نفس ملا. حظه‌سی اولمیه‌رق . یعنی مراقبهٔ وحـدت وجودده بعض مشـایخ صوفیه‌نك التزام ایتدکاری وجهله حبس نفس ویا سائر برکونه قید ایله اولمیه‌رق علی ای حال وصورة وکیفیة قلباً مراقبه یعنی معنای کلمهٔ طیبه‌یی ملاحظـه‌یه دوام دیمکدر ﴿ ومن غیر ملاحظة حروف الکلمة الطیبة ﴾ وحروف کلمهٔ طیبه دخی ملاحظه ایدلمکسزین . یعنی جهر واخفا ومخارج والفاظ واعراب وتجوید کبی لوازم و قواعد لسانیه اعتباره

آلنمیه‌رق دیمکدر ﴿ بل لاتلاحظ الا المعنی فقط ﴾ بلکه ای مراقب مراقبه وملاحظه ایتمه آنجق معنای مجردی ملاحظه ایله . زیرا قیود مذکوره قلبی حقدن مشـغول ایدر ﴿ فی کل حال قائما او قاعداً ماشـیاً اومضجعاً متحرکاً اوساکنا شـارباً او آکلاً ﴾ و مراقبه‌یی احوالدن بر حاله تخصیص ایتمیوب هر حالده مثلا آیاقده یاخود اوطوردیغك یرده ، یوربیه‌رك یاخود یاتدیغك یرده ، متحرك یاخود ساکن اولدیغك حالده ، شارب یاخود آکل اولدیغك احیانده معنای محض کلمهٔ طیبه‌یی مراقبه و مـلاحظه ایله . یعنی بوتون احـوال و اوقاتك مراقبهٔ مذکوره‌ده مسـتغرق اولسـون . بونکله مؤلف قدس سره ذکر دائمئ قلبی وسری‌یه اشـارت ایدیورکه ذوقا و شهوداً معرفت و حـدت وجودی انتاج ایدر . بوندن صوکره طریق وکیفیت مراقبه‌یی بیانه شروع ایله بویوریور ﴿ وطریق المراقبة ان تنفی انیتك اولا ﴾ [١] و مراقبه‌نك طریقی و کیفیتی اولا سـنك کندی انیتکی یعنی بنلککی نفی ایتمکدر . (انیة) همزه‌نك فتحی و کسرنون مشدده وتشدید یا ایله (بنلك) یعنی هرفردك نفسنده (بن)

[١] (الانیة) فتح همزه ونون مکسوره ویاء مفتوحه‌نك تشدیدیله هرکسك کندنده موجود برمعنادرکه آندن هرکس (بن) تعبیر ایدر وهرشیئی آ کا نسبت ایدر . بنم باشم ، بنم آیاغم ، بنم روحم ، بنم عقلم دیر شیخ مؤلف بونی تفسیر ایدیور . منه (شارح)

دیه‌ن معنادرکه کشینك نفسی وذاتی‌در . مؤلف قدس سره (انیه) یی تفسیر و مرادی نه اولدیغنی بیانا بویوریور ﴿ والانية عبارة عن ان تكون حقيقتك و باطنك غيرالحق سبحانه وتعالى ﴾ و انیه ، سنك حقیقتك وباطنك وجود واحد حقك غیری اولمقدن عبارتدر . یعنی سن کندی حقیقت و باطنكی بلا اختیار ولاقصد ورویة وجود واحد حقك غیری بر موجود مستقل بیلمك وملاحظه ایتمكدر . مثلا هر فرد عامی کندی ضمیرنده بویله بیلورکه برکندی ذاتی برده کندندن باشقه خارجده بر رب ومعبودی اولان حق تعالی حضرتلری وار . و بو بیلكیدن اهل ذوق وشهوددن غیریسی قورتولمایور . عوامك ممتاز قسمی‌ده داخل اولدیغی حالده قسما علماء نظرده بودائره‌ده قالییور . [یهدی الله لنوره من يشاء] ﴿ و لاتنفی الا هذه الانية ﴾ وای مراقب سن نفی ایتمزسك آنجق بو غیریتی مشعر اولان (انیتی) نفی ایدرسك . یعنی آنفا بیان ایدیلدیکی اوزره حال مراقبه‌ده علی الدوام و قاطبهٔ احوالده بو (انیتی) نفی ایله نفسكدن و نفسیكه وجود اثباتندن تبری و تجرد ایده‌جكسك دیمكی مراد ایدییور . اصطلاح مشایخ صوفیه‌ده بو مرتبه‌یه (محو و انمحاق و محق) كبی كلمات ایله اشارت ایدیلیر . و بونك مراتب و درجاتی واردر . مؤلفك افهام

اولورسه توحید حقیقیدر . رزقنا الله تعالی به . ﴿ وهو عين معنى لااله ﴾ وبو وجهله نفی عینی كلمهٔ طیبه‌نك ایكی شطرندن شطر اول اولان (لااله) نك معناسیدر . زیرا (لااله) ایله جمیع موجودات ممكنه‌دن وجودك نفیی مراد ایدیلور[۱] ﴿ ثم تثبت الحق سبحانه وتعالى فى باطنك ثانيا وهو عين معنى الاالله ﴾ بو وجهله غیردن وجودی وكندی انیتكی نفیدن صوكره باطنكده ثانیاً وجود واحد حقی اثبات ایدرسك . وبوصورتله اثبات وجود واحد حق سبحانه وتعالی عینی كلمهٔ طیبه‌نك شطر ثانیسی اولان (الاالله) ك معناسیدر . بو صورتله عبد مراقب . وعلی الاطلاق كلمهٔ توحید ذكرینه مواظب اولان ذاكر كلمهٔ طیبه‌نك آنف البیان شطرینك حقنی ویرمش اولور . بومرتبه‌ده ذاكر ایچون كلمهٔ طیبه‌نك معناسی (لاموجود الاالله) دره ﴿ فان قلت اذا كان الوجود

[۱] (لااله) ایله جمیع موجودات ممكنه‌نك نفینی مراد ایتمك

ایتدیكی بو مرتبه ایچون [محو وجود عین العبد] و [محو اهل الخصوص] تعبیر ایدیلوركه وجودی آنجق ذات حقه اثبات و ماسوادن نفی دركه ذوق و مشاهده‌یه مقارن

دیه‌ن معنادرکه کشینك نفسی وذاتی‌در . مؤلف قدس سره (انیه) ی تفسیر و مرادی نه اولدیغنی بیانا بویوریبور ﴿ والانية عبارة عن ان تكون حقيقتك و باطنك غيرالحق سبحانه وتعالى ﴾ و انیه ، سنك حقیقتك وباطنك وجود واحد حقك غیری اولمقدن عبارتدر . یعنی سن کندی حقیقت و باطنکی بلا اختیار ولاقصد ورویة وجود واحد حقك غیری بر موجود مستقل بیلمك وملاحظه ایتمکدر . مثلا هر فرد عامی کندی ضمیرنده بویله بیلورکه بر کندی ذاتی برده کندندن باشقه خارجده بر رب ومعبودی اولان حق تعالی حضرتلری وار . و بوبیلمکیدن اهل ذوق وشهوددن غیریسی قورتولمایور . عوامك ممتاز قسمی‌ده داخل اولدیغی حالده قسما علماء نظرده بودائره‌ده قالیبور . [یهدی الله لنوره من یشاء] ﴿ و لاتنفی الا هذه الانية ﴾ وای مراقب سن نفی ایتمزسك آنجق بو غیرتی مشعر اولان

اولورسه توحید حقیقیدر . رزقنا الله تعالى به . ﴿ وهو عين معنى لا اله ﴾ وبو وجهله نفی عینی کلمهٔ طیبه‌نك ایکی شطرندن شطر اول اولان (لا اله) نك معناسیدر . زیرا (لا اله) ایله جمیع موجودات ممکنه‌دن وجودك نفيي مراد ایدیلور[١] ﴿ ثم تثبت الحق سبحانه وتعالى فى باطنك ثانيا وهو عين معنى الا الله ﴾ بو وجهله غیردن وجودی وکندی اینتکی نفیدن صوکره باطنکده ثانیاً وجود واحد حقی اثبات ایدرسك . وبوصورتله اثبات وجود واحد حق سبحانه وتعالى عینی کلمهٔ طیبه‌نك شطر ثانیسی اولان (الا الله) ك معناسیدر . بو صورتله عبد مراقب . وعلى الاطلاق کلمهٔ توحید ذکرینه مواظب اولان ذاکر کلمهٔ طیبه‌نك آنف البیان شطرینك حقنی ویرمش اولور . بومرتبه‌ده ذاکر ایچون کلمهٔ طیبه‌نك معناسی (لاموجود الا الله) در . ﴿ فان قلت اذا كان الوجود

[١] (لا اله) ایله جمیع موجودات ممکنه‌نك نفیینی مراد ایتمك لغة صحیح اولمز کبی برخاطره کلور . چونکه مدلول لفظ نفی الوهیتدر ماسوی الحقه تشمیلی ایچون بروجه ظاهر بوقدر ظن اولونور . حالبوکه وجه صحیح واردر شویله‌که شرعا وعقلا وحکمة ثابت ومحققدرکه (اله) حقیقتده واجب الوجود اولمقدن لابددر ممکن الوجود (اله) اولمز بناءً علیه (لا اله) ایله نفی اولونان وجوب وجود ایله برموجودك موجودیتیدر . یعنی حقیقی وجودی حقه اثبات ایتمکدر . ایمدی حقدن غیری برواجب الوجودك نفيي موجودات ممکنه‌نك نفیندن باشقه نه‌در [لاموجود الا الله] ماسوی الله امور اعتباریه‌در . منه (شارح)

واحداً وغيره ليس بموجود فاى شىء تنفى واى شىء تثبت ﴾ اى طالب مدقق اكرسن دير ايسه‌ك كه حقيقتده وجود واحد اولديغى و آنك غيرى موجود اولماديغى وقتده سن نه‌يى نفى ايدر ونه‌يى اثبات ايدرسك. يعنى نفى واثبات ايچون وجودات متعدده‌نك موجوديتى لازمدر . چونكه وجود بر درباشقه يوقدر . ايمدى او ثابتدر . آخرك اثباتنه حاجت يوقدر بو صورتده توصيه ايديلان نفى واثبات نه‌يه تعلق ايدر دير ايسه‌ك ﴿ قلت وهم الغيرية والاثنينية التى تنشـأ للخلق ﴾ بن بو سؤالك جوابنده ديرمكه غيريت واثنينيت وهمنى نفى ايدرسك كه بو وهم خلقه جبلتلرندن نشأت ايدر . يعنى عادة وطبعاً خلقه طـارى اولان غيريت واثنينيت يعنى ايكيلك وتعدد وكثرت وهمنى ضميرندن نفى ايدرسك . سبب نشأت خلقك صرف صورت وتعين اعتباريله كندى موجوديتلرينى . وجميع موجودات ممكنه‌نك تقديرات وتصورات واعتبارات الهيه اولان وجودات كيانيهٔ خارجيه‌لرينى كوروب موجود حقيقى ظن واعتقاد ايتملرى ايله حق وحقيقتى مشاهده‌دن احتجابلريدر منشأى‌ده قوهٔ واهمه‌لريدر . بناعليه نفى ايديله‌جك اولان شىٔ همان او وهمدر باشقه شىٔ دكل ﴿ و هذا الوهم باطل وعليك ان تنفى هذا الوهم اولا ﴾ وبو غيريت واثنينيت وهمى باطلدر. اويله ايسه اولا بووهمى نفى ايتمكى التزام ايله.

يعنى نفسكه لازم وامر واجب بيله‌رك اولا آنى نفى ايله‌كه باطلك نفيى عقلاً وشرعاً واجبدر ﴿ ثم تثبت الحق سبحانه وتعالى فى باطنك ثانياً ﴾ بوندن صوكره مرتبهٔ ثانيه‌ده وجود واحد حق سبحانه وتعالى‌يى باطنكده اثبات ايدرسك . يعنى نفسكده ، ضميرنده اثبات ايدرسك . بوراده [ثانياً] قيدى اولا نفسكى ، ضميركى باطل اولان غيريت واثنينيت وهمندن تخليه ايلر صـوكره ثبوت وجود واحد حقى آنك محلنه اثبات ايدرسك ديمكدر . يوقسه وجود واحد حق من كل الوجوه ازلاً وابداً ثابتدر . يعنى نفى ايديله‌جك اولان وهمدر ؛ اثبات دخى نفس وضميرده حق اولان اعتقاد وايمانى اثباتدر . يوقسه خارجده نفى واثبات ايديله‌جك شىٔ يوقدر . برده شيخ مؤلف قدس سره‌نك نفيى اولاً واثباتى ثانياً ايله قيدى شو دقيقه ولطيفه‌يى افهام ايدركه نفى واثبات چونكه نفسدن وضميردن ونفسده وضميرده اولاجقدر . بناءً عليه نفيى لازمكلان باطلدن محل اثباتى تخليه وتطهير مقدم واثبات مؤخردر . { اخطار } اعمال عبوديتده بويله‌در . اولاً مناهى ومجموع محرماندن اجتناب ، ثانيا اوامره امتثال اولنور . زيرا قلبى وباطنى ادناس واوساخ وظلمات وكدورات معاصى وذنوبدن تطهير ايتمدكجه طيبات ومباركات ونورانيات آنده ثبات وقرار ايتمز . قال تعالى شـانه (واوحينا الى ابراهيم

واسماعيل ان طهرا بيتى للطائفين والعاكفين والركع السجود) بو آيتده انفسه تطبيقا بيتدن مراد قلبدر والطائفين الى آخره واردات غيبيه وعلوم ومعارف لدنيه وارواح قدسيه‌در . ﴿ ايها الطالب اذا غلب الحال عليك بفضل الله تعالى لاتقدر على نفى انيتك الوهمية ﴾ اى طالب معرفت حق شو ذكر اولونان حال يعنى انيت وهميه‌ىى نفى ووجود واحد حقى ، كندى باطنكده اثبات ايتمك حالى رسوخ بولوب سنك اوزرينه غالب اولديغى وقتده سن انيت وهميه‌كى نفيه قادر اوله‌مازسك . يعنى كلمهٔ طيبه‌نك شطر اولى اولان (لا آله) نك معناسنى مراقبه وملاحظه ايده‌مزسك . زيرا حالك بوكا مساعد اولماز چونكه باطنكده ثبوت وجود واحد حقك قاهر وغالب اولان شعشعهٔ نورى باطنكى استيلا ايدنجه باطل اولان وهم و آنك احكامى مضمحل ومتلاشى اولور (وقل جاء الحق وزهق الباطل ان الباطل كان زهوقا) بوندن صوكره نفى ايده‌جك برشى بوله‌مز وكوره‌مزسك ﴿ بل لم يبق فيك الا اثبات الحق سبحانه وتعالى ﴾ بلكه اى طالب مراقب سنك باطنكده نفسكده قالماز آنجق اثبات حق قالير . ايشته بومرتبه‌ده عبدك نفسنده ، قلبنده حق روحنده وسرنده كلمهٔ طيبه‌دن شطر ثانى اولان (الا الله) ك معناى مجردى قاليركه ثبوت وجود واحد حقدر . { استطراد } بومرتبه‌ده اكر عبدك باطننده‌كى

دوام ايدن ذكرى لساننده ظهور وجريان ايده‌جك اولسه (الا الله . الا الله . الا الله) صورتنده جارى اولور نته‌كيم بعض مشايخ كرامك كرك جمعيتله كرك منفرداً واقع اولان كلمهٔ توحيد ذكرنده حرارت حاصل اولونجه بلا فصل (الا الله . الا الله . الا الله .) صورتنده برخيلى وقت ذكره دوام ايديلور . { استطراد آخر } بو صورتله اولان ذكره علماء نظر تعريض ايدرلر شويله‌كه (الا) ادات استثنا اولمغله كندينى بر ادات نفى سبق ايتمك لازمدر . بوقسه مجرد (الا الله) كلمه‌سى الفاظ مهمله كبى قالوب بر معنى افاده ايتمز كلام مفيد عد اولونماز ديرلر [ذلك مبلغهم من العلم] بو اعتراض ظاهرده موافق قواعد لسانيه اولمغله دوغرى و محلنده‌در . لكن عبد ذاكرك نفسنده باطننده اولان مشاهده وذوقدن و آندن متحصل معنادن قطع نظر ايتمكله دوغريدر . آنجق عبد ذاكرك بو حال و مرتبه‌سنده بر كره حرف ولفظ و صرف و نحو وبالجمله قواعد لسان ومعانئ ظاهره وبيان حتى بالكليه صور ، فانى و هالك و مضمحلدر . بلكه او ذكر ايتديكى (الا الله) كلمه‌سنك صورتندن بيله اودمده بيخبردر . نظرنده بالجمله موجودات ممكنه‌نك موجوديتى منفى اولونجه (الا الله) دن باشقه نه قالير . كوريليوركه (الا) يى بر نفى كلى سرمدى سبق ايتمشدر بناءً عليه (الا الله) ك معناى مجردى واردركه (الله)

اسم جليلنك مسماسى اولان ذات بحت ووجود محض واحد
حقدر حق عبدك ناسوتى احكامى‌ده ممحوقدر . { تتميم } بو
مرتبه‌ده طالب ذاكرك ذكرى اسم مفرد اولوركه صورت
و كيفيت ذكرى تلقين و تلقنه متوقفدر . بوده اهلى بيننده
محفوظدر . اسم مفردله ذكرده رسوخ وكمال تحقق ايدنجه
بلاتأمل ولاتكلف ولاتصنع عبدك سرندن روحنه (هو)
اسمى اشراق وانجلاء ايدر و روحندن‌ده قلبه قاهرانه نزول
ايدرك بلاتلقين ملقن وبلا ارادة و اختيار عبد كلبتى ايله
(هو هو) دير وبو ذكرى بر مقتضاى تجلى لساندن جريان
ايتمدكجه كراماً كاتبين وملائكهٔ مقربينك بيله معلومى اولماز .

❋ رزقنا الله واياكم هذا المقام بحرمة النبى صلى الله عليه وسلم ❋

اى طالبان معرفت وسالكان طريق حق بزه وسزه الله تعالى
حضرتلرى نبى اكرم ورسول افخمى حرمتنه بو مقامى رزق
يعنى نصيب ايلسون { آمين اللهم آمين } . شيخ مؤلف
قدس الله سره بو رسالهٔ مهمه‌سنى بوراده عموم طالبانى شامل
بر دعاء جامع كامل ايله ختم ايتدى فجزاه الله تعالى عنا خيراً
كثيراً و اثابه ثواب الداعين الى الله سبحانه مرغبا وبشيراً
و اكرمه باجابة دعائه و نفعنا ببركاته آمين .

{ خاتمه } و { تبصره } معلوم ارباب علم ومعرفتدركه هر علم
وفنك اربابى عندنده بر طاقم اصطلاحات و تعبيرات مخصوصه

واردر بونلردن بعضيلرى يعنى بر علم يا فنك بعض اصطلاحى
ديكر بر فنككنه لفظده توافق وصورتده تشابه ايدر . آنجق
معناجه توافق وتشابه دكل تقارب دخى ايتمزلر بلكه بينلرنده
كلى وقطعى تخالف وتضاد بيله بولونور . بو بابده ايراد مثال
ايله اطناب مقاله حاجت يوقدر . ايشته بوجمله‌دن علم تصوف ،
بالخاصه علم حقايقك بعض اصطلاحلرى واردركه بعضا علم كلام
وحكمت ، خصوصاً حكمت اشراقك اصطلاح وتعبيراتنه
صورةً و لفظاً موافق و مشابه واقع اولمشدر . بناءً عليه
چوق كره بوكبى التباسلر سببيله مهم ذاتلر غلطه دوشمشلر ،
ازجمله « مصنفك » لقبيله مشتهر ، ابو الفتح سلطان محمد بن
مرادخان عهدى علماسندن شيخ على بن مجد الدين الشاهرودى
البسطامى رحمه الله . اكابر اشراقيوندن شيخ شهاب الدين
السهروردى المقتولك صرف مذهب و مشرب اشراقيه
اوزرينه انشا ايدلمش بر رساله‌سنى بعض تعبيراتنه آلدانه‌رق
تصوف نامنه شرح ايتمش وسرد ايتديكى بر مقدمهٔ طويله‌سنده
تصوفك اصولنى ذكرده خيلى تكلفلر التزام ايتمش و آنده
[الفلاسفة كلهم اعداء الله] عنوانيله بر مبحث دخى آچمشدر ،
فسبحان الله . دها بويله نه‌لر وار .

ايشته بوكبى خطالردن و سوء تفهملردن بويوك بويوك
ذوات بعض اولياء الله و عارفان بالله‌يه تعريضلره وانكارلره

حتى تكفيرلره قدر جرأتله اعداملر بيله وقوع بولمش . وبو
كبى خطيئاتدن آز كيمسه تصحيح فكر ايله ندامت ايتمش
اكثرى مصراً بوعالمدن كيتمشدر . لكن حيف صد حيف كه
بوبوزدن چوق ضايعات اولمش وحالاده بوكونه غلطات
وخطيئات ايچنده ، ياسلفلرينه تقليداً ، ياخود على الغفله پويان
اولان مقلدلرده وار . ع (استعيذالله مما يفترون) . ايشته
بو قبيل غلطات و خطيئاته سبب اولان اصطلاحاتدن بريده
(وجود مطلق) تعبيريدركه تعبيرات و اصطلاحات مشتركه‌دندر .
تعبير مذكور علماء علم حقايق و اهل كلام . و وجوديه .
و حكماء . و صنوف فلاسفه . وماديون عندلرنده معانئ
مختلفه‌ده استعمال اولنمش ايسه‌ده آرالرنده عظيم فرقلر
واردر . بناءً عليه بعض علماء نظر بو فرقلرى نظر اعتباره
آلمايوب مجرد اشتراك و تشابه لفظى سببيله علماء علم حقايق
و اهل وحدت وجودك اقوال و آثارنى سوء تفهم و سوء
تفسير ايله اربابنى مؤاخذه والحاد زندقه‌يه نسبتله تكفيره قدر
جرأتياب اولمشلر . حالبوكه ادنى مرتبه تدقيق وتحقيقه همت
اولونسه بونلره تشبه ايدن غلات موحدين ايله وجوديه‌دن
ماعداسنك (على هدىً من ربهم) اولدقلرى تبين ايدر .
. ازجمله عمدة اهل الحقيقة والكشف والشهود . وانسان عين
اهل وحدة الوجود شيخ الاكبر والنور الازفر محى الدين

ابن العربى الحاتمى . وشيخ عبدالكريم الجيلى . وسلطان العا-
شقين ابن الفارض رضوان الله عليهم ايله متابعلرى اولان
موحدين من كل الوجوه او اسناد اولونان تهمتلردن قطعياً
برئ الذمه‌درلر . وبو مدعامزه مفتئ عادل اكمل . و عالم
محقق امجد واجل . صاحب الفتاوى زنبيلى على افندى .
وابن كمال پاشا . وبونلرك اسلاف واخلافندن برچوق علماء
اعلام . و مشايخ اسلام . واجلهٔ فقهاى ذوى الاحترام
رحمهم اللهك متعدد فتوالر اصدار وبوبابده رسائل مخصوصه
اسطار ايتملرى شاهد عادلدر . ومشاراليهم حضراتنك فتاواى
مذكوره و آثار مبرووه‌لرينك بو مختصرده ذكرى ممكن
اوله‌ميه‌جغندن اهل استبصار و استطلاعه محللرينه مراجعت
توصيه ايله محققين اهل وحدت وجودك (وجود مطلق)
تعبيرندن مرادلرى نه اولديغنى بيان واعلام ايچون كلمهٔ مزبو-
رهنك تفسير و شرحنه دائر حضرت شيخ الاكبر رضى الله
عنهك بعض بيانات و تفسيرات و ايضاحاتى ايراده شروع
ايديورم . بونلردن صوكره‌ده اهل زيغ وضلالك كلمهٔ
مذكوره ايله مراد ايتدكلرى معانئ فاسده‌نى مجملا ذكر
ايده‌وك آراده‌كى عظيم فرقلرى ارباب فهم و اذعان و اهل
انصاف وعرفانه عرض وارائه‌يه اجتسار ايديورم .

اولا شو نقطه بيلنمك لازمدركه ائمهٔ مشايخ صوفيه عموما

شو اعتقاد اوزرینه مجتمع ومتفقدرلرکه (ذات حق سبحانه وتعالی وجود مطلقدر) ومشارالیهمك متابعلریله علماء نظردن بعض عرفاده بونی قبول ایدەرك آنلره اقتداء ایتمشلردر . ایشته بو کلمه‌که جمله علوم صوفیه ومعارف وحقایقده اصلدر عند مشارالیهمده شو معنایه‌درکه حضرت شیخ رضی الله عنهك کلاملرندن منفهم اولور . فتوحات مکیه‌نك اولنده کندی عقیده‌سنی بیان بیوردیغی محلده بویوربیورکه [انه یشهد] یریدالشیخ نفسه [قولاً وعقداً ان الله تعالی آله واحدلاثانی له فی الوهیته . منزه عن الصاحبة والولد . مالك لاشریك له . ملك لاوزیر له . صانع لا مدبر معه . موجود بذاته من غیر افتقار الی موجد یوجده . بل کل موجود سواه مفتقر الیه تعالی فی وجوده . فالعالم کله موجودبه . وهو متصف بالوجود لنفسه . لاافتتاح لوجوده . ولانهایة لبقائه . بل وجوده مطلق غیر مقید قائم بنفسه] الی آخره {ترجمه} حضرت شیخ کندی نفسنی مراد ایدەرك بویوربیورکه [تحقیقا صاحب عقیده قولا واعتقاداً ـ یعنی لساناً وقلباً ـ شهادت ایدرکه الله تعالی وتقدس حضرتلری اله واحددر . آنك ایچون الوهیتنده بر ایکنجی یوقدر . زوجه وولددن منزهدر . بر مالك حقیقیدرکه شریکی یوق . بر پادشاه بی زوالدرکه وزیری یوق . بر صانعدرکه امر صنعتنده

آنکله بر مدبر یوق . کندینی ایجاد ایده‌جك بر موجده احتیاجسز بذاته ـ یعنی کندی کندینه ـ موجوددر . بلکه کندندن غیری هر بر موجود وارلغنده آکا محتاجدر . بناءً علیه بوتون عالم آنکله موجود واو اجل واعلی واجب الوجود اولمغله ازلاً وابداً وجود ایله متصف ووجودی ایچون بر باشلانغیچ وبقا ودوام وجودی ایچون بر غایت ونهایت یوقدر . بلکه وجودی مطلق هیچ بر وجهله برشیئه مقید دکل کندی ذاتی ونفسی ایله قائمدر .] الی آخره . کوریلیورکه صوك جمله اجمال بعدالتفصیلدر . ماقبلی تماما وجود مطلقك شرح وبیانیدر . باب ثانیده بویوربیورکه [ان الحق موجود بذاته لذاته مطلق الوجود غیر مقید بغیره ولا معلول عن شیءٔ ولاعلة لشیءٔ . بل هو خالق المعلولات والعلل . والملك القدوس الذی لم یزل . وان العالم موجود بالله تعالی لابنفسه ولالنفسه مقید الوجود بوجودالحق] الی آخره . {ترجمه} [تحقیقا ذات اقدس ووجود بحت حق بالذات کندی ذاتیتی جهتیله موجوددر . ووجودی مطلق وکندینك غیری برشیئله مقید دکلدر . ووجودینه برشیءٔ علت وسبب اولمغله اولشیدن معلول دکل . ووجودی ماده کبی شیئه علت وسببده دکل بلکه کافهٔ معلولات وعللك خالق وموجدی اونك ذاتیدر . وشاننه لایق اولمایان صفتلردن بالکلیه پاك برپادشاهدرکه ازلاً

وابداً ملكندن زائل اولمادی . وتحقيقا عالم بكليته الله تعالی نك
وجوديله موجود اولوب بالذات وذاتيتی جهتيله موجود دكل .
يعنی موجود مستقل ومطلق دكل . وجودی وارلغی حقك
وجوديله مقيددر] . بوندن ده منفهم اولان بودركه وجود
مطلق ايله ذات اقدس باری ذاتا وصفة بالجمله موجودات
ممكنه يه مخالفدر چونكه وجود عالم وجودمقيددر . وآلتنجی
بابده بويوريوركه [اعلموا ان المعلومات اربعة . الحق وهو الموصوف
بالوجود المطلق . لانه سبحانه ليس معلولا لشیء ولا علة . بل
هو موجود بذاته . والعلم به عبارة عن العلم بوجوده] الی آخره
{ ترجمه } [بيلمش اوليكزكه تحقيقا معلومات . يعنی بيلنمك
شانندن اولان شيلر دورت قسمدر . بری : حق سبحانه
وتعالی‌در . وحق جل شانه وجود مطلقله موصوفدر . زيرا
اوذات مقدس بر شیء ايچون – يعنی برشيله – معلول اولمدی
وبر شيئه علت‌ده اولمدی . بلكه او بالذات موجوددر وآنی
بيلمك آنك وار اولديغنی بيلمكدر] يعنی علمك تعلقی كنه
ذات حقه دكل وجود حقه‌دركه الاهك وار اولديغی بيلينور
ذات حقه كنه ذاتی اعتباريله علم مخلوق تعلق ايتمز ديمك اولور .
باشقه سوزه حاجت بوقدر . اهل عقل وفهم واذعان وانصافه
سؤال ايدرزكه بو عقيده كتاب وسنتك بيلديرديكی عقائد اهل
سنتدن هانكی مسئله يه مخالف ومباين‌در . وبو عقيده‌نك صاحبی

ناصل تكفير اولونور . والسنة معترضيننده حضرت شيخ
ومتابعلرينك [سبحان من اظهر الاشياء وهو عينها] قولی
قطعيا وجوديه‌دن اولدقلرينه دليل كوستريليور . دوغريدر
حضرت شيخ فتوحاتك متعدد محللرنده عينا ويا مآلاً بويله
بويوردی لكن ينه كتاب جليل مذكورك او محلنده وسائر
بعض محللرنده بوندن مرادی نه اولديغنی [فهو عين كل شیء
فی الظهور ماهو عين الاشياء فی ذواتها سبحانه . بل هو
هو والاشياء اشياء] قوليله وبو مآلده‌كی سائر اقواليله
ايضاح بويوردی . قطعيا معلوم اوليوركه مشاراليه
حضرتلری حقك اشيانك عينی اولديغنه دائر قولی وجوديلرك
قائل اولديغی كبی وجود حق وجود عامدر ديمك دكلدر .
چونكه بويوريوركه { ترجمه } [ايمدی وجود واحد حق
ظهورده هر شيئك عينيدر . اشيانك ذواتنده – يعنی كينونت
وكندی نفسلرنده تعينلری مرتبه‌سنده – اشيانك عينی دكلدر
حق تعالی بوندن منزهدر . بلكه حق حقدر اشياء اشياءدر .]
منفهم اولويوركه اشيانك باطنی وحقيقی وجود واحد حقدر
كنديلرينك ذاتی ومستقل وجودلری يوقدر ديمك اراده
ايديور . بونده‌ده وجوديلرله اهل وحدت وجودك كلام
واعتقادلری بيننده نه عظيم فرق ، فرق دكل بلكه تخالف
وتباين وتضاد وار . چونكه بری محض توحيد وايمان

وهدایت دیکری عین خذلان وکفر وضلالتدر .

ارباب فهم اذعان وانصافه لایق دکلدرکه مجرد (وجود مطلق) تعبیرنی وسائر بوکبی الفاظ مشترکه‌یی کوروبده سیاق وسباقنی تتبعله معنای مقصود وحقیقت کلام آکلاشیلمادن اولیاءالله و اهل حقیقتك وهلة وجودیلکنه حکمله تکفیر ایدیله . وفلاسفهٔ متقدمین ومتأخرین والآن موجود اولوب برطرفدن‌ده تکثر ایدن مادیون ومتشبهلرینك (وجودمطلق) دیمه‌لری ایسه ذات واجب الوجود موجب بالذات . تعبیر آخرله . واجب الوجود ازلی وابدی بر قوهٔ فاطرهٔ عمیاءدر معناسنه اولدیغی ظاهردر . چونکه بونلر ازلی وابدی بر واجب الوجودك موجودیتنی انکاره عقلا و حکمة مجال اولمادیغنی کوره‌رك آنی اثباته مجبور اولمغله اثبات ؛ یالکز صفات الهیه‌یی تعطیل وانکار ایده‌رك موجد کائنات بالذات یعنی بغیر ارادة موجددر یعنی بیله‌رك و دیله‌یه‌رك و تعقل ایده‌رك دکل بالذات ایجاد ایدوب دورمق لوازم ذاتیه‌سندندر دیدیلر . مثلا آتشك بالطبع یاقماسی کبی . بوده کفر صریح و ضلال بعیددر . ایشته ظاهر اولویورکه حضرت شیخ الاکبرك فتوحات مکیه‌سیله فصوص الحکم و آثار سائره‌سی سراسر بو حقیقتك وتوحید حقیقینك اکمل وجوه تفصیل ایله شروح مفصله‌سیدر . وکافهٔ عارفان بالله ومحققین مشایخ

صوفیه رضوان الله علیهم اجمعین بو حقیقتی قائل ومشاهد ومعتقددرلر . نته‌کیم آثار علیه‌لرنده مشهود ومنتسبلری بیننده مشهوردر . ومشار الیهمدن قدوة العارفین وعمدة المحققین سیدنا ومولانا جلال الحق والملة والدین مثنویٔ شریفده صراحة بیوریور .

(ماعدمهایم وهستیهای ما * تووجود مطلقی فانی نما)

بو بیتك سباق و سیاقی مطالعه بیوریلسون . یالکز بونی قید ایتدیکم صراحت لفظیه‌سنه مبنیدر بوقسه مثنویٔ شریف سراسر بو حقیقتی سویلر وبو توحید حقیقی‌یه دعوت ایلر .

علماء کرامدن‌ده سید شریف و جلال الدوانی وجامی و امثالی ارباب فهم و عرفان وسائر ذوات عالیه ومشایخ اسلامیه‌دن سالف الذکر زنبیلی علی افندی و ابن کمال پاشا وامثالنك دخی وحدت وجوده قائل اولدقلری و آنك عموم اهل اسلامه تعلیم و تعمیمی لزومنه دائر یازدقلری متعدد فتوالریله اولبابده تحریر ایتدکلری رسائل کوریلیور . حتی ابن کمال پاشا و حدت وجوده دائر یازوب اخیراً طبع اولونان رساله‌سنده کلامنی سراسر بو اصل اوزرینه بنا ایتمشدر . و برائرنده [یجب علی ولی الامر ان یحمل الناس علی القول بوحدة الوجود] دیمش نته‌کیم مشارالیهك آثارینی تتبع ایدنلر کورورلر .

بونلری ذکر ایله اطناب مقالدن مراد فقیرانم مجرد
(وجود مطلق) تعبیرنی کورور کورمز وایشیدر ایشیتمز
بلا تأمل ولا تفکر همان بونك قائلی وجودیه‌دندر دیه حکم
ایتمك یاجهل یاحمق یابرغرض فاسد نفسانیدن نشأت ایتدیکنی
اخطار ایله اخوان دین وطریقتی خطا و بالنتیجه وقوع چاه
ضلالدن حسبةلله وطلبا لمرضاة الله وقایه‌در . خطاده ثبات
واصرار وعناد وتعصب بر انتحار معنویء مهلکدر . اعاذنا
الله والمسلمین [والله علی مانقول وکیل] [من یهدی الله
فهوالمهتد . ومن یضلل فلن تجدله ولیاً مرشدا] الحمدلله علی
التوفیق واستغفرالله علی التقصیر . نشهد ان لااله الاالله وحده
لاشریك له ونشهد ان سیدنا وسندنا محمداً عبده و رسوله .
وان کل ماجاء به من عند ربه حق . اللهم صل و سلم وبارك
علیه وعلی اله وعترته و ازواجه وذریاته الطاهرة . وصحابته
الصادقین المحبین لهم عددالشفع والوتر وکلماتك التامات المبارکات
ورضی الله عن ورثته الکمل المقتبسین من مشکاته الاقدس
الانور . قدوقع الفراغ من تسویده وتحریره فی الیوم الحادی
عشر من شهر ربیع الاول یوم الاثنین وقت العصر للسنة
التاسعة والثلاثین بعد ثلثمائة و الف من الهجرة المحمدیة علی
صاحبها الصلاة والسلام والتحیة والاکرام وعلی آله الکرام
الی یوم القیام .

حرره الشارح الفقیر الضعیف محمد الیف حصیری زاده
زادالله فی الاولی والآخرة زاده آمین
رب العالمین

{ شعر }

من هیچ نمی دانم معبود الاهو
درظاهر ودرباطن مقصود الاهو

اومنعم واو رزاق اومعطی واو وهاب
درجمله لسانی نی محمود الاهو

درکعبه وبتخانه درخانقه ودردیر
بنکرکه درآنهانی مسجود الاهو

اواول واوآخر اوظاهر واوباطن
درعین حقیقت نی موجود الاهو

تدقیق نظر میکن بانور خدا بنکر
بینی که دراشیانی مشهود الاهو

از فیض خدامی جو تانور نظر بدهد
باابن نکند کس را مسعود الاهو

بیرون شو (الیفا) زین اضمار واضافتها
تا در دل تو کردد نابود الاهو

اثنای تصحیحده حسب البشریه نظردن قاچان خطالری مشعر جدولدر .

صحیفه	سطر	خطا	صواب
٣	٤ و ٦	مختصر	مختصر
٣	١٥	للمتحللی	للمتخللی
٨	٢٠	الان	الآن
٨	١٠	بحث	بحث
٩	١٢	ومعتدده	ومتعددة
٩	١٢	ان الوجوده	ان الوجود
١٠	١	یانان	یانان
١١	٣	بهذالمعنی	بهذاالمعنی
١٤	٩	المرتبةاللاولی	المرتبةالاولی
١٩	١ و ٢	وآحدیث	واحدیت
١٩	١٦	مختصر	مختصر
٢١	٥	هریری	هربری
٢٨	٣	توصف وتقید	توصیف وتقیید
٣٠	٨	بقال	یقال
٣٥	١٥	شؤن	شئون
٣٧	٢٠	الاعصان	الاغصان
٣٨	٧	جمع	جمیع
٥٨	٦	بزم	بزم
٥٩	٨	جمیع	جمیع
٥٩	١٠	خصولنك	حصولنك
٦٠	٣	الزام	التزام
٦٣	١٥	الی آخر	الی آخره

صحیفه	سطر	خطا	صواب
٦٤	٥	البهه	آلهیه
٦٥	٣	البهه	آلهیه
٧٠	٢	فطانث	فطانت
٧٨	١٤	ذاتی	ذاتی
٨٥	١٠	انك	انك
٩٤	١٦	وکیفیه	وکیفیة
٩٥	٢٨	ونون	ونون
٩٩	١	تفسکه	نفسکه
١٠٢	١٣	افحمی	افخمی
١٠٦	٩	آله	آلٓه
١٠٩	٣	دوعربدر	دوغربدر